

INNVIÐAGREINING FYRIR ATVINNULÍF

Vesturbyggð

Útgáfa 0.1 – drög til kynningar

11.12.2018

VESTURBYGGÐ

SKÝRSLA – UPPLÝSINGABLAÐ**SKJALALYKILL**

4063-002-SKY-001-V01

SKÝRSLUNÚMÉR / SÍÐUFJÖLDI

01 / 100

VERKEFNISSTJÓRI – FULLTRÚI VERKKAUÐAÁsthildur Sturludóttir/Rebekka
Valdimarsdóttir**VERKEFNISSTJÓRI – EFLA**

Eva Dís Þórðardóttir

LYKILORD

...

STAÐA SKÝRSLU

- ☐ Í vinnslu
☒ Drög til yfirlstrar
☐ Lokið

DREIFING

- ☐ Opin
☒ Dreifing með leyfi verkkaupa
☐ Trúnaðarmál

TITILL SKÝRSLU

Innviðagreining fyrir atvinnulíf í Vesturbyggð

VERKHEITI

Innviðagreining Vesturbyggð

VERKKAUÐI

Vesturbyggð

HÖFUNDUREva Dís Þórðardóttir, Jónas Hlynur Hallgrímsson, Reynir Sævarsson,
Kolbrún Reinholdsdóttir, Gerður B. Sveinsdóttir, Sigrún María
Kristinsdóttir, Brynja Dögg Ingólfssdóttir, Ingi Ingason**ÚTDRÁTTUR**

INNANSLU

EFNISYFIRLIT

1	INNGANGUR	9
1.1	Markmið og aðferðafræði	11
1.2	Forsendur verkefnisins	12
1.2.1	Vinnusóknarsvæði og atvinnuþróun	12
1.2.2	Íbúðarþróun	19
1.3	Sjálfbærni og Vesturbyggð	28
2	ÞARFAGREINING MEÐ SAMRÁÐI VIÐ ATVINNULÍFIÐ	28
2.1	Samráð A	29
2.2	Samráð B	36
2.3	Samantekt samráðs	38
3	GREINING Á STÖÐU INNVIÐA OG SAMFÉLAGS	40
3.1	Greining á landnotkun samkvæmt skipulagsáætlunum	40
3.1.1	Iðnaðarsvæði	41
3.1.2	Athafnasvæði	42
3.1.3	Hafnarsvæði	43
3.1.4	Íbúðarsvæði	44
3.2	Greining á veitum og sorpi	48
3.2.1	Vatnsveita	48
3.2.2	Raforka	49
3.2.3	Fráveita	54
3.2.4	Fjarskipti	54
3.2.5	Sorp	54
3.3	Greining á samgöngum	56
3.3.1	Stofnvegir	56
3.3.2	Flugvellir	62
3.3.3	Hafnir/siglingar	62
3.4	Greining á samfélaginu	63
3.4.1	Samfélagsþjónusta	64
3.4.2	Tómstundir og mannlíf	72
4	SVIÐSMYNDIR	76
4.1	Sviðsmyndir og notkun þeirra	76
4.2	Valdar sviðsmyndir	76
4.3	Sviðsmynd 0 – Skref aftur á bak	77
4.3.1	Samantekt áhrifa og aðgerða	79
4.4	Sviðsmynd 1- grunnástand	82
4.4.1	Samantekt áhrifa og aðgerða	83
4.5	Sviðsmynd 2 – Samræmi við áætlanir fyrirtækja og sveitarfélags	86

4.5.1	Samantekt áhrifa og aðgerða	87
4.6	Sviðsmynd 3 – umfram aukning	91
4.6.1	Samantekt áhrifa og aðgerða	92
5	FRAMGANGUR SVIÐSMYNDAR	95
6	HEIMILDASKRÁ	97

INNANSLU

TAFLA 1 Yfirlit yfir fjölda fyrirtækja innan Vesturbyggðar.	14
TAFLA 2. Yfirlit yfir mannfjölda innan Vesturbyggðar eftir aldri borið saman við landið í heild (Hagstofa Íslands, 2018).	22
TAFLA 3. Yfirlit yfir samsetningu fjölskyldna innan Vesturbyggðar 1. janúar 2018 borið saman við landið í heild (Hagstofa Íslands, 2018).	27
TAFLA 4. Landrýmisþörf fyrirtækjanna til framtíðar.	30
TAFLA 5. Yfirlit yfir framtíðar húsnæðisþörf fyrirtækjanna.	30
TAFLA 6. Núverandi raforkunotkun og fyrirhuguð framtíðarnotkun hjá stærstu notendum raforku í Vesturbyggð.	31
TAFLA 7. Núverandi vatnsnotkun stærri fyrirtækja og fyrirhuguð áætluð notkun til framtíðar.	31
TAFLA 8. Yfirlit yfir núverandi og framtíðar störf hjá fyrirtækjunum.	33
TAFLA 9. Yfirlitstafla sett saman úr öllum spurningunum sem eru hér fyrir ofan um núverandi og framtíðarþörf fyrirtækjanna.	35
TAFLA 10 Samantekt á niðurstöðum samráðs við ferðaþjónustufyrirtæki.	36
TAFLA 11 Samantekt á niðurstöðum samráðs við minni fyrirtæki sem m.a. þjónusta fiskeldi og Kalkþörungaverksmiðjuna.	38
TAFLA 12. Yfirlit yfir innviðir og undirflokka.	40
TAFLA 13. Yfirlit yfir iðnaðarsvæði fyrir utan þéttbýli.	41
TAFLA 14. Yfirlit yfir iðnaðarlóðir á Bíldudal.	42
TAFLA 15. Yfirlit yfir iðnaðarlóðir á Patreksfirði	42
TAFLA 16. Yfirlit yfir stærð athafnasvæða innan Patreksfjarðar.	43
TAFLA 17. Yfirlit yfir stærð athafnasvæða innan Bíldudals.	43
TAFLA 18. Yfirlit yfir hafnarsvæðið innan þéttbýlis Vesturbyggðar.	44
TAFLA 19. Staða lausra lóða innan þéttbýlis Patreksfjarðar skv. gildandi aðalskipulagi.	45
TAFLA 20. Staða lausra lóða innan þéttbýlis Bíldudals.	45
TAFLA 21. Yfirlit yfir fjölda íbúða miðað við mismunandi íbúðarkosti.	45
TAFLA 22. Skerðingar og fjöldi tilvika í kerfi Landsnets.	51
TAFLA 23. Skerðingar og fjöldi tilvika frá kerfi Orkubú Vestfjarða.	51
TAFLA 24. Meðalskerðingar og fjöldi straumleysistilvika á afhendingarstöðum í Vesturbyggð frá kerfi Orkubú Vestfjarða.	51
TAFLA 25. Yfirlit yfir urðað sorp og aðra sorphreinsun í Vesturbyggð (Vesturbyggð, 2018).	55
TAFLA 26. Yfirlit yfir stofnvegi samkvæmt gildandi aðalskipulagi sveitarfélagsins.	57
TAFLA 27 Vetrarþjónusta yfir vegi innan Vesturbyggðar (Vegagerðin, 2018).	59
TAFLA 28. Yfirlit yfir lokanir yfir vetrartíma á Kleifarheiði og vegum yfir Hálfðán og Mikladal (Kristinn Jónasson, 2018).	60
TAFLA 29. Yfirlit yfir fjölda flutningabíla sem nýtt hafa ferjuna Baldur á árunum 2015-2017.	63
TAFLA 30. Yfirlit yfir fjölda nemenda í skólum Vesturbyggðar.	67
TAFLA 31. Yfirlit yfir sviðsmyndir og hvað felst í hverri og einni.	77
TAFLA 32. Samantekt á áhrifum á innviði og aðgerðum sem sviðsmyndi O kallar á.	79
TAFLA 33. Yfirlit yfir helstu áhrif og aðgerðir vegna sviðsmyndar 2.	83
TAFLA 34. Yfirlit yfir helstu áhrif og aðgerðir vegna sviðsmyndar 2.	87

TAFLA 35. Yfirlit yfir helstu áhrif og aðgerðir vegna sviðsmyndar 2.	92
TAFLA 36. Skilgreining á kótum.	Error! Bookmark not defined.
TAFLA 37. Yfirlit yfir ástand innviða út frá mismunandi sviðsmyndum.	Error! Bookmark not defined.
TAFLA 38. Yfirlit yfir möguleg ný iðnaðarsvæði.	Error! Bookmark not defined.

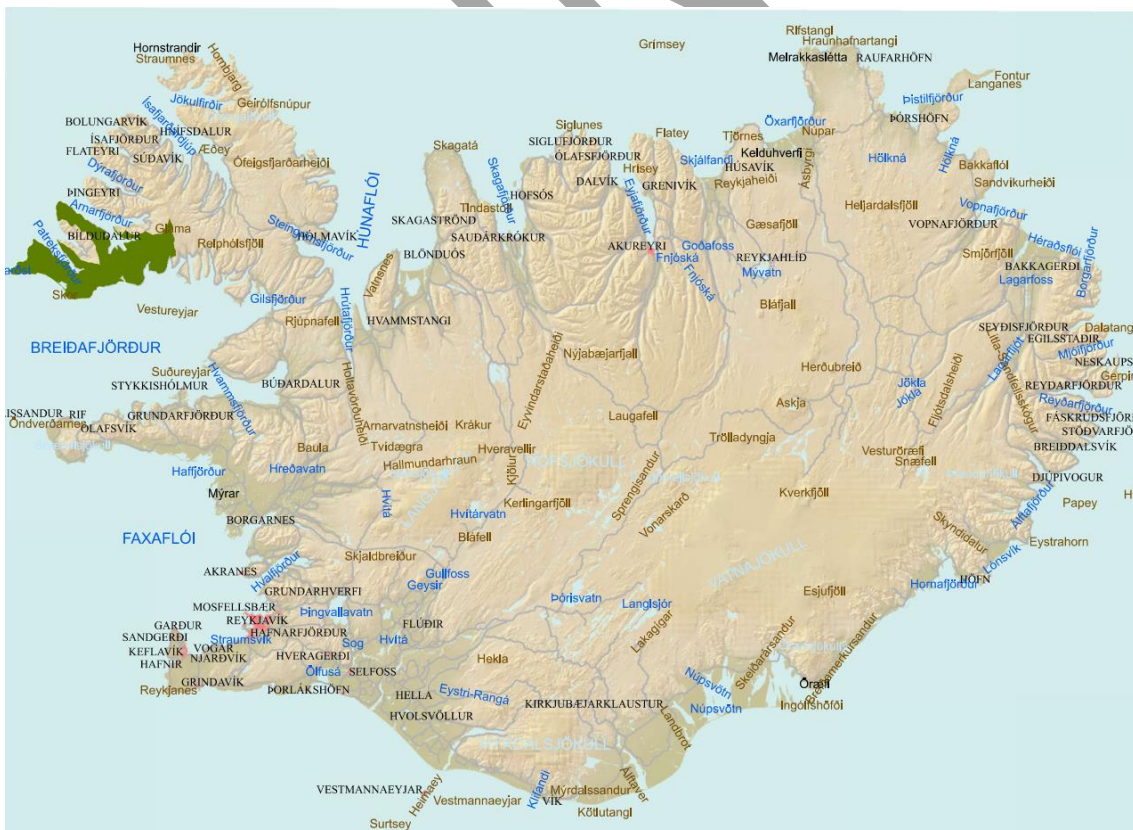
Mynd 1 Staðsetning sveitarfélagsins Vesturbyggð á Íslandi	9
Mynd 2. Yfirlitsmynd af sveitarfélaginu Vesturbyggð (grænt) og Tálknafirði (blátt).	10
Mynd 3. Yfirlitskort frá Byggðastofnun yfir vinnusóknarsvæði (Byggðastofnun, 2014).	13
Mynd 4. Fjöldi starfandi í Vesturbyggð skv. gögnum Vinnumálastofnunar (Vinnumálastofa, 2018).	15
Mynd 5. Atvinnuleysi í Vesturbyggð og á landsvísu (6 mánaða fljótandi meðaltal skv. gögnum Vinnumálastofu (Vinnumálastofa, 2018)).	15
Mynd 6 Atvinnuleysi skv. Vinnumálastofnun í nokkrum sveitarfélögum og á landsvísu (Vinnumálastofa, 2018).	16
Mynd 7 Atvinnutekjur í Vesturbyggð og á landsvísu skv. Hagstofu á verðlagi ársins 2017 (þús. kr.) (Hagstofa Íslands, 2018).	17
Mynd 8. Atvinnutekjur karla og kvenna að meðaltali auk meðaltals allra íbúa í Vesturbyggð skv. Hagstofu á verðlagi ársins 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).	18
Mynd 9. Atvinnutekjur í Vesturbyggð þar sem atvinnutekjur ársins 1994 eru ákvarðaðar 100 (Hagstofa Íslands, 2018).	18
Mynd 10. Mannfjöldi í Vesturbyggð (Hagstofa Íslands, 2018)	19
Mynd 11. Þróun mannfjölda á landsvísu og í Vesturbyggð í prósentum talið frá 1998-2018 (Hagstofa Íslands, 2018).	20
Mynd 12. Þróun mannfjölda á landsvísu og í Vesturbyggð í prósentum talið frá 2008-2018 (Hagstofa Íslands, 2018).	20
Mynd 13. Aldurs- og kynjasamsetning í Vesturbyggð 2008 og 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).	23
Mynd 14 Aldurs- og kynjasamsetning í Vesturbyggð 1998 og 2017	24
Mynd 15 Aldurssamsetning í Vesturbyggð og á landsvísu árið 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).	24
Mynd 16. Aldurssamsetning í Vesturbyggð og á landsvísu árið 1998 (Hagstofa Íslands, 2018).	25
Mynd 17 Íbúar Vesturbyggðar eftir ríkisfangi 1. janúar 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).	25
Mynd 18 Karlar og konur í Vesturbyggð með erlent ríkisfang 1. janúar 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).	26
Mynd 19. Gildandi þéttbýlisupprættir byggðakjarnanna Patreksfjarðar (Vesturbyggð, 2008) og Bíldudals (Vesturbyggð, 2008).	41
Mynd 20. Fjöldi fólks að meðaltali í hverri íbúð.	46
Mynd 21. Raforkukerfið á Vestfjörðum.	49
Mynd 22. Raforkunotkun í Vesturbyggð.	50
Mynd 23. Straumleysismínútur forgangsorku í Vesturbyggð og Tálknafirði samanborið við landið allt, frá kerfi Landsnets.	50
Mynd 24. Straumleysismínútur í Vesturbyggð frá kerfi Orkubús Vestfjarða samanborið við straumleysismínútur í kerfi Orkubúsins í heild.	52
Mynd 25. Heildar straumleysismínútur í Vesturbyggð frá kerfi Orkubús Vestfjarða og kerfi Landsnets.	52
Mynd 26. Yfirlit yfir helstu stofnvegi í Vesturbyggð.	56
Mynd 27. Skjáskot af vefsíðu Vegagerðarinnar með yfirliti yfir ÁDU. Sjá vefsíðu hér: http://umferd.vegagerdin.is/58	

Mynd 28. Yfirlitskort af vetrarþjónustu á sunnanverðum Vestfjörðum. Mynd tekin af heimsíðu Vegagerðarinnar.	59
Mynd 29. Skjaskot úr kortasjá Samgöngustofu, yfirlit yfir umferðaróhöpp.	61
Mynd 30 Fjöldi nemenda í grunnskólum á sunnanverðum Vestfjörðum árin 2008, 2011, 2014 og 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).	68
Mynd 31. Heilbrigðisumdæmi og sveitarfélög á Íslandi (Landlæknir, 2007).	70
Mynd 32. Grunnkort af Vesturbyggð með skipulagsmörkum, þegar skipulögðum iðnaðarsvæðum og mögulega nýjum svæðum.	Error! Bookmark not defined.
Mynd 34 Tillögur að jarðgöngum og vegabótum til að bæta tengingar fyrir Vesturbyggð.	Error! Bookmark not defined.
Mynd 33. Tillögur að jarðgöngum og vegabótum milli byggðarlaga í Vesturbyggð.	Error! Bookmark not defined.

1 INNGANGUR

Vesturbyggð er sveitarfélag á sunnanverðum Vestfjörðum sem varð til við sameiningu sveitarfélaga 1994. Sameiningin var felld í Tálknafjarðarhreppi og því eru tvö sveitarfélög á sunnanverðum Vestfjörðum. Vesturbyggð er alls 1334 km² og þar bjuggu 1024 íbúar 1. janúar 2018, 538 karlar og 486 konur. Frá sameiningu sveitarfélaganna 1994 varð talsverð fólksfækkun í sveitarfélaginu til ársins 2012 þegar íbúum tók aftur að fjölga einkum í tengslum við uppbyggingu fiskeldis á svæðinu (Hjalti Jóhannesson og Jón Þorvaldur Heiðarsson, 2017). Í sveitarfélaginu eru tveir byggðakjarnar, Patreksfjörður og Bíldudalur en á milli þeirra liggur Tálknafjörður og er um fjallvegi að fara til að komast á milli byggðakjarna.

Atvinnutækifæri eru grundvöllur fyrir búsetu á svæðinu og hefur Vesturbyggð unnið að því að kortleggja stöðu atvinnumála í sveitarfélaginu og greina hvernig hægt er að skapa aðstöðu fyrir þau fyrirtæki sem hyggja á aukin umsvif innan sveitarfélagsins til framtíðar og ný fyrirtæki sem vilja setja upp rekstur í Vesturbyggð. Með auknum umsvifum í fiskeldi og öðrum atvinnugreinum hefur orðið viðsnúningur í atvinnumálum innan Vesturbyggðar. Þetta hefur einnig gert það að verkum að ákveðnir vaxtaverkir hafa verið m.t.t. innviða eins og á hafnarsvæðum og á fasteignamarkaði svo dæmi séu nefnd. Innviðagreiningu er því ætlað að gefa yfirlit yfir stöðu innviða á svæðinu og skoða færar leiðir til að bregðast við „vaxtaverkjum“.

MYND 1. Staðsetning sveitarfélagsins Vesturbyggð á Íslandi má sjá á kortinu merkt með grænu.

Tálknafjarðarhreppur er um 300 manna sveitarfélag sem staðsett er á milli þéttbýlisstaða Vesturbyggðar, Patreksfjarðar og Bíldudals og ekki er hægt að komast til og frá sveitarfélaginu nema fara í gegnum Vesturbyggð, nema sjóleiðis. Það hefur komið til álita að sameina þessi tvö sveitarfélög en í dag er mikil samvinna á milli þeirra t.d. með tómstundir barna og akstur í og úr tómstundum svo dæmi séu tekin. Fjölmarginir íbúar Tálknafjarðar sækja vinnu innan Vesturbyggðar og einnig eru dæmi um að fólk búi í Vesturbyggð en sækji vinnu til Tálknafjarðar en þar hefur verið mikil uppbygging í botni fjarðarins af fiskeldisfyrirtækinu Arctic Fish. Það er því óhjákvæmilegt að í sumum mállefnum sé Tálknafjörður hluti af umræðu í innviðagreiningu en í þessari skýrslu verður staða mála innan Tálknafjarðar ekki greind sem vissulega getur haft áhrif á einhverja þætti en leitast verður við að greina frá því þegar það þykir viðeigandi.

MYND 2. Yfirlitsmynd af sveitarfélaginu Vesturbyggð (grænt) og Tálknafirði (blátt).

Íslenska orðið innviðir er þýðing á enska orðinu *infrastructure*. Orðið innviðir er nokkurskonar regnhlíf yfir fjölda undirflokka. Notkun orðsins og skilningur fólks er afar misjafn. Samkvæmt íslenskri hagfræðilegri skilgreiningu eru innviðir;

„Atvinnu- og þjónustumannvirki sem mynda undirstöðu efnahagslífs í hverju landi, s.s. orkuveitur, fjarskipta- og samgöngumannvirki, skólar, sjúkrahús o.þ.h“¹.

Í þessu verkefni er stuðst við skilgreininguna að ofan.

Í inngangskafla ef farið yfir markmið og aðferðarfræði verkefnisins og helstu forsendur eins og atvinnu og íbúaþróun. Í kafla 2 er farið ítarlega yfir það samráð sem átt hefur sér stað við greininguna. Í kafla 3

er greind staða innviða í sveitarfélaginu. Í kafla 4 eru settar fram nokkrar mismunandi sviðsmyndir og líkleg áhrif þeirra á innviði sveitarfélagsins eins og þeir eru núna og hvernig æskilegt væri að sveitarfélagið brygðist við. Í kafla 5 er svo farið nánar yfir þær aðgerðir sem þörf er á til að innviðir sveitarfélagsins geti stutt við áframhaldandi uppgang og fjölgun atvinnutækifæra og íbúa í sveitarfélaginu en ekki síður til að þjóna stöðunni eins og hún er í dag.

1.1 Markmið og aðferðafræði

Meginmarkmið verkefnisins er að meta hver staða innviða er m.t.t. núverandi þarfa atvinnulífsins og til framtíðar miðað við stefnu stærstu fyrirtækjanna og sveitarfélagsins.

Undirmarkmiðin eru m.a.:

- að komast að því hvaða aðstöðu fyrirtæki þurfa til næstu ára
- að komast að því hvaða upplýsingar skortir m.t.t. innviða
- að vinna forsenduvinnu sem nýtist inn í vinnu við gerð aðalskipulags sveitarfélagsins t.d. staðsetningu athafna- og/eða iðnaðarsvæða
- að draga upp mynd af því sem þarf að framkvæma og forgangsraða

Í þessari skýrslu er fjórum megináföngum verkefnisins lýst og farið yfir niðurstöðu hvers áfanga fyrir sig. Áfangarnir eru:

1. **Þarfagreining með samráði við hagsmunaaðila:** Samtal við forsvarsmenn þeirra fyrirtækja sem stefna á aukin umsvif í Vesturbyggð næstu áratugi. Afla upplýsinga um þarfir þeirra m.t.t. mannafla, landssvæðis, þjónustu, veitumála, samgangna o.fl. Þetta eru m.a. fyrirtækin Íslenska kalkþörungafélagið, Arnarlax, Arctic Fish, Oddi, minni fyrirtæki sem þjónusta þau stærri og fyrirtæki í ferðaþjónustu.
2. **Greining helstu innviða og samfélags:** Farið yfir stöðu á innviðum, íbúasamsetningu og þjónustubörf í Vesturbyggð og þær upplýsingar bornar saman við framtíðarsýn og þarfagreiningu fyrirtækjanna sem safnað var í tölulið 1.
3. **Sviðsmyndir og mótun þeirra:** Skilgreint hverjar eru orsakir fyrir tiltekinni sviðsmynd og gert grein fyrir hverjar afleiðingarnar af henni geta verið á helstu innviði (skilgreindir í kafla 3).
4. **Tillögur að aðgerðum/úrlausnum** ásamt grófri kostnaðargreiningu og tímaáætlun sem byggja á 4 sviðsmyndum. Aðgerðir aðlagðar fyrir skipulagsvinnu sveitarfélagsins og aðgerðaráætlun sett fram.

Við vinnslu verkefnisins var stuðst við þrenns konar aðferðafræði. Í fyrsta hluta verkefnisins var notast við samráðsfundi eins og farið verður yfir í kafla 2. Samráðinu var ætlað að gefa betri skilning á þörfum fyrirtækja í sveitarfélaginu til framtíðar og fá fyrirtækin til þess að meta sína þörf varðandi landrými, húsnæði og innviði. Við greiningu á stöðu innviða innan Vesturbyggðar (landnotkun fyrir atvinnulífið, íbúðabyggð, staða veitna, samsetning samfélagsins o.fl.) sem finna má í kafla 3 var notast við hefðbundna heimildagreiningu þar sem farið var yfir gögn sem þegar eru til um sveitarfélagið t.d. gildandi skipulagsáætlunum, tölfræði frá Þjóðskrá, Hagstofu Íslands og Vegagerðinni ásamt samtölum við starfsmenn sveitarfélagsins. Jafnframt var stuðst við íbúakönnun Samtaka sveitarfélaga á Vesturlandi, sem út kom árið 2018, þar sem viðhorf íbúa 19 landssvæða á landsbyggðunum frá Hornafirði í austri og að Skagafirði í norðri eru könnuð og borin saman (Vífill Karlsson, 2018). Í þeirri könnun var rætt við íbúa sunnanverðra Vestfjarða sem eina heild (þ.e. Vesturbyggð og Táknaðarhreyfingur voru metin sem ein heild). Settar voru upp sviðsmyndir í síðasta áfanga

verkefnisins til að meta mögulega þróun atvinnureksturs innan Vesturbyggðar og setja niður aðgerðir, sem ráðast þarf í til að bregðast við þeirri þróun. Áhersla var lögð á að greina áhrif ákveðinnar sviðsmyndar og tengja hvaða afleiðingar slík sviðsmynd getur haft á innviðina sem eru greindir í kafla 3. Út frá sviðsmyndagreiningu var hægt að setja niður hvaða aðgerðir mögulega þarf að ráðast í til þess að styðja við uppbyggingu atvinnulífs í Vesturbyggð.

Við upphaf verkefnisins var stýrinefnd komið á til að hafa umsjón með framgangi verkefnisins og áherslur. Í upphafi áttu sæti þar Gerður B. Sveinsdóttir starfsmaður Vesturbyggðar, Ásthildur Sturludóttir bæjarstjóri, Friðbjörg Matthíasdóttir forseti bæjarstjórnar og Ingi Ingason sérfræðingur hjá EFLU. Að loknum sveitarstjórnarkosningum vorið 2018 hættu Ásthildur og Friðbjörg í stýrinefnd og í staðin kom Rebekka Hilmarisdóttir bæjarstjóri og Lóa Marsibil Jónsdóttir forseti bæjarstjórnar. Við vinnslu verkefnisins kom stýrinefnd nokkrum sinnum saman og fundaði með ráðgjöfum EFLU verkfræðistofu. Á fundum var farið yfir hvern áfanga, rædd niðurstaða og hvort tilefni væri til að aðlagja verkefnið í samræmi við niðurstöðu.

1.2 Forsendur verkefnisins

1.2.1 Vinnusóknarsvæði og atvinnuþróun

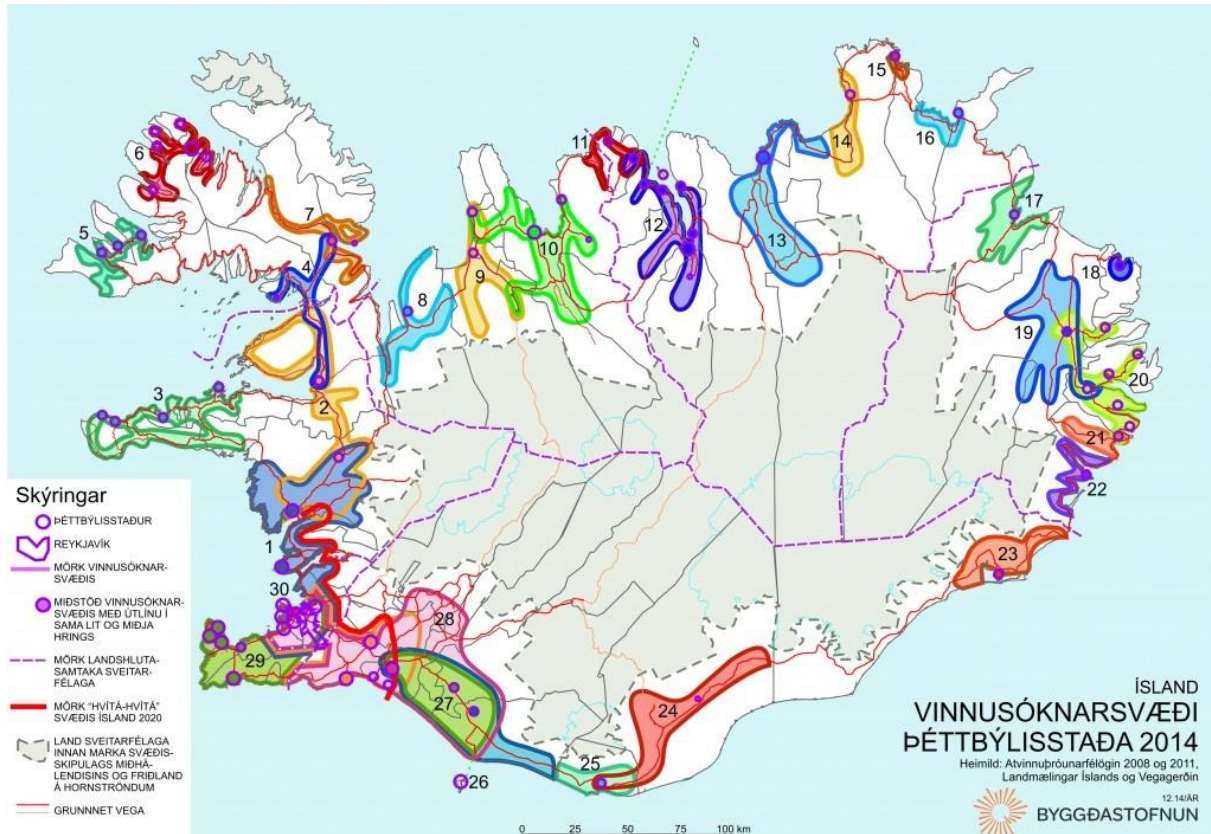
Mikilvægt er að átta sig á stöðu atvinnumála í Vesturbyggðar áður en lengra er haldið. Í þessum kafla verður farið yfir hvernig vinnusóknarsvæði í Vesturbyggð er skilgreint og hvernig atvinnuþróun hefur verið og hvernig hefur atvinnuþróun verið síðustu ár skv. tölum frá Hagstofunni.

Þær atvinnugreinar innan Vesturbyggðar sem eru í mestum vexti eru fiskeldi í sjókvíum, vinnsla fisks sem fluttur er ferskur á markað erlendis og ferðaþjónusta m.a. skemmtiferðaskip (Vífill Karlsson, 2018). Því gefur auga leið að atvinnustarfsemi innan Vesturbyggðar er að mestu auðlindanýting sem krefst m.a. hafnaraðstöðu og/eða nálægðar við náttúruperlur. Þessi auðlindanýting er vissulega samkeppnisforskot sem sveitarfélagið hefur en getur einnig skapað ákveðna einsleitni í atvinnulífinu. Öll stærri fyrirtæki sem hafa aðsetur innan Vesturbyggðar byggja rekstur sinn á auðlindanýtingu og greiðum samgöngum fyrir vörur sínar á markað innanlands og erlendis. Við atvinnustefnu sveitarfélagsins þarf að hafa í huga að til að skapa fjölbreytni þarf að búa til aðstöðu og aðdráttarafl fyrir fyrirtæki sem ekki byggja starfsemi sína á auðlindanýtingu.

Í Vesturbyggð eru tveir megin byggðakjarnar, Patreksfjörður og Bíldudalur þó vissulega sé einnig byggð í Krossholti og á Barðaströndinni. Þessir tveir megin byggðakjarnar ásamt Tálknafirði eru skilgreindir sem hluti af sama vinnusóknarsvæði samkvæmt Byggðastofnun.

Vinnusóknarsvæði þéttbýlisstaða eru ákveðin af Byggðastofnun. Með tilliti til byggðaþróunar eru svæði til daglegrar vinnusóknar mikilvæg svæði. Innan svæðanna ferðast fólk daglega milli heimilis og vinnustaðar. Eðlilegra er að miða við þessa skilgreiningu heldur en sveitarfélagsmörk eða einstaka landshluta (Byggðastofnun, 2014).

Í skilgreiningu Byggðastofnunar fyrir það hvernig vinnusóknarsvæði eru ákvörðuð er miðað við þéttbýlisstaði með 200 íbúa og fleiri og eru sum svæði sem skarast sameinuð. Byggðakjarnarnir innan Vesturbyggðar og Tálknafjörður eru skilgreindir sem eitt vinnusóknarsvæði skv. Byggðastofnun, sjá mynd 3.

MYND 3. Yfirlitskort frá Byggðastofnun yfir vinnusóknarsvæði (Byggðastofnun, 2014).

Í lýsingu Byggðastofnunar um vinnusóknarsvæði er „Patreksfjörður“ samheitið yfir svæði nr. 5, sunnanverða Vestfirði, og þar segir: „Vinnusóknarsvæði þéttbýlisstaða á sunnanverðum Vestfjörðum, Bíldudals, Tálknafjarðar og Patreksfjarðar. Frá Patreksfirði er dagleg vinnusókn suður á Rauðasand“ (Byggðastofnun, 2014, bls. 2).

En þó Patreksfjörður, Bíldudalur og Tálknafjörður tilheyri sama vinnusóknarsvæðinu samkvæmt skilgreiningu Byggðastofnunar, þá er það ekki sú upplifun sem íbúar og fyrirtæki á svæðunum hafa (samkvæmt samráði). Samgöngur á milli þessara svæða eru ótryggar yfir vetrarmánuðina sem hefur mikið áhrif á atvinnu en ekki síður tómstundir og alla þjónustu. Innan Vesturbyggðar störfuðu í ágúst 2018 u.þ.b. 38 fyrirtæki sem má flokka niður í eftirfarandi flokka í töflu 1. Tálknafjörður liggur á milli Bíldudals og Patreksfjarðar og þar má einnig finna þjónustu sem að íbúar Vesturbyggðar nýta sér. Næstu þéttbýlisstaður til norðvesturs er Þingeyri og frá Patreksfirði til suðurs er Stykkishólmur í seilingarfjarlægð ef farið er með Baldri.

TAFLA 1 Yfirlit yfir fjölda fyrirtækja innan Vesturbyggðar.

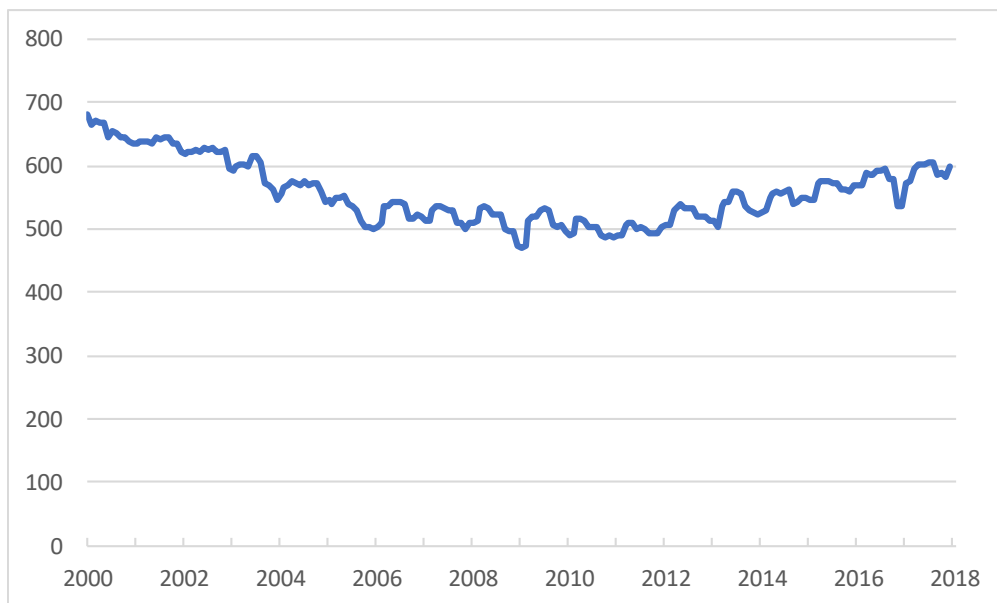
ÞJÓNUSTA	FJÖLDI FYRIRTÆKJA
Verslun og þjónusta	10
Sjávarútvegur	7
Sveitarfélag	1
Ríkið	1
Ferðþjónusta ¹	5
Önnur þjónusta ²	14
Samtals	38

Landbúnaður er einnig á svæðinu. Í skýrslu RHA um Vestfjarðarveg kemur fram að í Vesturbyggð og Tálknafjarðarhreppi eru sjö bú með nautgripi. Eitt þeirra án mjólkurkúa. Fimm þeirra sem eru með mjólkurkúr eru með færri en 50 skepnur, og eitt bú er með 51-75 kýr. Aka þarf með mjólkina á næstu afurðastöð, sem er í Búðardal, 239 km frá Patreksfirði. Samkvæmt sömu heimild er 21 sauðfjárbú í Vesturbyggð og þar af eru 12 með innan við 200 fjár og þrjú með fleiri en 600 fjár. Eingöngu eitt bú er í Tálknafjarðarhreppi, með innan við 200 fjár. Næsta sauðfjársláturhús er á Hvammstanga, 320 km frá Patreksfirði. Margir bændur stunda önnur störf samhliða búfjárrekstri (Hjalti Jóhannesson og Jón Þorvaldur Heiðarsson, 2017).

Vinnumálastofnun áætla fjölda starfandi í sveitarfélögum í hverjum mánuði. Á Mynd 4 má sjá mat Vinnumálastofnunar á fjölda starfandi innan Vesturbyggðar frá árinu 2000. Við upphaf tímabilsins var fjöldinn nærri 700 manns og seig niður fyrir 500 manns í einstökum mánuðum á tímabilinu 2008-2010. Að undanfögnu hefur fjöldi starfandi verið metinn um 600 manns í sveitarfélaginu (Vinnumálastofa, 2018).

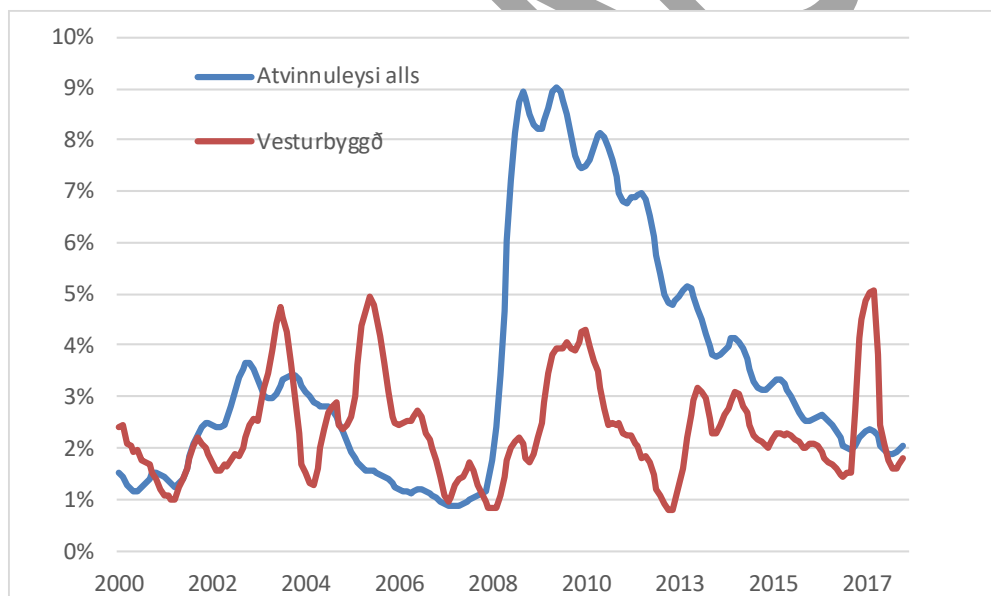
¹ Gisting fellur undir ferðþjónustu.

² Önnur þjónusta er t.d. iðnaðarmenn, bílaverkstæði o.fl.

MYND 4. Fjöldi starfandi í Vesturbyggð skv. gögnum Vinnumálastofnunar (Vinnumálastofa, 2018).

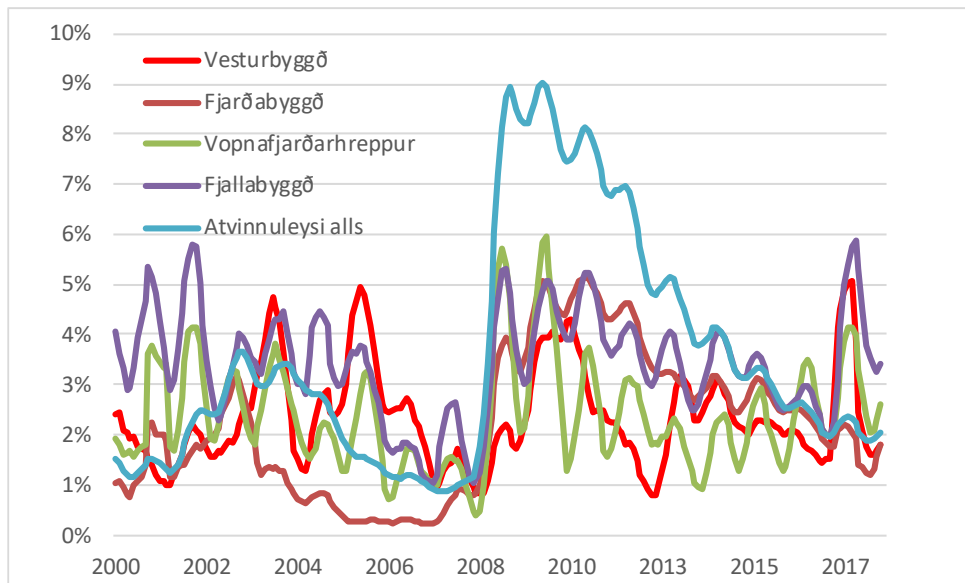
Á tímabilinu 2000 til 2018 var atvinnuleysi að meðaltali 2,4% í Vesturbyggð en 3,5% á landsvísi. Á Mynd 5 má sjá sex mánaða fljótandi meðaltal atvinnuleysis frá 2000. Atvinnuleysi jókst ekki við efnahagshrunið 2008 í Vesturbyggð líkt og gerðist að meðaltali á landinu (Vinnumálastofa, 2018).

MYND 5. Atvinnuleysi í Vesturbyggð og á landsvísi (6 mánaða fljótandi meðaltal skv. gögnum Vinnumálastofu (Vinnumálastofa, 2018)).

Almennt má segja að atvinnuleysi á landsbyggðinni hafi verið minna en á landsvísi við efnahagshrunið árið 2009. Á

Mynd 6 má sjá samanburð á atvinnuleysi (fljótandi sex mánaða meðaltal) Vesturbyggðar og nokkurra annarra sveitarfélaga á tímabilinu 2000-2017. Atvinnuleysi í Vesturbyggð hefur verið álíka mikið og í sveitarfélögunum Vopnafjarðarhreppi og Fjarðarbyggð (Vinnumálastofa, 2018).

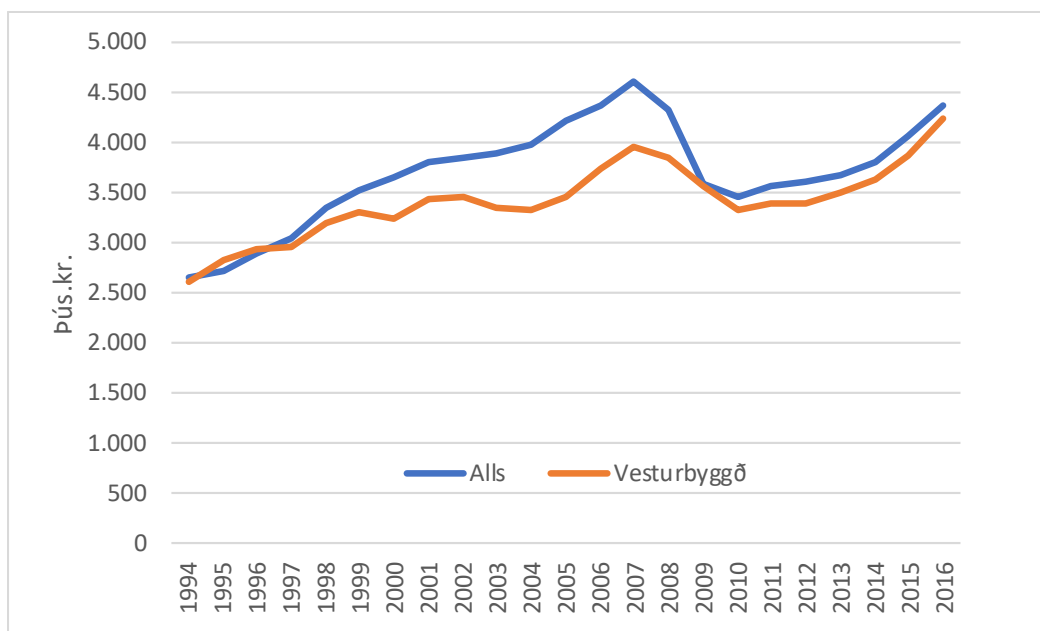

MYND 6 Atvinnuleysi skv. Vinnumálastofnun í nokkrum sveitarfélögum og á landsvísi (Vinnumálastofa, 2018).

Ef litið er til áranna 2016 og 2017 var atvinnuleysi skv. Vinnumálastofnun í fiskvinnslu og fiskveiðum. Mestu munar um 40 skráningar fólks án atvinnu í desember 2016 og janúar 2017 í fiskvinnslu, sem líklegast má rekja til sjómannaverkfalls. Á báðum árunum var mest um atvinnuleysi fólks sem flokkað er sem verkafólk í skráningu Vinnumálastofnunar og hæsta menntun úr grunnskóla er einnig með um 60% mánaðarlegra skráninga atvinnuleysis hjá Vinnumálastofnun á árunum tveimur (Vinnumálastofa, 2018).

Atvinnuleysi til skamms tíma er algengast og nemur það um tveimur þriðju hlutum skráðs atvinnuleysis á tímabilinu 2016-2017. Íslenskri ríkisborgarar voru um 60% þeirra sem skráðir voru atvinnulausir á árunum tveimur og rúmlega þriðjungur pólskir. Hlutfall annarra ríkisborgara var á bilinu 4-7% á tímabilinu (Vinnumálastofa, 2018).

Atvinnutekjur³ hafa verið að þróast á áþekkan hátt í Vesturbyggð að meðaltali og á landsvísu á undanförunum árum. Árið 1994 eru atvinnutekjur mjög áþekkar í sveitarfélaginu að meðaltali og á landsvísu. Meðaltal atvinnutekna jókst mun hraðar að meðaltali á landsvísu fram til ársins 2007 en samdrátturinn á árunum þar á eftir færir landsmeðaltalið nærri meðaltalinu í Vesturbyggð árið 2009. Á síðastliðnum árum hafa meðalatvinnutekjur þróast á svipaðan hátt í Vesturbyggð og á landsvísu. Atvinnutekjur árið 2016 voru um 3% lægri í Vesturbyggð en að meðaltali á landsvísu (Hagstofa Íslands, 2018).

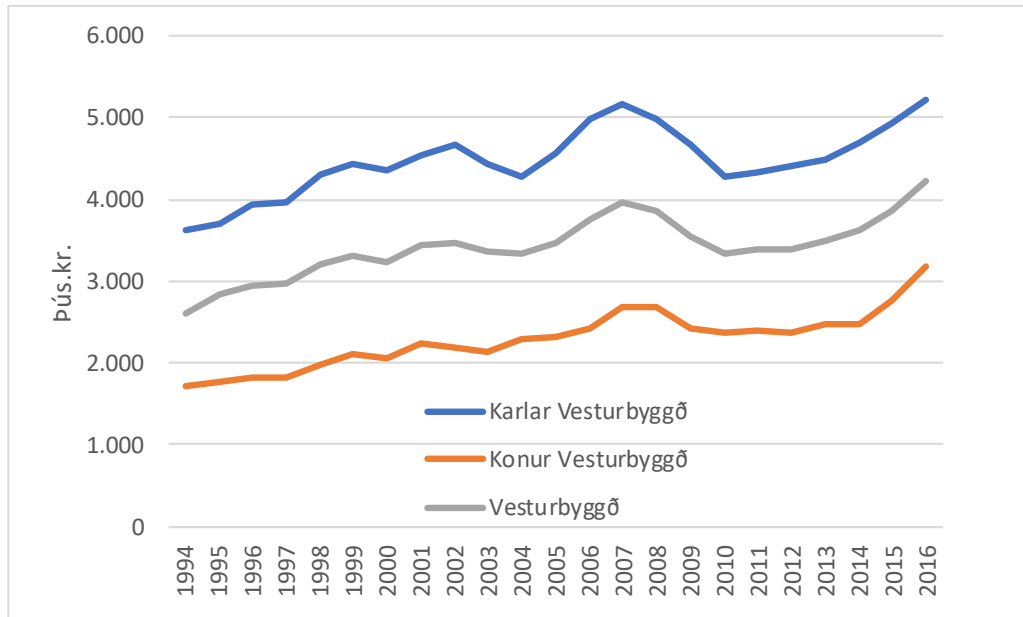

MYND 7 Atvinnutekjur í Vesturbyggð og á landsvísu skv. Hagstofu á verðlagi ársins 2017 (pús. kr.) (Hagstofa Íslands, 2018).

Í skýrslu Vífils Karlssonar, íbúakönnun á Íslandi, sem unnin var fyrir Samtök sveitarfélaga á Vesturlandi og kom út árið 2018, eru borin saman viðhorf íbúa í sveitarfélögum á Vesturlandi, Suðurlandi, Reykjanesi, Vestfjörðum og Norðurlandi vestra. Þar eru sveitarfélögin Vesturbyggð og Tálknafjarðarhreppur reiknuð saman. Þar kemur fram að íbúar á sunnanverðum Vestfjörðum telja launatekjur sínar betri en aðrir þátttakendur annars staðar á landinu (Vífill Karlsson, 2018).

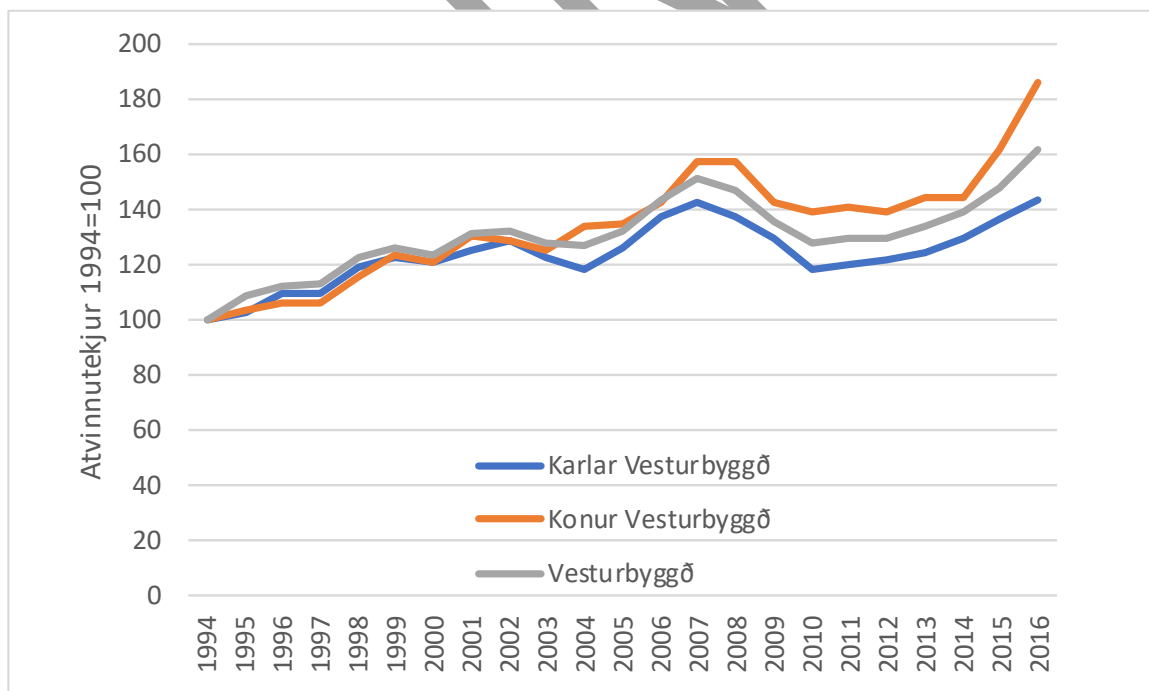
Konur eru með lægri atvinnutekjur að meðaltali en karlar í Vesturbyggð og nam munurinn árið 2016 um 40% og er það um 6 prósentum meiri munur en á landsvísu, sjá Mynd 7 (Hagstofa Íslands, 2018). Leiða má lyktum að því að ástæðan sé sú að konur í Vesturbyggð eru frekar í kennarastörfum eða öðrum hefðbundnum lágláunastörfum, meðan karlar starfa frekar í hærri launuðum störfum á borð við fiskeldið.

³ Atvinnutekjur samanstanda af launatekjum og öðrum starfstengdum tekjum auk reiknaðs endurgjalds. Ekki eru um heildartekjur einstaklinga að ræða þar sem t.d. bætur almannatrygginga og greiðslur úr lífeyrissjóðum teljast ekki til atvinnutekna.

MYND 8. Atvinnutekjur karla og kvenna að meðaltali auk meðaltals allra íbúa í Vesturbyggð skv. Hagstofu á verðlagi ársins 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).

Munurinn á atvinnutekjum kynjanna í Vesturbyggð hefur farið minnkandi á allra síðustu árum en hann var um langt skeið um og yfir 50%. Á Mynd 9 má sjá þróun atvinnutekna kynjanna í Vesturbyggð þar sem búin hefur verið til vísitala sem ákvörðuð er 100 árið 1994 (Hagstofa Íslands, 2018).

MYND 9. Atvinnutekjur í Vesturbyggð þar sem atvinnutekjur ársins 1994 eru ákvarðaðar 100 (Hagstofa Íslands, 2018).

Í könnun þar sem viðhorf íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri voru borin saman kom fram að íbúar á sunnanverðum Vestfjörðum gáfu atvinnuúrvali, atvinnuöryggi og launatekjum í sinni heimabyggð hæstu einkunn. Hins vegar náði atvinnuþátttaka íbúa á sunnanverðum

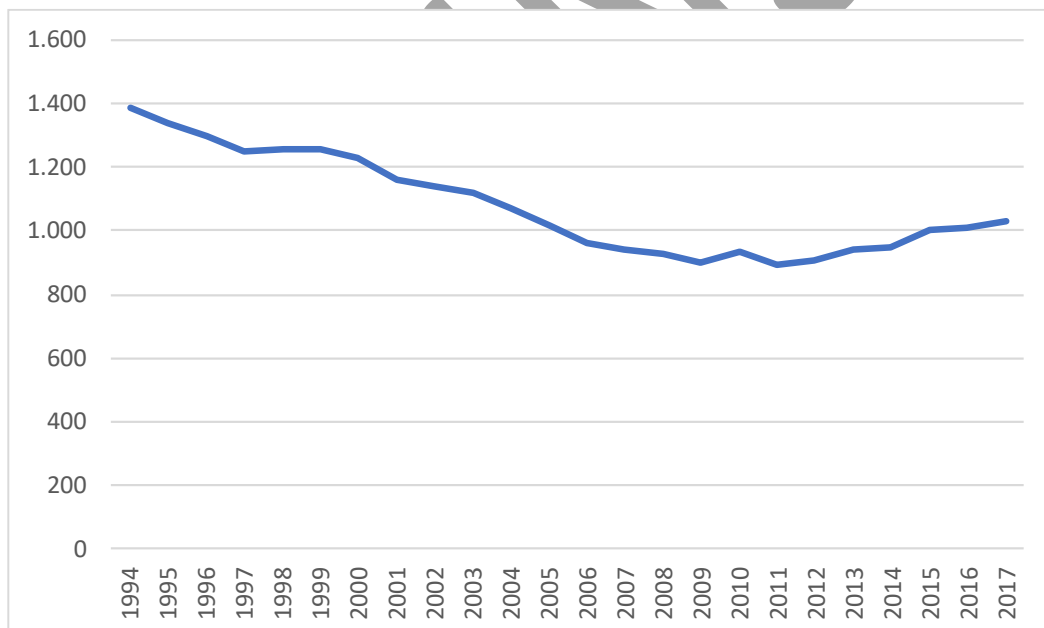
Vestfjörðum ekki meðaltali allra þátttakenda, og munar þar mest um lágt framlag kvenna, sem er hvergi lægra meðal þeirra 19 landsvæða sem tóku þátt í könnuninni. Starfsaldur og starfsreynsla var einnig með því lægsta á sunnanverðum Vestfjörðum í samanburið við önnur svæði (Vífill Karlsson, 2018).

1.2.2 Íbúapróun

Íbúapróun í Vesturbyggð er ein meginástæðan fyrir þessu verkefni. Stöðug fækkun var á sunnanverðum Vestfjörðum allt frá árinu 1980, en þá voru um 2000 manns á svæðinu öllu (Hjalti Jóhannesson og Jón Þorvaldur Heiðarsson, 2017). Árið 2011 fór íbúum að fjölga jafnt og þétt bæði á Bíldudal og Patreksfirði. Árið 1994 voru 1.390 íbúar í sveitarfélaginu og á mynd 10 má sjá að meðalfækkunin á árunum 1994-2011 var um 30 íbúar á ári hverju. Fæstir voru íbúarnir 890 árið 2011, en þá hafði íbúum fækkað um 26% á tímabilinu (Hagstofa Íslands, 2018).

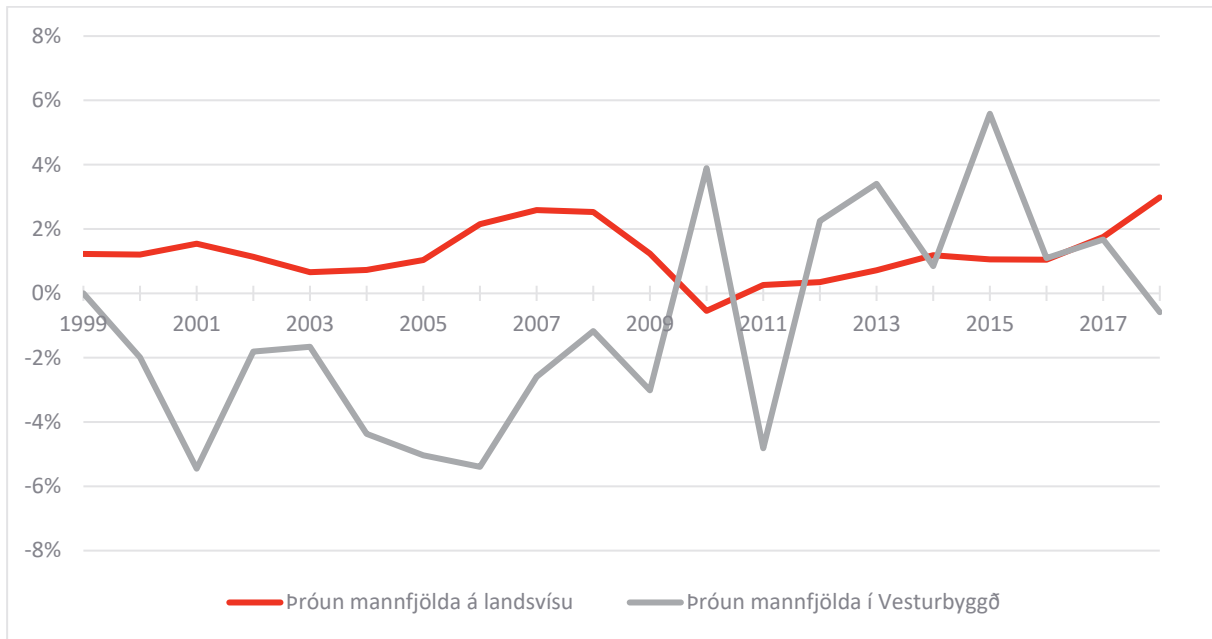
Þá tók íbúum að fjölga. Árið 2012 voru íbúar á Patreksfirði 636 en í byrjun árs 2017 voru þeir orðnir 687 talsins. Árið 2012 voru íbúar á Bíldudal 168 en í byrjun árs 2017 voru þeir orðnir 222 talsins. Samtals voru íbúar í sveitarfélaginu í heild sinni 1.030 við upphaf ársins 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).

Ef núverandi mannfjöldi er borinn saman við fjöldann 2011 hefur orðið um 16% fjölgun í sveitarfélaginu.

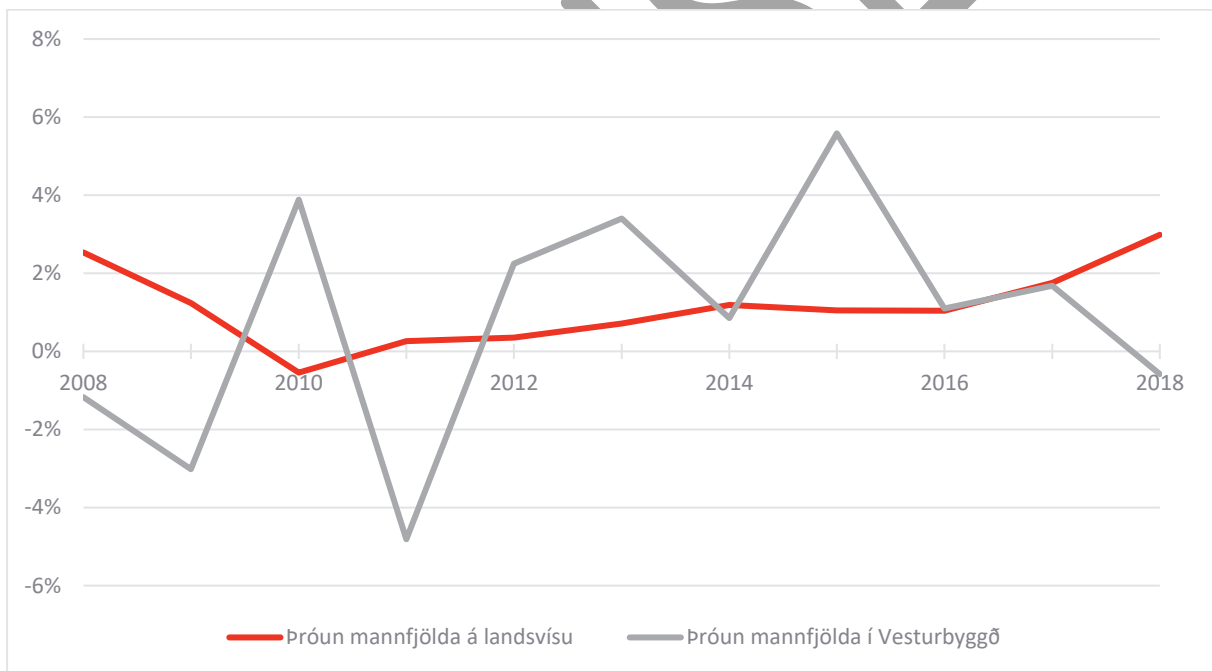

MYND 10. Mannfjöldi í Vesturbyggð (Hagstofa Íslands, 2018)

Á mynd 11 og 12 má sjá aukningu mannfjölda í Vesturbyggð borna saman í prósentuhlutföllum, annars vegar frá 1. janúar 1998 til 1. janúar 2018 og hins vegar frá 1. janúar 2008 til 1. janúar 2018. Hér sést glögggt hversu sveiflukennd þróunin hefur verið í Vesturbyggð seinustu áratugin, meðan hún hefur verið stöðugri á landsvísi (Hagstofa Íslands, 2018).

MYND 11. *Próun mannfjölda á landsvísu og í Vesturbyggð í prósentum talið frá 1998-2018 (Hagstofa Íslands, 2018).*

MYND 12. *Próun mannfjölda á landsvísu og í Vesturbyggð í prósentum talið frá 2008-2018 (Hagstofa Íslands, 2018).*

Í skýrslu Ráðgjafarsviðs KPMG frá árinu 2017 um laxeldi í Ísafjarðardjúpi kemur fram að fólksfækkun á landsbyggðinni sé iðulega vegna einhæfni atvinnulífs. Ef atvinnulíf er fábreytt, eru meiri líkur á að manneskja sem missir vinnuna flytji brott frá svæðinu, en ef atvinnulífið er fjölbreytt, þá eru meiri líkur á að viðkomandi flyti ekki búferlum. Í skýrslunni er Vesturbyggð nefnd sem dæmi um byggðalag þar sem neikvæðri íbúaþróun, fólksfækkun, hefur verið snúið við. Þegar fiskeldisfyrirtæki fóru að skjóta þar rótum og þurftu mannskap í vinnu. Þar með tók íbúum að fjölga jafnt og þétt, öfugt við það sem áður

hafði verið, líkt og sjá má á Mynd 11. Í skýrslu KPMG segir að fiskeldisfyrirtækin veiti yfir 100 manns atvinnu með beinum hætti núna (Ráðgjafarsvið KPMG, 2017).

Samsetning íbúa eftir aldri og kyni

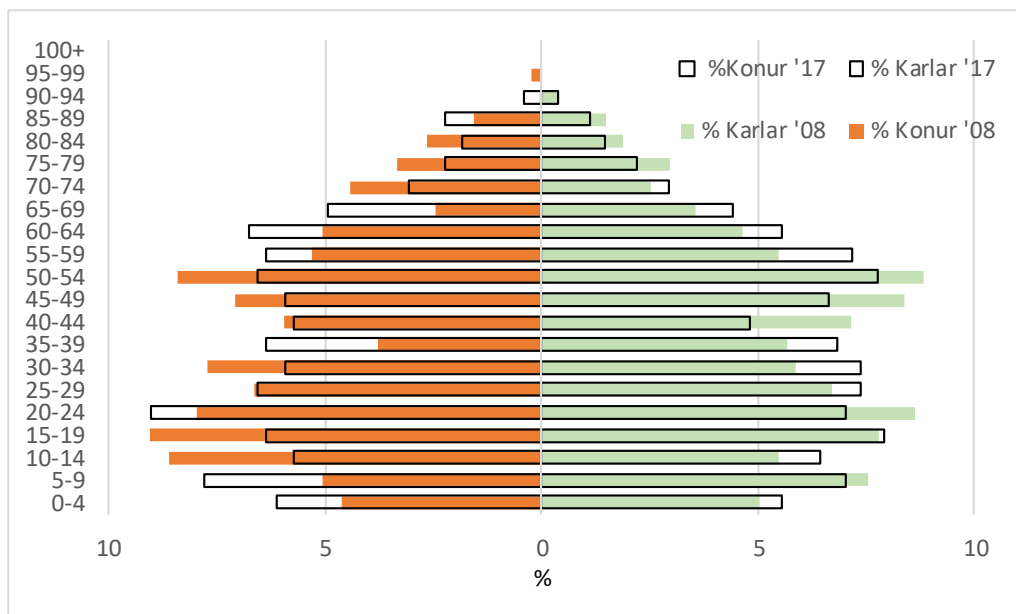
Nánari samsetningu mannfjölda í Vesturbyggð eftir aldri má sjá í töflu Tafla 2 sem og samanburð við landið í heild. Að jafnaði má segja að hlutdeild aldurhópa er svipuð í Vesturbyggð og á landsvísu, en hafa ber að hafa í huga að Vesturbyggð er fámennnt sveitarfélag og mannfjöldinn í hverjum aldurhópi samanstendur af fremur fáum einstaklingum. Munurinn er mestur í aldurshópnum 40-45 ára, en þó ekki meiri en 1,35 prósentum færri í Vesturbyggð en á landsvísu. Í aldurhópnum 15-25 ára eru hlutfallslega fleiri í Vesturbyggð en á landsvísu, en þó innan við 1% í hvorum fyrir sig (Hagstofa Íslands, 2018).

TAFLA 2. Yfirlit yfir mannfjölda innan Vesturbyggðar eftir aldri borið saman við landið í heild (Hagstofa Íslands, 2018).

ALDUR Í JANÚAR 2018	Á LANDSVÍSU, FJÖLDI	VESTURBYGGÐ, FJÖLDI	Á LANDSVÍSU, %	VESTURBYGGÐ, %	MISMUNUR, %
0-5 ára	21.497	60	6%	6%	-0,53%
5-10 ára	23.606	76	7%	7%	0,40%
10-15 ára	21.713	63	6%	6%	-0,30%
15-20 ára	21.943	74	6%	7%	0,70%
20-25 ára	25.186	82	7%	8%	0,52%
25-30 ára	25.701	72	8%	7%	-0,61%
30-35 ára	23.341	69	7%	7%	-0,20%
35-40 ára	23.178	68	7%	7%	-0,25%
40-45 ára	22.297	54	7%	5%	-1,35%
45-50 ára	20.547	65	6%	6%	0,24%
50-55 ára	22.083	74	7%	7%	0,66%
55-60 ára	21.159	70	6%	7%	0,54%
60-65 ára	18.657	63	6%	6%	0,60%
65-70 ára	15.567	48	5%	5%	0,06%
70-75 ára	11.774	31	3%	3%	-0,47%
75-80 ára	7829	23	2%	2%	-0,08%
80-85 ára	6124	17	2%	2%	-0,16%
85-90 ára	4116	17	1%	2%	0,43%
90-95 ára	1636	4	0%	0%	-0,10%
95-100 ára	356	0	0%	0%	-0,11%
Alls	338.310	1.030			

Á mynd 13 má sjá frekari greiningu á mannfjölda, aldri og kyni í Vesturbyggð. Ef borin er saman samsetning íbúafjöldans árið 2017 við árið 2008 má sjá að börnum hefur fjölgað undanfarin ár og hlutdeild aldurhópa þeirra aukist. Á árinu 2008 voru aldurhóparnir 10-19 ára mun stærri en yngri

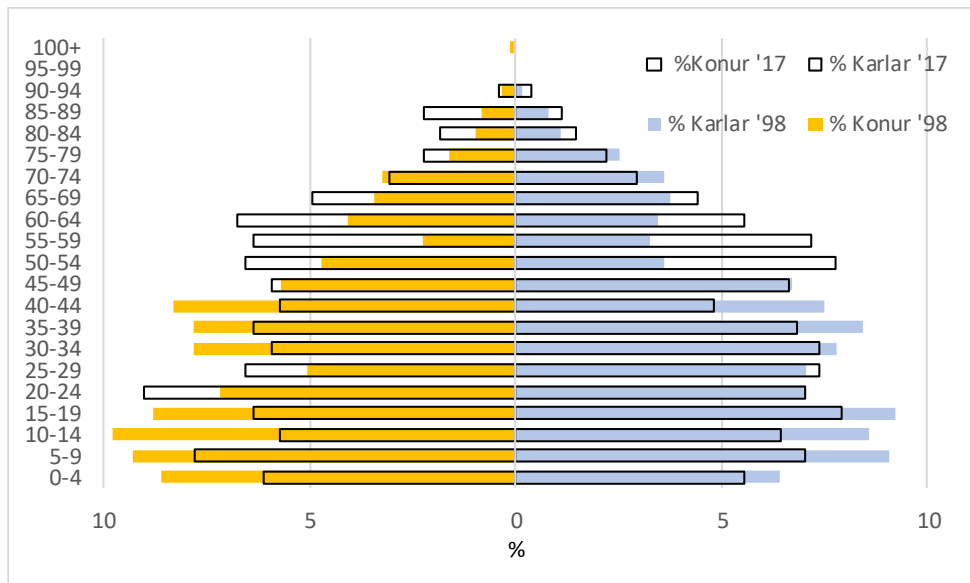
aldurshópar, sérstaklega hjá konum. Í samanburði við 2008 hefur orðið aukning í allra yngstu aldurshópnum, í aldurshópnum 35-39 ára og í aldurshópnum 55-69 ára (Hagstofa Íslands, 2018).

MYND 13. Aldurs- og kynsamsetning í Vesturbyggð 2008 og 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).

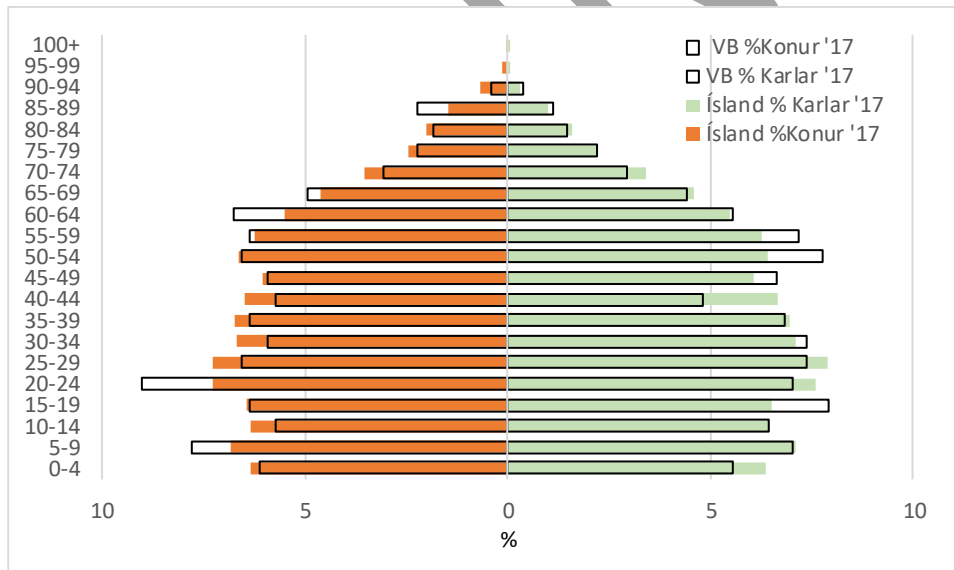
Ef lítið er lengra aftur til þess tíma þegar atvinnulífið var blómstrandi innan þessara byggðakjarna þá er áhugavert að skoða íbúasamsetninguna eftir kyni og aldri (sjá mynd 14) t.d. árið 1998 og bera saman við árið 2017. Fyrir liðlega tveimur áratugum, árið 1998, var fólksfækkun í sveitarfélaginu hafin en enn var þó langt í að hún næði hámarki. Þá voru yngstu aldurshóparnir hlutfallslega stærstir. Aldurshópurinn 25-29 ára var hlutfallslega fámennur en hlutfallslega margir í aldurshópnum 30-44 ára (Hagstofa Íslands, 2018).

Ef aldurssamsetning Vesturbyggðar árið 1998 er borin saman við 2017 má sjá að hlutfallsleg fækkun hefur orðið í flestum aldurshópum yngri en 49 ára á þeim tveimur áratugum sem hafa liðið. Aukning hefur orðið hjá konum á aldrinum 20-29 ára og lítilleg aukning hjá körlum. Hlutfall barna í sveitarfélaginu hefur einnig dregist mikið saman. Aukning hefur orðið í aldurshópnum 50-69 ára hjá bæði konum og körlum. Árið 1998 voru aldurshóparnir 30-44 ára stærstir hjá þeim sem telja má til aldurshópa fullorðinna (Hagstofa Íslands, 2018). Ekki skal fullyrt hvort þessir sömu einstaklingar búi enn í sveitarfélaginu og séu nú á aldrinum 40-69 ára.

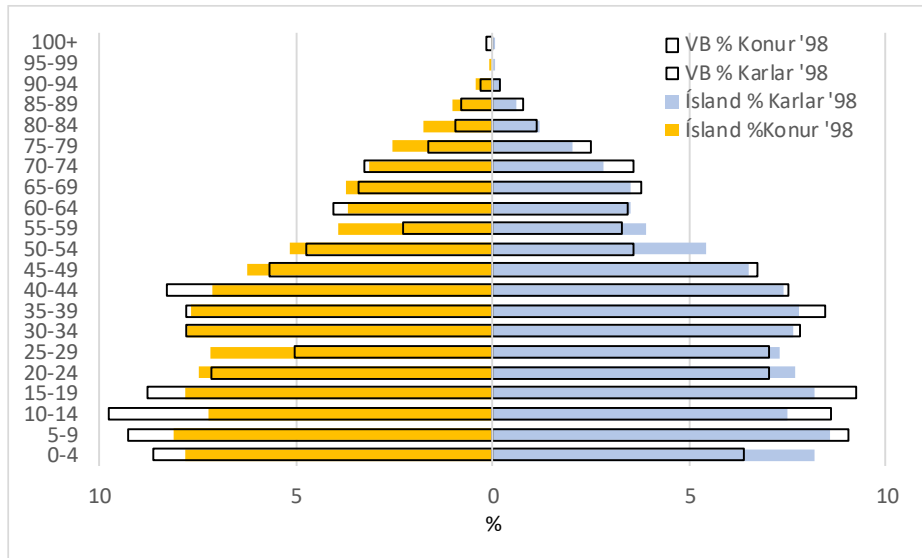
MYND 14 Aldurs- og kynsamsetning í Vesturbyggð 1998 og 2017

Á mynd 15 má sjá aldurs- og kynsamsetningu á landsvísu og Vesturbyggð árið 2017. Á landsvísu eru stærstu aldurshóparnir nú 25-29 ára og 20-24 ára og yngri aldurshópar nokkru minni. Í Vesturbyggð er aldurshópurinn 20-24 ára hlutfallslega fjölmennastur og konur umtalsvert fleiri en karlar og nokkuð umfram landsmeðaltalið. Að sama skapi má sjá að karlar í aldurshópnum 15-19 ára eru nokkuð umfram landsmeðaltalið fyrir þann aldurflokk (Hagstofa Íslands, 2018).

MYND 15 Aldurssamsetning í Vesturbyggð og á landsvísu árið 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).

Á mynd 16 má sjá samskonar mynd og áður en nú fyrir árið 1998. Á því ári var aldurssamsetningin nokkuð frábrugðin því sem hún var á árinu 2017 bæði á landsvísu og einnig í Vesturbyggð. Yngri aldurshóparnir voru hlutfallslega stærri og þá sérstaklega í Vesturbyggð. Einnig er áberandi hversu hlutfallslega litlir ákveðnir aldurshópar voru árið 1998, t.d. 55-59 ára (Hagstofa Íslands, 2018).

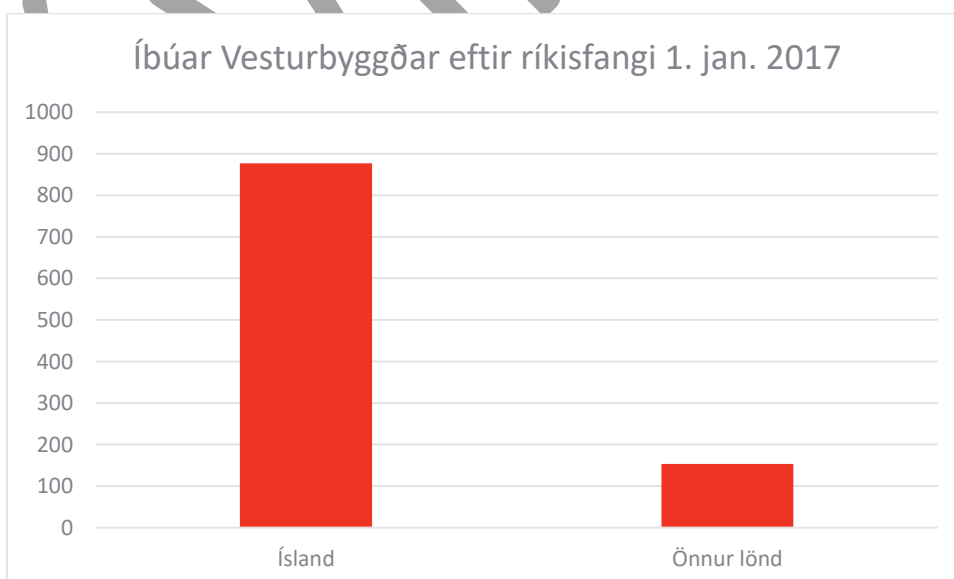

MYND 16. Aldurssamsetning í Vesturbyggð og á landsvísu árið 1998 (Hagstofa Íslands, 2018).

Þegar litið er til þróunar í Vesturbyggð miðað við á landsvísu má sjá að árið 1998 voru hlutfallslega mun fleiri í yngri aldurshópnum í Vesturbyggð en á landsvísu og að sama skapi voru færri eldri íbúar í Vesturbyggð en á landsvísu. Íbúar Vesturbyggðar hafa elst og endurnýjun ekki verið jafn hröð í yngri aldurshópum og áður var. Árið 2008 hafði börnum fækkað til muna í sveitarfélaginu, og hefur þeirri þróun verið snúið við. Ljóst er að eftir töluvert mikinn samdrátt hefur íbúum Vesturbyggðar farið jafnt og þétt fjölgandi síðan skömmu eftir hrún. Árið 2017 er hlutfall barna orðið líkara því sem er á landsvísu, og það sama má reyndar segja um marga aðra aldurshópa (Hagstofa Íslands, 2018).

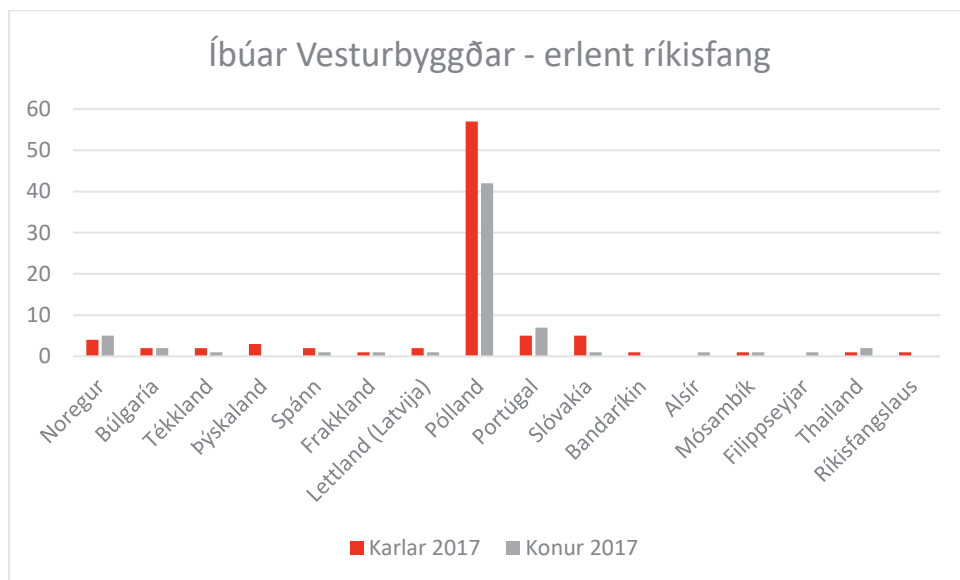
Samsetning íbúa eftir þjóðerni

Á mynd 17 má sjá að þann 1. janúar 2017 bjuggu 877 einstaklingar í Vesturbyggð með íslenskt ríkisfang, en 153 sem hafa erlent ríkisfang (Hagstofa Íslands, 2018).

MYND 17 Íbúar Vesturbyggðar eftir ríkisfangi 1. janúar 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).

Skiptingin er nokkuð jöfn milli karla og kvenna hvað Íslendingana varðar, eða 455 karla og 422 konur (Hagstofa Íslands, 2018).

MYND 18 Karlar og konur í Vesturbyggð með erlent ríkisfang 1. janúar 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).

Á mynd 18 sést að Pólverjar eru lang fjölmennasti hópur íbúa Vesturbyggðar sem hafa erlent ríkisfang, eða 57 karlar og 42 konur. Aðrar þjóðir eru mun fámennari, eða innan við tíu manns hver fyrir sig (Hagstofa Íslands, 2018).

Nefna ber hér að tölur Hagstofunnar eiga við um íbúa sem hafa fasta búsetu í sveitarfélaginu og ekki er víst að farandverkamenn (svo sem fólk sem vinnur tímabundið við ferðaþjónustu) teljist hér með.

Fjölskyldusamsetning

Í töflu 3 má sjá samsetningu fjölskyldna innan Vesturbyggðar samkvæmt tölum og skilgreiningu Hagstofu. Hlutdeildin er áþekk fyrir flesta flokka Hagstofu fyrir landið í heild sinni en hlutfallslega færri íbúar í Vesturbyggð eru í óvígðri sambúð með börn, 2 prósentum færri (Hagstofa Íslands, 2018).

TAFLA 3. Yfirlit yfir samsetningu fjölskyldna innan Vesturbyggðar 1. janúar 2018 borið saman við landið í heild⁴ (Hagstofa Íslands, 2018).

VESTURBYGGÐ	FJÖLDI	HLUTFALL AF HEILD	
Einstaklingar	345	33%	
Hjónaband án barna	190	18%	
Hjónaband með börnum	277	27%	
Óvígð sambúð án barna	34	3%	
Óvígð sambúð með börnum	103	10%	
Karl með börn	7	1%	
Kona með börn	74	7%	
Samtals	1.030		
LANDIÐ	FJÖLDI	HLUTFALL AF HEILD	MISMUNIR Á MILLI
Einstaklingar	109.654	32%	1 prósentu
Hjónaband án barna	63.768	19%	0 prósentu
Hjónaband með börnum	86.982	26%	1 prósentu
Óvígð sambúð án barna	7.962	2%	1 prósentu
Óvígð sambúð með börnum	39.127	12%	-2 prósentur
Karl með börn	2.732	1%	0 prósentu
Kona með börn	28.124	8%	-1 prósentu
Samtals	338.349		

Hlutfallslega eru einstaklingar fjölmennastir bæði á landsvísu og í Vesturbyggð, eða 32% á landsvísu og 33% í Vesturbyggð, og næstfjölmennasti hópurinn fyrir hvoru tveggja er hjónaband með börn, eða 26% á landsvísu og 27% í Vesturbyggð (Hagstofa Íslands, 2018).

Samsetning íbúa eftir menntunarstigi

Hagstofa Íslands heldur ekki tölur yfir menntunarstig íbúa í einstökum sveitarfélögum, en samkvæmt í könnun þar sem viðhorf íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri voru borin saman kom fram að íbúar á sunnanverðum Vestfjörðum telja menntunarstig á sínu svæði lágt (Vífill Karlsson, 2018), sjá umfjöllun um menntun í kafla 3.4.1.

⁴ Samkvæmt Hagstofu teljast til einstaklinga allir sem hafa náð 18 ára aldri en falla ekki undir neinn annan flokk af þeim sem taldir eru upp í listanum, óháð því hvort þeir búa í foreldrahúsum eða ekki. Sjá frekar á Hagstofa.is.

1.3 Sjálfbærni og Vesturbyggð

Vesturbyggð eins og önnur sveitarfélög á Vestfjörðum er með umhverfissvottunina EarthCheck. Árið 2015 fengu sveitarfélögin á Vestfjörðum silfurvottun EarthCheck. Á heimasíðu Vestfjarðarstofu segir um EarthCheck:

„Vottunarsamtökin EC3 Global eru áströlsk samtök sem sjá um vottun samfélaga og ferðapjónustuaðila og geta veitt þeim umhverfismerki. Samtök þessi hafa umsjón með EarthCheck vottunarkerfinu, sem byggir á hugmyndafræði Dagskrár 21 um ábyrga stjórnun og sjálfbæra þróun og var sett á fót með stuðningi Alþjóða ferðamálaráðsins og Alþjóða ferðamálasamtakanna árið 1994. Merkið nýtur alþjóðlegrar viðurkenningar, enda hafa samtökin vottað aðila í yfir 50 þjóðlöndum í öllum heimsálfum. Erlendis er því um þekkt og traust umhverfismerki að ræða.

EC3 Global eru enn sem komið er einu vottunarsamtökin í heiminum sem votta samfélög. Vottunarkerfið felur í sér að samtökin setja viðmið fyrir samfélagið í heild og því er í raun um trúverðugri leið til umhverfisúrbóta að ræða en felst í til dæmis Staðardagskrárvinna og vottun samkvæmt ISO 14001 staðli. Í þeim verkefnum setur viðkomandi aðili sér sjálfur viðmið og segir þátttaka því lítið til um frammistöðu í samanburði við aðra aðila, þótt hún sé jákvæð. Með vottunarkerfinu veita samtökin samfélögum ramma til þess að mæla frammistöðu sína og vinna að stöðugum úrbótum í umhverfis- og samfélagsmálum.

Undirbúningur fyrir EarthCheck hófst á Vestfjörðum árið 2010, þegar það var ákveðið á haustþingi fjórðungssambandsins að öll sveitarfélögin á Vestfjörðum myndu taka þátt í verkefninu. Verkefnið er í höndum Fjórðungssambands Vestfirðinga á vegum sveitarfélaganna.“ (Vestfjarðarstofa, 2017)

Vottunin getur verið liður í því að styrkja sérkenni sveitarfélagsins og að stuðla að jákvæðri markaðssetningu fyrir fyrirtæki og þjónustu sem er á svæðinu.

2 ÞARFAGREINING MEÐ SAMRÁÐI VIÐ ATVINNULÍFIÐ

Samráð við atvinnulífið í Vesturbyggð var fyrsti áfangi verkefnisins. Áður en samráðsfundir voru haldnir fór verkefnahópurinn yfir mögulega lykilhagsmunaaðila í verkefninu og voru aðilarnir flokkaðir í samráð A og samráð B.

Samráð A fólst í fundum með ráðgjöfum EFLU og forsvarsmönnum hvers fyrirtækis fyrir sig en samráð B voru tveir fundir; annars vegar fyrir atvinnugreinar sem m.a. þjónusta fiskeldið sem og önnur þjónustufyrirtæki og hins vegar ferðapjónustuaðila.

Þau fyrirtæki sem flokkast undir samráð A eru:

- Íslenska kalkþörungafélagið,
- Arnarlax, Arctic Fish,
- Oddi

- Fiskmarkaðurinn.

Til þess að ná markmiðum verkefnisins var nauðsynlegt að ræða beint við þau fyrirtæki sem eru stærst hvað varðar fjölda starfsfólks, framtíðarþörf fyrir innviði o.fl. Samráðsfundur áttu sér stað í félagsheimilinu á Patreksfirði dagana 8-10. nóvember 2017.

2.1 Samráð A

Samráði A var ætlað að afla upplýsinga um framtíðarsýn fyrirtækjanna til næstu 5-10 ára, núverandi og framtíðarþörf m.t.t. innviða s.s. landrými, veitur, samgöngur o.fl. Með fundarboðinu sem sent var til þessara fyrirtækja voru eftirfarandi spurningar lagðar fram:

1. Hver er landrýmisþörf ykkar starfsemi í dag og til fyrirsjáanlegrar framtíðar?
2. Hver er húsnæðisþörf ykkar í dag og til fyrirsjáanlegrar framtíðar, bæði m.t.t. starfsemi og búsetu starfsmanna?
3. Hvernig standa veitumálin hjá ykkur s.s. vatnsþörf, raforkuþörf, ástand fráveitu, samskipti (nettenging o.fl.).
4. Hverjar eru þarfir ykkar m.t.t. samgangna og samgöngumáta, t.d. samgöngur milli byggðakjarna, hafnarpláss, almenningssamgöngur, flugsamgöngur, og þá tíðni, öryggi o.fl. sem lýtur að því?
5. Upplýsingar um núverandi starfsmannafjölda og líklega þörf til næstu ára. Upplýsingar um föst störf, árstíðabundin störf, kröfur til menntunarstigs o.þ.h.
6. Þurfið þið þjónustu frá sveitarfélagi eða ríki aðra en þá sem talin hefur verið upp hér að ofan?

Niðurstaða samráðs A

Samráð við stærstu fyrirtækin á svæðinu gaf til kynna framtíðarþarfir þeirra innan Vesturbyggðar. Ekki voru öll fyrirtækin með framtíðarsýn um stækkun eða þá að óvissa var mikil og ekki vitað á þessu stigi hvort og þá hvernig fyrirtækið myndi þróast. Íslenska kalkþörungarfélagið, Oddi, Arnarlax og Arctic Fish eru þau fyrirtæki sem hafa mótað sér framtíðarsýn um vöxt og/eða breyttan rekstur. Forsvarsmenn Fiskmarkaðarins töldu fyrirtækið ekki þurfa frekari innviði, hvorki húsnæði né landsvæði til næstu ára. Arctic Fish er með mest af sinni starfsemi á Tálknafirði vegna þess er ekki farið í ítarlega greiningu á t.d. raf- og vatnsnotkun en gerð er grein fyrir helstu innviðarþörf fyrirtækisins í

Tafla 9.

Í þessum kafla um niðurstöðu er gerð grein fyrir almennri umfjöllun sem átti sér stað á fundunum en einnig beinum tölulegum upplýsingum sem finna má í töflu

TAFLA 9.

Hver er landrýmisþörf ykkar starfsemi í dag og til fyrirsjáanlegrar framtíðar?

Fyrirtæki sáu fram á þörf fyrir aukið landrými til framtíðar og voru þau nokkuð viss á hversu stórt svæði þau þyrftu. Þau fyrirtæki sem starfandi eru á Bíldalshöfn lýstu yfir áhyggjum með plássleysi á hafnarsvæðinu og að möguleg þörf þeirra fyrir frekari stækkun gæti ekki komið til nema með tilkomu landfyllingar. Á báðum hafnarsvæðunum (Patreksfirði og Bíldadal) var nefnd að þörf væri fyrir aukið athafnarými á hafnarbökkunum. Þó kom fram að á Patreksfirði væru tækifæri til þess að endurskipuleggja hafnarbakka og

í raun taka til og skilgreina betur svæði innan þeirra. Með slíkri einfaldri aðgerð væri hægt að bæta aðstöðu allra til muna.

TAFLA 4. Landrýmisþörf fyrirtækjanna til framtíðar.

FYRIRTÆKI	NÚVERANDI LANDRÝMI	FRAMTÍÐAR LANDRÝMISÞÖRF
Kalkþörungarfélagið	15.820,6 m ² *	u.þ.b. 4 ha
Arnarlax	3.828 m ² *	3-4 ha
Arctic Fish	6 ha (Tálknafirði)	þurfa ekki meira
Oddi	7.079 m ² *	Lóð undir stækkun ca. 5.000 m ²

Hver er húsnæðisþörf ykkar í dag og til fyrirsjáanlegrar framtíðar, bæði m.t.t. starfsemi og búsetu starfsmanna?

Líkt og með landrýmisþörf þá voru fyrirtækin sem staðsett eru á Bíldudal með áætlanir um aukin fermetra fjölda til framtíðar. Engar áætlanir um stækkun húsnæðis eru hjá fyrirtækjunum á Patreksfirði. En vegna plássleysis á Bíldudalshöfn og nærliggjandi svæðum í kringum hana eru ekki eins miklir möguleikar til aukinna athafna og krefst slíkt samvinnu við sveitarfélagið til að leysa úr. Í töflunni hér fyrir neðan má sjá fermetra á núverandi húsnæðum fyrirtækjanna og þeirri framtíðarþörf sem þau áætla til næstu ára.

TAFLA 5. Yfirlit yfir framtíðar húsnæðisþörf fyrirtækjanna.

FYRIRTÆKI	NÚVERANDI HÚSNÆÐI	FRAMTÍÐAR HÚSNÆÐISÞÖRF
Kalkþörungarfélagið	4.569,6 m ² *	Núverandi stað + stækkun skv. heimild í deiliskipulagi
Arnarlax	2074,2 m ² *	Núverandi húsnæði 4.300 m ² + 2.780 m ²
Arctic Fish	-	þurfa geymslu á Patreksfirði, stærð ekki vitað u.þ.b. einn gámur.
Oddi	2157,3 m ² *	Stækkun upp á 1.500-2.000 m ²

Á fundunum kom fram að húsnæði fyrir starfsfólk væri vandamál og það vantaði t.d. á Bíldudal um 10 íbúðir/hús. Að mati fundarmann þarf að leysa vandamálið varðandi Ofanflóðasjóð þ.e.a.s. að fá fjármögnun frá sjóðnum til að hefja uppbyggingu á ofanflóðsvörnum svo hægt sé að byggja á svæðum sem í dag eru innan hættumatslínu. Það skiptir líka máli hvaða valmöguleikar eru í boði, s.s. hvernig húsnæði er verið að bjóða upp á, einbýli, blokkir eða parhús. Að mati fundarmanna er það oftast þannig að þeir sem eru að flytja frá höfuðborgarsvæðinu vilja oftast fá einbýli ef það á að flytja út á land. Arnarlax á húsnæði en leigir einnig húsnæði fyrir starfsfólk. Oddi er með verbúð en nefndi að það þyrfti að bjóða upp á einstaklingsíbúðir fyrir þör sem koma. Kalkþörungarfélagið á þrjú hús og eru að byggja átta íbúðir á Bíldudal (geta verið þar allt að 16 íbúar) en slíkar aðgerðir hafa einnig komið til tals hjá öðrum fyrirtækjum til að koma boltanum af stað varðandi íbúðauppbyggingu. Nefnt var að það sé líka vandamál að engin úrræði eru innan sveitarfélagsins fyrir eldri borgara og því losnar ekki um stærri eignirnar, þetta er vandamál í svo litlu samfélagi eins og Vesturbyggð, hver eign telur. Á heildina litið er allur hagur á því hvernig starfsfólk býr og hvort það búi á sama stað og það vinnur.

Hvernig standa veitumálin hjá ykkur s.s. vatnsþörf, raforkuþörf, ástand fráveitu, samskipti (nettenging o.fl.).

Fyrirtækin sem rætt var við eru með mismunandi lausnir á fráveitumálum og fer það eftir starfsemiinni. Samráðið leiddi í ljós að flest þessara fyrirtækja eru ávallt að bæta sinn búnað til að uppfylla strangar

kröfur viðskiptavina sinna. Í samráðinu kom fram að þar sem t.d. er verið að vinna með matvæli þurfi fyrirtækin að sýna fram á hvernig fráveitumálum er háttað m.t.t. vottana og gæðastimpla sem kaupendur krefjast að sé á vörunum.

Hér í töflunum fyrir neðan má sjá yfirlit yfir núverandi- og fyrirhugaða framtíðarnýtingu þessara þriggja fyrirtækja á raforku og vatni.

TAFLA 6. Núverandi raforkunotkun og fyrirhuguð framtíðarnotkun hjá stærstu notendum raforku í Vesturbyggð.

FYRIRTÆKI	NÚVERANDI NOTKUN	FRAMTÍÐAR NOTKUN
Kalkþörungafélagið	u.þ.b. 4 MW	6 MW/8 MW
Arnarlax	1 MW	5 MW (vegna kassaverksmiðju)
Oddi	-	Ekki talið að það verði teljanleg aukning

TAFLA 7. Núverandi vatnsnotkun stærri fyrirtækja og fyrirhuguð áætluð notkun til framtíðar.

FYRIRTÆKI	NÚVERANDI NOTKUN	LÍKLEGA FRAMTÍÐARNOTKUN (VESTURBYGGÐ, 2017) ⁵
Kalkþörungafélagið	94.172 tonn á ári	Ætla að auka framleiðslu upp í 120 þúsund tonn á ári. Líkleg aukning á vatnsmagni væri um 100.000 tonn á ári. Líklega framtíðarnotkun væri þá u.þ.b. 195.000 tonn á ári.
Arnarlax	40 tonn á dag/14.600 tonn á ári	Ætla að auka framleiðslu upp í 50 þúsund tonn á ári. Líklega aukning á vatnsmagni vær um 60.000 tonn á ári. Framtíðarnotkun því u.þ.b. 75.000 tonn á ári.
Oddi	11.771 tonn á ári	Aukning lítil og mun ekki krefjast mikillar vatnsnotkunar umfram núverandi notkun.

Eins og kom fram í kafla 2.1 þá voru nokkrar spurningar lagðar fyrir samráðsaðila A til þess að átta sig á hver þörf þessara fyrirtækja á þjónustu og innviðum er til lengri tíma innan Vesturbyggðar. Niðurstaða spurninga 1-5 má finna í

Tafla 9 en ekki fengust tölur eða viðmið fyrir alla þætti. Þar sem ekki fengust tölur áætlaði EFLA tölur út frá forsendum og viðmiðum fyrir núverandi stærðum. Í töflunni er einnig að finna tvö fyrirtæki sem hafa sýnt því áhuga að setja upp rekstur í Vesturbyggð, fyrirtæki sem vinnur afurðir úr fiskúrgangi og flutningsfyrirtæki.

Hverjar eru þarfir ykkar m.t.t. samgangna og samgöngumáta, t.d. samgöngur milli byggðakjarna, hafnarpláss, almenningssamgöngur, flugsamgöngur, og þá tíðni, öryggi o.fl. sem lýtur að því?

⁵ Á samráðsfundum gátu fyrirtækin ekki sagt hversu mikil aukning yrði í vatnsmagni miðað við áætlanir um aukna framleiðslu. Því eru í þessum dálki settar fram tölur sem eru áætlaðar miðað við núverandi notkun á ári.

Fyrirtæki eru að greiða gríðarlega há flutningsgjöld til að koma vörum til sín og frá sér miðað við önnur fyrirtæki á landinu sem gerir samkeppnisstöðu fyrirtækjanna lakari. Dæmi voru gefin um flutningsgjöld upp á 70 m. kr. á ári meðan að sambærileg fyrirtæki nær höfuðborginni væru að greiða 5-6 m. kr. á ári.

Allir fundarmenn voru sammála um að bæta þarf vetrarþjónustu á vegum, hún þarf að byrja fyrr á morgnanna og vera lengur fram á kvöld alla daga vikunnar. Vesturbyggð og Tálknafjörður eru skv. skilgreiningu eitt atvinnusvæði/vinnusóknarsvæði en í raun er svæðið það ekki vegna lélegra samgangna á milli. Það þarf að huga að því að fólk komist í vinnu, það er ekki nóg að snjómostur hefst kl. 7:30 t.d. en vinnutími hjá Arnarlaxi er frá klukkan 6 sem gerir erfitt fyrir starfsfólk sem býr á Patreksfirði eða Tálknafirði að komast í vinnu á réttum tíma þegar snjóþungt. Einnig kom fram að erfitt getur verið að halda úti tómstundarstarfi s.s. kórastarfi á kvöldin þegar ekki er mokað lengur en til klukkan 20.

Allir fundarmenn nefndu að samgöngur á milli byggðakjarna og til og frá svæðinu væru mjög slakar og ekki áreiðanlegar allan ársins hring. Það þurfa að koma jarðgöng á milli byggðakjarna svo hægt er að tala um eitt vinnusóknarsvæði.

Fyrirtækin flest lögðu áherslu á að skipaflutningar aukist og að sveitarfélagið skapi aðstöðu fyrir þau. Einnig kom fram að vilji íbúa væri til þess að auka við ferðir með ferjunni Baldri. Það skiptir máli að ferjan Baldur sé til staðar, það er afhendingaröryggi á vörum að hafa hann inni. Það er ekki aðalatriðið að allir vegir séu malbikaðir.

Það eru starfsmenn búsettir á Tálknafirði, Patreksfirði og Bíldudal og það er tilraun í gangi að hafa strætó á milli svæða og taka fyrirtækin þátt í því. Það þyrftu að vera örari strætóferðir til að bjóða upp á sæmilegt þjónustustig. Sum fyrirtæki eru að borga í strætó fyrir sitt fólk en það er vilji þeirra að ríkið og/eða sveitarfélagið og þá starfsfólkið sjálft standi undir þessum kostnaði í framtíðinni.

Það er mikill kostnaður fyrir fyrirtæki að það sé ekki hægt að fljúga á morgni og heim að kvöldi. Kostnaður felst í því að t.d. þarf þjónustuaðilinn að gista sem kostar meira. Nefnt var að stækka þyrfti flugvöllinn til að hægt verði að nýta hann til flutninga. Það er dýrari flutningskostur en stundum þarf viðskiptavinurinn á slíkri þjónustu að halda. Fluggjald er mjög hátt og það eitt og sér er vandamál. Það eru hins vegar skýring á því frá þeim sem fljúga á svæðið. Flugfélaginu Erni hefur bent á að gjöld og annað fyrir litla vél eru þau sömu og er fyrir stórar vélar sem er m.a. ástæðan fyrir kostnaði hjá rekstraraðila sem er ekki í takt við þá þjónustu sem hann er að veita. Vegna kostnaðar er flugið aðeins nýtt í viðskiptaferðum en ekki af almenningi á svæðinu. Það er líka dýrt fyrir samfélagið og fyrirtækin ef sækja þarf lækniþjónustu í bæinn. Flestir velja að keyra og þá þarf oft að gista en ef flug væri ódýrara og tvisvar á dag þá þarf fólk t.d. að vera minna frá vinnu vegna slíkra ferða sem hagnast öllum.

Það myndi hjálpa mikið ef flug færi a.m.k. einu sinni í viku tvisvar á dag, s.s. að hægt væri að komast fram og til baka á einum degi (á meðan á vinnslu verkefnisins stóð hóf Flugfélagið Ernir flug tvisvar á dag á fimmtudögum). Tollafgreiðsla var á Ísafjarðarflugvelli en er ekki lengur. Þetta gerir það að verkum að vélar sem t.d. eru að koma beint á Bíldudal frá Noregi þurfa að fara fyrst á Egilsstaði til að fá tollafræðslu.

Eins og er þá er ekki hægt að leysa þessi samgöngumál að mati sumra fundarmanna nema að Tálknafjörður og Vesturbyggð verði eitt sveitarfélag.

Upplýsingar um núverandi starfsmannafjölda og líklega þörf til næstu ára. Upplýsingar um föst störf, árstíðabundin störf, kröfur til menntunarstigs o.þ.h.?

Flest störfin sem eru hjá fyrirtækjunum krefjast ekki hás menntunarstig, hins vegar hefur það breyst með árunum og sumar stöður krefjast menntunar s.s. fiskeldisfræðingar, matvælafræðingar, viðskiptafræðingar, líffræðingar o.fl. Öll störfin eru heilsársstörf. Mikið er um erlent vinnuafli og þá sérstaklega hjá Kalkþörungarfélaginu sem hefur haft áhrif á starfsmannaveltu hjá þeim. Fyrirtæki finna fyrir aukinni samkeppni um starfsfólk innan vinnusóknarsvæðisins.

TAFLA 8. Yfirlit yfir núverandi og framtíðar störf hjá fyrirtækjunum.

FYRIRTÆKI	NÚVERANDI STÖRF	FRAMTÍÐAR STÖRF
Kalkþörungarfélagið	25 starfsmenn	u.þ.b. 25% aukning
Arnarlax	105 starfsmenn	Óvissa vegna tilhögun vinnslunnar og framleiðsluðferða, minna en 50%
Arctic Fish	10 starfsmenn	10-15 auka störf ef öll leyfi fást
Oddi	80 starfsmenn þar af 25 sjómenn	20-30 manns ef aukning verður

Þurfið þið þjónustu frá sveitarfélagi eða ríki aðra en þá sem talin hefur verið upp hér að ofan?

Almennt var mikil umræða um samfélagsmálin og hvernig allir aðilar í samfélaginu þurfa að leggjast á árarnar til að gera Vesturbyggð að aðlagandi stað fyrir fjölskyldufólk að setjast að. Að mati fundarmanna þarf þjónustustig sveitarfélagsins og ríkisins (fyrir þau málefni sem er á þeirra ábyrgð) að vera samkeppnishæft við önnur sambærileg sveitarfélög og aðra landshluta. Eftirfarandi atriði eru þau helstu sem allir fundarmenn nefndu á einn eða annan hátt:

- Skólar og leikskólar þurfa að geta tekið við börnum.
- Opnunartími leikskóla þarf að passa við vinnutíma fyrirtækja.
- Lengd viðvera eftir skóla.
- Vantar dagforeldra.
- Heilbrigðisþjónusta í sveitarfélaginu er ekki ásættanleg.
 - Það fellur til mikil kostnaður fyrir t.d. fólk að fara í sónar og það tekur tíma. Það þýðir lengri fjarvera frá vinnu og það er einnig kostnaður fyrir fyrirtæki. Þetta hefur áhrif á alla.
 - Stuðla að því að hjúkrunarfræðingur sé með fasta búsetu á svæðinu.

- Bráðaliðar á staðnum veitir öryggi.
- Vantar túlkapjónustu sérstaklega í heilbrigðisþjónustunni.
- Vantar að hlúa að framhaldsskólanum og tryggja að hann sé sterkur. Samkvæmt Vesturbyggð þá er misjafnt eftir árgöngum hvernig þeir hafa verið að skila sér inn í framhaldsskóla.
- Gott framboð tómtunda fyrir allan aldur er mikilvæg til að laða fólk að.

INNANSLU

TAFLA 9. Yfirlitstafla sett saman úr öllum spurningunum sem eru hér fyrir ofan um núverandi og framtíðarþörf fyrirtækjanna.

	FYRIRTÆKI	NÚVERANDI LANDRÝMI	FRAMTÍÐAR LANDRÝMISÞÖRF	NÚVERANDI HÚSNÆÐI	FRAMTÍÐAR HÚSNÆÐISÞÖRF	FRAMLEIÐSLA Í TONNUM 2017/2018	FRAMTÍÐAR FRAMLEIÐSLA Í TONNUM	NÚVERANDI STÖRF	FRAMTÍÐAR STÖRF
NÚVERANDI	Kalkþörungafélagið	15.820,6 m ² *	u.þ.b. 4 ha (40.000m ²)	4.569,6 m ² *	Núverandi stað + stækkun skv. heimild í deiliskipulagi	50 þúsund	120 þúsund	25 starfsmenn	u.þ.b. 25% aukning
	Arnarlax	3.828 m ² *	3-4 ha (30-40.000m ²)	2074,2 m ² *	Núverandi húsnæði 4.300 m ² + 2.780 m ²	10 þúsund/ hafa heimild fyrir 17 þúsund	50 þúsund	105 starfsmenn	Óvissa vegna tilhögun vinnslunnar og framleiðsluaðfer ða, minna en 50%
	Arctic Fish	6 ha (Tálknafirði)	Þurfa ekki meira	-	Þurfa geymslu á Patreksfirði, stærð ekki vitað u.þ.b. einn gámur.	6.800	-	10 starfsmenn	10-15 auka störf ef öll leyfi fást
	Oddi	7.079 m ² *	Lóð undir stækkun	2157,3 m ² *	Stækkun upp á 1.500-2.000 m ²	5 þúsund	-	80 starfsmenn þar af 25 sjómenn	20-30 manns ef aukning verður
FRAMTÍÐAR FYRIRTÆKI	Flutningsfyrirtæki	Á ekki við	3.000 -6.000 m ²	Á ekki við	600-1.000 m ²	Á ekki við	Á ekki við	-	2-4
	Vinnsla fiskúrgangs eða annað	Á ekki við	1000 m ²	Á ekki við	600-700 m ²	-	Fer eftir framleiðslu í tonnum hjá eldisfyrirtækjum	-	2-4

*Stærð lóða og fjöldi byggðra fermetra er samkvæmt gögnum frá Þjóðskrá Ísland

2.2 Samráð B

Ákveðið var að efna til tveggja samráðsfunda fyrir Samráð B. Annars vegar fyrir aðila í ferðaþjónustu og hins vegar fyrir minni þjónustufyrirtæki. Boðað var á samráðsfundina með tölvupóstum til fyrirtækja, auglýsingu á heimasíðu Vesturbyggðar og með símtölum til fyrirtækja. Fámennt var á báðum B samráðsfundunum. Ráðgjafar fóru stuttlega yfir tildrög verkefnisins og hvers vegna mikilvægt væri að eiga samtal við atvinnulífið. Fyrirhugað var að skipta fundarmönnum í tvo eða fleiri hópa en vegna þess hversu fámennt var sátu fundarmenn saman og tóku almenna umræðu út frá eftirfarandi spurningum:

1. Hverjar eru þarfir þíns fyrirtækis innan Vesturbyggðar?
 - a. Landrými, samgöngur, starfsfólk, innviðir s.s. vatn, rafmagn og boðveitur.
2. Hafa einhverjar hömlur verið á rekstri þíns fyrirtækis vegna staðsetningar, innviða og/eða aðstöðu?
3. Hvaða tækifæri sér þitt fyrirtæki að opnast í tengslum við starfsemi ykkar með áframhaldandi vexti atvinnulífisins í Vesturbyggð?

Niðurstaða samráðs B

Hér í töflunni fyrir neðan má sjá helstu svör og umræður sem áttu sér stað út frá spurningunum sem settar voru fram við þessa aðila. Þess skal getið að svör og viðbrögð eru að mestu rituð niður eins og þau komu fram á fundinum.

TAFLA 10 Samantekt á niðurstöðum samráðs við ferðaþjónustufyrirtæki.

SPURNINGAR	SVÖR/VIÐBRÖGÐ
Hverjar eru þarfir þíns fyrirtækis innan Vesturbyggðar?	• Almenn vantar þessa aðila ekki innviði varðandi veitur vegna eðli þeirrar starfsemi. • Mikil umræða var um skemmtiferðaskip og þar töldu fundarmenn mikilvægt að Vesturbyggð skilgreini aðstöðu fyrir slík skip í samstarfi við ferðaþjónustuaðila. ○ Það þarf að markaðsetja hverja höfn fyrir sig t.d. er Patreksfjörður og Bíldudalur í nokkurri fjarlægð frá vinsælustu ferðamannastöðunum. ○ Það þarf að vera aðstaða til tollafgreiðslu og að taka á móti fólkinu á svæðinu s.s. lítil yfirbyggð bygging, WiFi o.fl. ○ Það er spurning hvort gott sé að markaðsetja Patreksfjarðarhöfn því að skurðurinn að höfn er mjög þröngur og ef það er vindur þá er erfitt að sigla inn. Þess vegna er aðstaðan á Bíldudal betri, siglingarlega séð, en þar er hins vegar þröngt með aðkomu t.d. fyrir rútur. ○ Af hverju áttu skipin að koma til Bíldudals? Það var ósk skipafélagsins að koma þangað því skipið ristir svo djúpt. • Hver er stefna sveitarfélagsins í ferðaþjónustu? Vill sveitarfélagið að þetta verði ein af undirstöðunum í atvinnulífinu? Þarf sveitarfélagið ekki að koma að þessu s.s. að markaðsetja svæðið betur sem valkost fyrir ferðamenn?
Hafa einhverjar hömlur verið á rekstri þíns fyrirtækis vegna staðsetningar, innviða og/eða aðstöðu?	• Mætti vera meira geymslusvæði á Patreksfirði t.d. við hafnarvæðið. • Það eru árekstrar við starfsemi t.d. Kalkþörungarfélagi, Arnarlax varðandi legu skipa við kantinn. Það eru ákveðnar hömlur í komu skemmtiferðaskipa til Bíldudals vegna plássleysis (ekki voru allir fundarmenn sammála þessu). • Mannaflinn er vandamál bæði vegna staðsetningar en einnig þar sem störf í ferðaþjónustu eru almennt láglæðstörf. Erlent vinnuafli hefur að mestu sinnt störfum í ferðaþjónustu. • Veitingarrekstur í Patreksfirði hefur ekki náð að festa sig í sessi. Það skortir mannauð, þetta er hark rekstur. Mikill hagnaður á sumrin og svo er hann étinn upp á veturna þegar ferðamenn eru ekki á staðnum.

VESTURBYGGÐ

SPURNINGAR	SVÖR/VIÐBRÖGD
	- Salernismál væru mikil áskorun ef að það myndi t.d. 5 faldast ferðamannastraumurinn. Það hafa verið ruðningsáhrif vegna t.d. aukningar vegna fiskeldis og annarra. - Gistirými yrði ein af áskorunum fyrir aukna ferðamennsku á svæðunum. - Aðal svæðismiðstöð ferðaþjónustunnar í RVK er að segja við ferðamenn að fara ekki til Vestfjarða á veturnar. Þetta er neikvæð umfjöllun sem á ekki að vera og er hamlandi fyrir frekari uppbyggingu.
Hvaða tækifæri sér þitt fyrirtæki að opnast í tengslum við starfsemi ykkar með áframhaldandi vexti atvinnulífisins í Vesturbyggð?	- Vegirnir sem standa eftir þegar göngin verða komin, eins og Hrafnseyrarvegur. Það væri tækifæri í að skilgreina hann og fleiri vegi sem ferðamennavegi og hafa þá opna til að fólk upplifi skemmtilegt umhverfi. Þetta eru dýrmætir vegir sem bjóða upp á frábæra upplifun náttúru á svæðinu. - Á Bíldudal hefur verið mikið rætt um staðsetningu tjaldsvæðisins. Það er lóð sem er mjög ákjósanleg t.d. fyrir hótél. Nýtingin á tjaldsvæðinu er þokkaleg yfir sumartímann. - Það eru miklar tekjur af skemmtiferðaskipunum bæði fyrir sveitarfélagið og t.d. leiðsögumennina sem eru með skipulagðar ferðir. Skemmtiferðaskipin eru að halda t.d. söfnum gangandi á þessum svæðum sem eru að fá skip til sín. - Það verður mikil aukning þegar göngin koma og þegar þetta verður orðinn hringur þá munu ferðamennirnir koma og í miklu magni. - Bíldudalur – þar er t.d. grunnskóli sem er að verða of lítill. Má ekki byggja nýjan grunns- og leikskóla við t.d. íþróttahúsið? Við það losnar skólabyggingin sem mætti þá t.d. verða nýtt undir ferðaþjónustuna og svæðið í kringum hana. Það er mjög eftirsóknarvert að hafa miðbæ eins og Bíldudalur hefur og það er líka gott aðgengi að höfninni. Til dæmis er verið að taka niður gamalt hús sem mætti staðsetja í miðbænum. - Það væri hægt að tengja ferðamennsku betur við t.d. sýningar og ráðstefnur sem haldnar eru í Reykjavík og víða annarstaðar. Ef flug væri betra þá mætti selja dagsferðir. Það þarf að huga að því að það þarf að lengja flugbrautina til þess að fleiri vélar geti lent og hægt sé að nýta betur núverandi vélar. - Vilji og geta til að taka á mót ferðamönnum er til staðar en það hefur bara vantað aðgengi að Vestfjörðum. - Flug - hefur það áhrif á ferðaþjónustu? Það að flug aukist getur dregið úr sölu á gistingu. En það væri kostur ef verðið væri lægra til þess að fólk geti komið í dagsferðir.
Önnur atriði	- Westfjords Adventures hafa verið að vinna að því að fá inn skemmtiferðaskip með Vesturbyggð. Það hefur verið unnið við að koma þeim hingað og auglýsa Vesturbyggð fyrir skipafyrirtækjunum. Fengum eitt skip fyrir 2 árum en það átti að koma skip í fyrra en kom svo ekki. Það eru þegar bókanir fyrir næsta ár. - Það eru ýmis atriði sem þarf að skoða en við erum að tala um minni skipin sem eru um 600 manns það mætti ekki vera mikið meira. Það er hægt að leggja þessum skipum að hafnarkanti. Það þarf að skipuleggja þetta mjög vel ef t.d. 600 manna skip kemur en það er mat manna að það er full mikið af fólki. - Það væri auðveldara ef þetta eru um 200 manna skip. - Eaglefjord getur tekið um 6 hópa á dag sem koma með skemmtiferðaskipum og það eru um 50 manns í hverjum hópi. Þar er t.d. farið á hestasýningu, þorra og víkingar. Þessi skip eru að stoppa í 6-7 tíma. - Hvað koma mörg skip á næsta ári? Það eru bókaðar um 15 heimsóknir. - Hvernig er aðstaðan við höfnina í Grundarfirði? Þar er verið að móta gátlista yfir hvernig aðstaða þarf að vera til staðar fyrir komu skemmtiferðaskipa. - Skólar eru ekki í takt við hvenær „high season“ er t.d. er trafik í ágúst þá er ekki hægt að nota skóla krakkana sem vilja vinna. Erfitt er að fá fólk í þessi störf en vel hægt að nýta krafta skólakrakka.

TAFLA 11 Samantekt á niðurstöðum samráðs við minni fyrirtæki sem m.a. þjónusta fiskeldi og Kalkþörungaverksmiðjuna.

SPURNINGAR	SVÖR/VIÐBRÖGÐ
Hverjar eru þarfir þíns fyrirtækis innan Vesturbyggðar?	Almennt vantar þessa aðila ekki innviði varðandi veitur vegna eðli starfsemi fyrirtækjanna.
Hafa einhverjar hömlur verið á rekstri þíns fyrirtækis vegna staðsetningar, innviða og/eða aðstöðu?	- Húsnæðisskortur er vandamál bæði fyrir íbúa en ekki síður ef fyrirtæki vildu stækka við sig. - Það eru tvö fyrirtæki sem hafa sameinast um að byggja á iðnaðarsvæðinu á Patreksfirði atvinnuhúsnæði. - Fundarmenn ræddu almennt að samgöngumál hefðu áhrif á rekstur og væru vissulega hömlur t.d. yfir vetrarmánuðina. - Vantar aukna vetrarþjónustu til að tryggja samgöngur á milli byggðasvæða. Stóru fyrirtækin gætu sett frekari þrýsting á Vegagerðina varðandi mokstur á milli byggðalaga. - Það þyrfti að gera göng á milli svæða því ávallt verða hindranir eins og vegurinn yfir Hálfðán þó svo hann sjálfur yrði bættur.
Hvaða tækifæri sér þitt fyrirtæki að opnast í tengslum við starfsemi ykkar með áframhaldandi vexti atvinnulífisins í Vesturbyggð?	- Ef stærri fyrirtækin stækka frekar og/eða halda sessi þá er þörf á frekari þjónustu. - Það eru tækifæri í því og þá þarf t.d. fleiri iðnaðarmenn o.s.frv.
Önnur atriði	- Vantar hjúkrunarheimili eða þjónustuíbúðir til að losa um stærri eignir sem eldri einstæðingar búa í því engin önnur úrræði eru fyrir þá. - Vantar að hafa meiri fjölbreytni í tómstundarstarfi. - Jákvætt að samstarf er nú á milli Vesturbyggðar og Tálknafjarðar um íþróttastarf fyrir börn og akstur á milli byggðalaga. - Lífið íþróttastarf er hjá ungmönnum á svæðinu. Það er í ágætis úrval í boði en fá börn sem taka þátt. - Félagslífið er mun öflugra á Bíldudal heldur en t.d. á Patreksfirði. Töluvert líf í kringum veitingarstaðinn og almennt virðist vera að íbúar Bíldudals séu duglegri að búa til viðburði sem stuðli að félagslífi á svæðinu.

2.3 Samantekt samráðs

Eftir samtal við forsvarsmenn fyrirtækja á svæðinu er ljóst að mikill samhljómur er varðandi þær áskoranir sem blasa við samfélaginu innan Vesturbyggðar, þær eru eftirfarandi:

- Samgöngur á milli byggðalaga og til/frá sveitarfélaginu
- Auka þarf vetrarþjónustu til að tryggja betri samgöngur bæði innan sveitarfélagsins og til og frá því.
- Skortur á landrými við hafnarsvæðið á Bíldudal.
- Skortur á menntuðu fólki sem vill setjast að á svæðinu.
- Skortur á íbúðarhúsnæði innan byggðakjarnanna.
- Þarf að fara að huga að minna húsnæði fyrir mismunandi atvinnustarfsemi.
- Heilbrigðisþjónusta ekki fullnægjandi.
- Skortur á fjölbreytni í tómstundastarfi.

Samgöngumál voru ávallt efst á lista hjá öllum samráðsaðilum og ítrekuðu þeir allir mikilvægi þess að samgöngur á milli byggðalaganna þriggja (Bíldudals, Patreksfjarðar og Tálknafjarðar) yrðu gerðar öruggar og greiðfærar allt árið. Lögðu allir áherslu á að þetta væri ekki bara vegna flutninga á vörum til og frá svæðinu heldur líka svo fólk gæti sótt vinnu, þjónustu og tómstundir á milli svæða.

INNANSLU

3 GREINING Á STÖÐU INNVIÐA OG SAMFÉLAGS

Í þessum kafla verður staða innviða og staða samfélags greind út frá fyrirbyggjandi gögnum og samráði við atvinnulífið og sveitarfélagið.

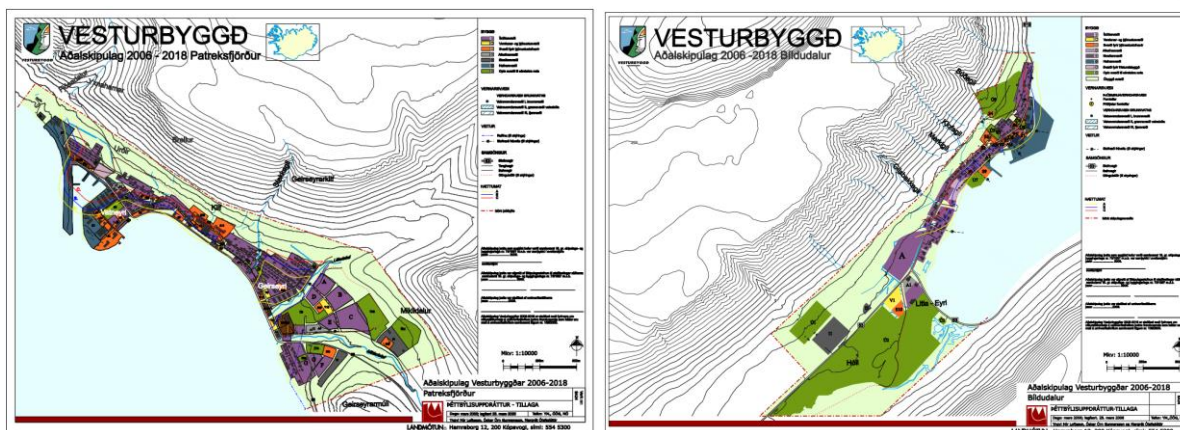
Til þess að geta greint megininnviði og helstu þætti sem taldir eru geta haft áhrif til framtíðar á atvinnumál innan Vesturbyggðar voru innviðir skilgreindir. Horft var til þess að greining á innviðum skilaði niðurstöðum sem hægt væri að nýta til þess að styðja betur við núverandi atvinnulífið og að skapa aðlaðandi aðstæður fyrir nýja atvinnuuppbyggingu, til að tryggja fjölbreytni.

TAFLA 12. Yfirlit yfir innviðir og undirflokka.

INNVIÐIR OG UNDIRFLOKKAR
Landnotkun
• Iðnaðarsvæði
• Hafnarsvæði
• Athafnasvæði
• Íbúðarsvæði
• Húsnæði
Veitur
• Vatnsveita
• Rafveita
• Fráveita
• Fjarskipti
Samgöngur
• Þjóðvegir
• Flugsamgöngur
• Siglingar
Samfélag
• Samfélagsþjónusta
• Tórnstundir og mannlíf
• Önnur þjónusta

3.1 Greining á landnotkun samkvæmt skipulagsáætlunum

Farið var yfir stöðu landnotkunar samkvæmt gildandi skipulagsáætlunum og úthlutuðum lóðum. Í gildi er aðalskipulag Vesturbyggðar 2006-2018 (Vesturbyggð, 2008). Skipulagið rennur brátt út og er þegar hafin vinna við endurskoðun. Í þessari greiningu er lögð áhersla á að meta stöðuna á svæðum þar sem að stærri athafna og iðnaðarstarfsemi getur verið. Ekki er talin þörf á að greina ítarlega stöðuna á verslunar- og þjónustusvæðum, samfélagsþjónustu eða landbúnaðarlandi. Í kafla 6 verður umfjöllun um slík svæði m.t.t. tækifæra sveitarfélagsins til framtíðar.

MYND 19. Gildandi þéttbýlisupprættir byggðakjarnanna Patreksfjarðar (Vesturbyggð, 2008) og Bíldudals (Vesturbyggð, 2008).

3.1.1 Iðnaðarsvæði

Grunnstaða: Innan Vesturbyggðar eru skilgreind iðnaðarsvæði í samræmi við skipulagsreglugerð nr. 90/2013, þar segir:

„Á iðnaðarsvæðum er fyrst og fremst gert ráð fyrir umfangsmikilli iðnaðarstarfsemi eða starfsemi sem getur haft í för með sér mengun, s.s. fiskeldisstöðvar, veitustöðvar, skólpælu- og hreinsistöðvar, verksmiðjur og virkjanir. Íbúðir eru ekki heimilar á iðnaðarsvæðum.“

Í dreifbýlinu eru níu iðnaðarsvæði innan sveitarfélagsins en það eru minni iðnaðarsvæði sem eru sérstaklega skilgreind undir ákveðna starfsemi s.s. orkuvinnslu og fôðurstöðvar fyrir fiskeldi. Ekki er um að ræða iðnaðarlóðir fyrir fjölbreytta starfsemi og eru flest þessara svæða ekki tengd veitukerfum sveitarfélagsins.

TAFLA 13. Yfirlit yfir iðnaðarsvæði fyrir utan þéttbýli.

IÐNAÐARSVÆÐI	STÆRÐ (HA)	FJÖLDI IÐNAÐARLÓÐA	ÞEGAR ÚTHLUTAÐAR IÐNAÐARLÓÐIR	LAUSAR IÐNAÐARLÓÐIR	VEITURKERFI	DEILISKIPULAG
15	-	-	-	-	Nei	Nei
16	0,5	-	-	-	Nei	Nei
17	0,5	-	-	-	Nei	Nei
18	0,5	-	-	-	Nei	Nei
19	0,5	-	-	-	Nei	Nei

Innan þéttbýlis Bíldudals og Patreksfjarðar eru sjö iðnaðarsvæði, fjögur á Patreksfirði og þrjú á Bíldudal. Hér í töflum 14 og 15 má sjá yfirlit yfir þessi iðnaðarsvæði.

TAFLA 14. Yfirlit yfir iðnaðarlóðir á Bíldudal.

IÐNAÐARSVÆÐI	STÆRÐ (HA)	FJÖLDI IÐNAÐARLÓÐA	ÞEGAR ÚTHLUTAÐAR IÐNAÐARLÓÐIR	LAUSAR IÐNAÐARLÓÐIR	VEITUKERFI	DEILISKIPULAG
I1 – iðnaður við hesthús	3,3	11	4	7	Já	Já
I2 - gámasvæði	0,2	1	1	0	Já	Nei
I3 - landfylling	4	1	0	1	Nei	Já

Innan Bíldudals eru sjö lausar minni iðnaðarlóðir innan svæðis I1. Lóðirnar eru frá 1.342 m² – 2.766 m² og eru þær þegar tengdar veitukerfum bæjarins. Innan reits eru hættumatslínur vegna ofanflóða en þær ná ekki inn á iðnaðarlóðirnar. I3 er landfylling sem ekki hefur verið gerð í dag. Þar er gert ráð fyrir 4 ha svæði en í breytingu á aðalskipulagi er talað um að þar verði um 2-2,5 ha lóð fyrir slátrun og önnur starfsemi tengd fiskeldi. Gert er ráð fyrir að hinir 2-2,5 ha verði undir aðra starfsemi til að tryggja fjölbreytni í iðnaðarlóðum innan Bíldudals.

TAFLA 15. Yfirlit yfir iðnaðarlóðir á Patreksfirði

IÐNAÐARSVÆÐI	STÆRÐ (HA)	FJÖLDI IÐNAÐALÓÐA	ÞEGAR ÚTHLUTAÐAR IÐNAÐALÓÐIR	LAUSAR IÐNAÐALÓÐIR	VEITUKERFI	DEILISKIPULAG
I1 - Fjósadalsá	0,15	1	1	0	Já	Nei
I2	0,08	1	1	0	Já	Já
I3 – framtíðar svæði	1,25	-	-	-	Nei	Nei
I4	1,75	-	-	-	Nei	Nei

Verkefni í vændum: Engin verkefni eru í vændum varðandi iðnaðarsvæði innan Vesturbyggðar.

Skortur á upplýsingum: Ekki er talið, á þessu stigi, að upplýsingar skorti.

Niðurstaða: Innan Bíldudals og Patreksfjarðar hafa verið tekin frá svæði undir iðnaðarstarfsemi. Á Bíldudal er búið að deiliskipuleggja lóðir sem hægt er að sækja strax um og innan svæðisins hefur veitukerfi þegar verið tengt þar sem fyrir er á svæðinu hesthúsabyggð. Á Patreksfirði eru svæði sem ekki hafa verið deiliskipulögð og er I3 í jaðri fyrirhugaðri íbúðarbyggð sem setur takmarkanir á hverskonar starfsemi gæti verið á svæðinu. Svæði I4 er fjær byggð en þó innan þéttbýlis en við svæðið er lóð undir spennivirki sem getur verið tækifæri fyrir starfsemi sem er orkufrek.

Utan þéttbýlis eru ekki iðnaðarsvæði sem bjóða upp á stærri lóðir undir rýmisfreka starfsemi. Horfa mætti til þess að hafa til taks svæði sem ætluð væru undir starfsemi sem ekki sómir sér vel innan þéttbýlis, kræfist rúmgóðrar landnotkunar og mögulega hafnaraðstöðu.

3.1.2 Athafnasvæði

Í Vesturbyggð eru skilgreind athafnasvæði í samræmi við skipulagsreglugerð nr. 90/2013, þar segir um athafnasvæði:

„Svæði fyrir atvinnustarfsemi þar sem lítil hætta er á mengun svo sem léttur iðnaður, hreinleg verkstæði, bílasölur og umboðs- og heildverslanir. Einnig atvinnustarfsemi sem

þarfnast mikils rýmis, t.d. vinnusvæði utandyra á lóðum eða starfsemi sem hefur í för með sér þungaflutninga, svo sem vörugeymslur og matvælaíðnaður.“

Í Vesturbyggð eru athafnasvæði aðeins innan þéttbýlis. Á Patreksfirði eru þrjú athafnasvæði skilgreind. A1 tilheyrir deiliskipulagi hafnarinnar en svæðið er fullnýtt í dag. A2 er afmarkað undir starfsemi Vélsmiðjunnar Loga, svæðið er deiliskipulagt og fullnýtt. Innan A3 er lóð Vegagerðarinnar, svæðið er ekki deiliskipulagt en þar mætti koma fyrir 1-2 lóðum til viðbótar við lóð Vegagerðarinnar. Á Bíldudal eru skilgreind þrjú athafnasvæði. Ekkert þessara svæða er deiliskipulagt og eru öll svæðin full nýtt í dag.

TAFLA 16. Yfirlit yfir stærð athafnasvæða innan Patreksfjarðar.

ATHAFNASVÆÐI	STÆRÐ (HA)	FJÖLDI LÓÐA	ÞEGAR ÚTHLUTAÐ	LAUSAR LÓÐIR	VEITUR	DEILISKIPULAGT
A1	0,53	3	3	0	Já	Já
A2	0,25	1	1	0	Já	Já
A3	0,72	Ekki vitað	1	Ekki vitað	Já	Nei

TAFLA 17. Yfirlit yfir stærð athafnasvæða innan Bíldudals.

ATHAFNASVÆÐI	STÆRÐ (HA)	FJÖLDI LÓÐA	ÞEGAR ÚTHLUTAÐ	LAUSAR LÓÐIR	VEITUR	DEILISKIPULAGT
A1	0,6	1	1	0	Já	Nei
A2	0,17	1	1	0	Já	Nei
A3/V2	0,3	1	1	0	Já	Nei

Verkefni í vændum: Engin verkefni eru í vændum varðandi athafnasvæði innan Vesturbyggðar. Innan hafnarsvæðisins á Patreksfirði er fyrirhugað að byggja svokallað nýsköpunarsetur þar sem boðið verður upp á að leigja aðstöðu undir atvinnustarfsemi.

Skortur á upplýsingum: Ekki er talið, á þessu stigi, að upplýsingar skorti.

Niðurstaða: Á Bíldudal er ekki að finna laus athafnasvæði en mögulega væri hægt að koma fyrir 1-2 lóðum innan athafnasvæðis A3 á Patreksfirði. Huga þarf að því að skilgreina athafnasvæði innan þéttbýliskjarnanna ef að sveitarfélagið vill vera í stakk búið til að bjóða upp á slíkar lóðir.

3.1.3 Hafnarsvæði

Grunnstaða: Innan Vesturbyggðar eru skilgreind hafnarsvæði í samræmi við skipulagsreglugerð nr. 90/201 þar segir um hafnarsvæði:

„Svæði fyrir hafnir og hafnarmannvirki þar sem gert er ráð fyrir mannvirkjum og tækjum til móttöku skipa og báta, losunar og lestunnar þeirra, geymslu vöru, móttöku og afgreiðslu þessarar vöru til áframhaldandi sjó- eða landflutninga, til móttöku og brottfarar farþega og smábátahafnir.“

Í dreifbýli Vesturbyggðar er eitt hafnarsvæði en það er Brjánslækur og þar er smábáta- og ferjuhöfn fyrir ferjuna Baldur.

Innan þéttbýlis Vesturbyggðar er samfelld hafnarsvæði, sjá töflu 13, við höfnina á Patreksfirði og einnig á Bíldudal. Innan hafnarsvæðis á báðum stöðunum er eingöngu að finna hafnsækna starfsemi s.s. fiskeldi, fiskverkun og því tengdu.

TAFLA 18. Yfirlit yfir hafnarsvæðið innan þéttbýlis Vesturbyggðar.

HAFNARSVÆÐI	STÆRÐ (HA)	FJÖLDI LÓÐA	ÞEGAR ÚTHLUTAÐ	LAUSAR LÓÐIR	VEITUR	DEILISKIPULAG
Patreksfjörður	10,9	15	15	0	Já	Já
Bíldudalur	4,1 m/landfyllingu	7 skv. skipulagi	7	0	Já	Já

Verkefni í vændum: Vegagerðin í samvinnu við Vesturbyggð er byrjuð að skoða hvernig hægt er að stækka viðlegukanta og að meta kostnað við að framkvæma stækkun hafnarinnar á Bíldudal.

Skortur á upplýsingum: Ekki er talið, á þessu stigi, að upplýsingar skorti.

3.1.4 Íbúðarsvæði

Staðan: Í skýrslu RHA um Vestfjarðarveg kemur eftirfarandi fram en í samráði sem fjallað var um í kafla 2 mátti heyra sömu upplifun.

„Umsvif á sviði fiskeldis hafa haft áhrif á fasteignamarkaðinn og skipulagsmál sveitarfélaganna. Þannig er mikil eftirspurn eftir húsnæði í Tálknafjarðarhreppi og nokkur hreyfing á íbúðamarkaði. Tálknafjarðarhreppur stóð að byggingu parhúss árið 2016 og annars 2017 en langt var þá frá því að hús reis síðast á staðnum (Vísir, 2017, 18. júní). Í Vesturbyggð er erfitt fyrir nýja íbúa að finna húsnæði en þar hefur sveitarfélagið veitt afslátt af gatnagerðargjöldum í von um að glæða húsbyggingar og lóðaverð er lágt. Íbúðahúslóðir eru til staðar en lítil eftirspurn vegna mismunar á byggingarkostnaði og söluverðs fasteigna þótt fasteignaverð hafi hækkað allnokkuð undanfarið. Lóðarsvæði hefur verið skipulagt á Bíldudal og lausar lóðir eru fyrir atvinnustarfsemi á Patreksfirði.“

Innan þéttbýlis á Patreksfirði er töluvert landsvæði skilgreint undir nýja íbúðarbyggð, líkt og fram kemur í tilvitnuninni hér að ofan. Samkvæmt gildandi aðalskipulagi eru lausar lóðir innan núverandi íbúðarbyggðar en einnig eru svæði nefnd A-G ný og samtals eru það 10,3 ha með um 103-117 lóðum. Nýju svæðin hafa ekki verið deiliskipulögð og fá eldri svæðanna eru deiliskipulögð. Einnig er þéttbýlissvæði í Krossnesi og á Barðaströnd.

TAFLA 19. Staða lausra lóða innan þéttbýlis Patreksfjarðar skv. gildandi aðalskipulagi.

SVÆÐI	STÆRÐ (HA)	BYGGÐAR LÓÐIR	LAUSAR LÓÐIR	DEILISKIPULAG
ÞEGAR BYGGÐ SVÆÐI				
Hólar	-	3	4-6	Í vinnslu
Urðargata	-	14	5-7	Í vinnslu
Brunnar	-	23	1-2	Í vinnslu
Stekkar	-	10	5-7	Nei
Hjallar	-	17	5-6	Nei
Sigtún	-	36	4-5	Nei
Aðalstræti	-	51	3-4	Nei
NÝ SVÆÐI				
A	1,2	-	12-14	Nei
B	1,7	-	17-19	Nei
C	3,0	-	30-32	Nei
D	0,7	-	7-9	Nei
E	0,8	-	8-10	Nei
F	0,8	-	8-10	Nei
G	2,1	-	21-23	Nei
Samtals lausar lóðir		-	130-154	

TAFLA 20. Staða lausra lóða innan þéttbýlis Bíldudals.

SVÆÐI	STÆRÐ (HA)	BYGGÐAR LÓÐIR	LAUSAR LÓÐIR	DEILISKIPULAG
ÞEGAR BYGGÐ SVÆÐI				
Bíldudalur	13	-	0	Nei
NÝJ SVÆÐI				
A	4,8	-	48-52	Nei
Samtals lausar lóðir			48-52	

Innan þéttbýlis Vesturbyggðar (Bíldudals og Patreksfjarðar) voru skráðar 524 íbúðir árið 2016⁶. Frá árinu 2010 hefur íbúðum fækkað um 16. Í gildandi aðalskipulagi sveitarfélagsins er gert ráð fyrir landsvæði fyrir allt að 178-206 nýjar íbúðir, 130-154 þeirra eru á Patreksfirði en töluvert minna landsvæði er á Bíldudal til uppbyggingar. Þó er hægt að byggja upp um 48-52 íbúðir á reit A skv. gildandi aðalskipulagi. Samkvæmt fasteignaauglýsingum eru 7 eignir innan þéttbýliskjarna Vesturbyggðar til sölu í desember 2018 (Visir.is, 2018).

TAFLA 21. Yfirlit yfir fjölda íbúða miðað við mismunandi íbúðarkosti.

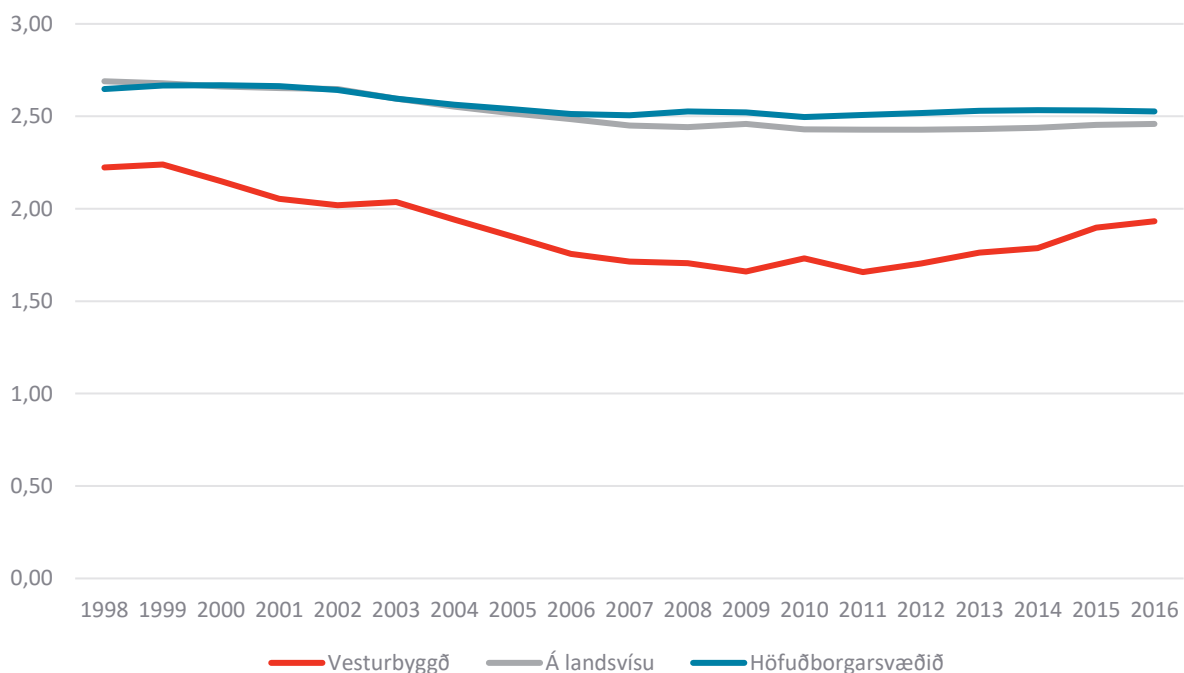
ÁR	FJÖLDI	EINBÝLI	TVÍBÝLI	3-6 ÍBÚÐIR	6-12 ÍBÚÐIR	13 ÍBÚÐIR EÐA FLEIRI	ÍBÚÐIR EKKI ÍBÚÐARHÚS NÆÐI ⁷
2010	540	343	124	20	31	0	22
2011	537	344	122	20	31	0	20

⁶ Með íbúð er átt við eina íbúð, s.s. eitt einbýlishús, eina íbúð í t.d. fjögurra íbúða raðhúsi, ein íbúð í fjölbýli eða önnur af tveimur íbúðum í parhúsi.

⁷ Skrifstofu- eða verslunarbygging í bland við íbúðarhúsnæði. Húsnæðið er að mestu atvinnuhúsnæði en t.d. efri hæðir eru íbúðir. Lóðin flokkast oft sem atvinnulóð. Hér er ekki átt við stórar blokkir þar sem nokkrar einingar flokkast sem t.d hárgreiðslustofur eða dagvistun.

ÁR	FJÖLDI	EINBÝLI	TVÍBÝLI	3-6 ÍBÚÐIR	6-12 ÍBÚÐIR	13 ÍBÚÐIR EÐA FLEIRI	ÍBÚÐIR EKKI ÍBÚÐARHÚS NÆÐI ⁷
2012	534	342	122	20	31	0	19
2013	534	336	118	24	37	0	19
2014	531	334	112	21	45	0	19
2015	528	334	112	20	45	0	17
2016	524	331	110	20	45	0	18

Miðað við fjölda íbúða og íbúa er meðaltal íbúa í íbúð 2,0 sem er töluvert lægra en innan höfuðborgarinnar og miðað við landsmeðaltal (sjá Mynd 20).

MYND 20. Fjöldi fólks að meðaltali í hverri íbúð.

Verkefni í vændum eða í vinnslu: Á meðan að á þessu verkefni stóð hófst deiliskipulagsgerð fyrir þrjú svæði innan Patreksfjarðar. Niðurstaða fékkst einnig í ofanflóðavarnari á Patreksfirði sem leiddi af sér að hægt var að hefja deiliskipulagsgerð. Vesturbyggð varð fyrir valinu fyrir tilraunaverkefni um uppbyggingu íbúðarhúsnæðis á landsbyggðinni sem íbúðalánasjóður stendur fyrir (Íbúðalánasjóður, 2018).

Skortur á upplýsingum: Ekki er talið, á þessu stigi, að upplýsingar skorti.

Niðurstaða: Það skortir ekki landsvæði til íbúðar uppbyggingar innan sveitarfélagsins þegar litið er til aðalskipulags. Töluvert stærra landsvæði hefur verið tekið frá undir íbúðarbyggð á Patreksfirði en Bíldudal. Innan beggja byggðkjarnanna vantar að deiliskipuleggja nýja og eldri íbúðarbyggð til að geta hafið uppbyggingu. Eins og kemur fram í kafla 1 þá eru byggðkjarnarnir tveir ásamt Tálknafirði eitt vinnusóknarsvæði. Samráðið leiddi í ljós að svo er í raun ekki þar sem samgöngur á milli svæðanna eru ekki tryggar árið um kring. Það hefur þær afleiðingar að ekki er alltaf hægt að búa á Patreksfirði en

VESTURBYGGÐ

sækja vinnu til Bíldudals og öfugt. Sveitarfélagið þarf því að geta boðið upp á fjölbreyttar lóðir bæði á Patreksfirði og Bíldudal.

INNANSLU

3.2 Greining á veitum og sorpi

Greining á veitum er byggð á fyrirliggjandi gögnum, svo sem fyrirliggjandi mælingum á vatnsnotkun, upplýsingum frá sveitarfélaginu og öðrum aðilum sem sinna veitum innan sveitarfélagsins. Greining á stöðu sorpmála er einnig byggð á fyrirliggjandi tölulegum gögnum frá sveitarfélaginu.

3.2.1 Vatnsveita

Staðan: Innan Vesturbyggðar er vatnsveita á Bíldudal og á Patreksfirði. Vatnsból beggja þessara veitna eru lindaruppsprettur. Vatn er geislað með UV-ljósi (útfjólublá geislun) á Patreksfirði en það er talið óþarft á Bíldudal.

Ekki er um eiginlega vatnsgeyma að ræða í veitunum en þó er um 100 rúmmetra steyppt þró á Patreksfirði. Vatnsforði fyrir slökkvistarf er því lítill sem enginn og afköst brunahana eru ekki þekkt. Vatnstankar væru til mikilla bóta fyrir rekstraröryggi veitna.

Vatnsnotkun á Patreksfirði er um 125-150 tonn á klst. samkvæmt mælingu en notkunin á Bíldudal er ekki mæld. Áætlað er að notkunin sé um 40-50 tonn á klst. á Bíldudal. Í kafla 2.1 má sjá vatnsnotkun stærstu fyrirtækja á svæðinu.

Verkefni í vændum: Til stendur að reisa nýtt vatnsveituhús á Bíldudal þar sem verða mælar, framhjálaupsloki og hægt að setja geislataki ef þörf verður talin á því.

Skortur á upplýsingum: Ekki liggur fyrir hvort og þá hversu mikið auka megi vatnsöflun í núverandi vatnsbólum veitnanna. Mikilvægt er að fá mat á stöðuna til að geta gert áætlanir um uppbyggingu veitna.

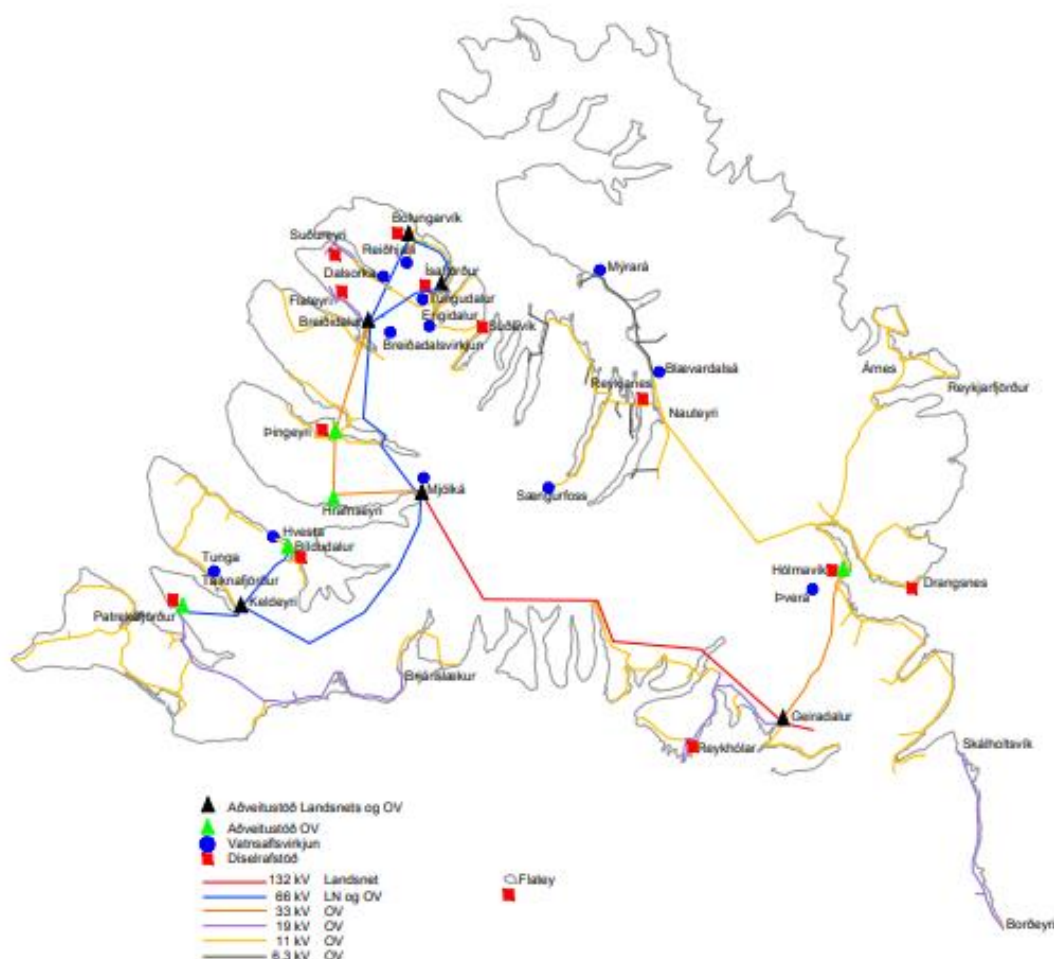
Niðurstaða: Töluverður skortur er á upplýsingum varðandi vatnsveitu. Mikilvægt er að sveitarfélagið átti sig á vatnsforða sínum og hver afkastageta vatnsbóla er til að getað vitað hvort hægt sé að auka vatnstöku. Ef stærri fyrirtækin þurfa að auka vatnstöku vegna aukinna umsvifa eins og fram kemur í kafla 2.1. um u.þ.b. 160.000 tonn á ári þá er mikilvægt að vita afkastagetu vatnsbóla.

Sveitarfélagið þarf að vera í stakk búið til að afhenda slíkt vatnsmagn eða hafa áætlanir um hvernig og þá hvenær hægt væri að þjónusta fyrirtækin með þetta magn. Einnig er það öryggisatriði að vita afkastagetu vatnsbóla og hvort þau séu örugg eða hvort horfa þurfi til varavatnsbóla til framtíðar.

3.2.2 Raforka

Skortur á raforkuöryggi á Vestfjörðum er ávallt í umræðunni. Í samráðsferlinu kom skýrt fram að svokallað raforkuflökkt væri vandamál sem kostaði fyrirtæki mikla peninga þar sem dýr búnaður verður oft fyrir skemmdum. Aflað var upplýsinga frá Orkubúi Vestfjarða (Orkubú Vestfjarða, 2018) og Landsneti um raforkunotkun og raforkuöryggi.

Staðan: Flutningskerfi raforku á Vestfjörðum samanstendur af 132 kV línu frá byggðalínuhringnum í Hrutatungu að Mjólka og þaðan liggja 66 kV línur bæði til norðurs og suðurs. Á sunnanverðum Vestfjörðum er aðveitustöð Landsnets á Keldeyri sem er í Tálknafirði, en þangað liggur ein 45 km löng 66 kV lína (TA1) frá Mjólka, sjá mynd 1.

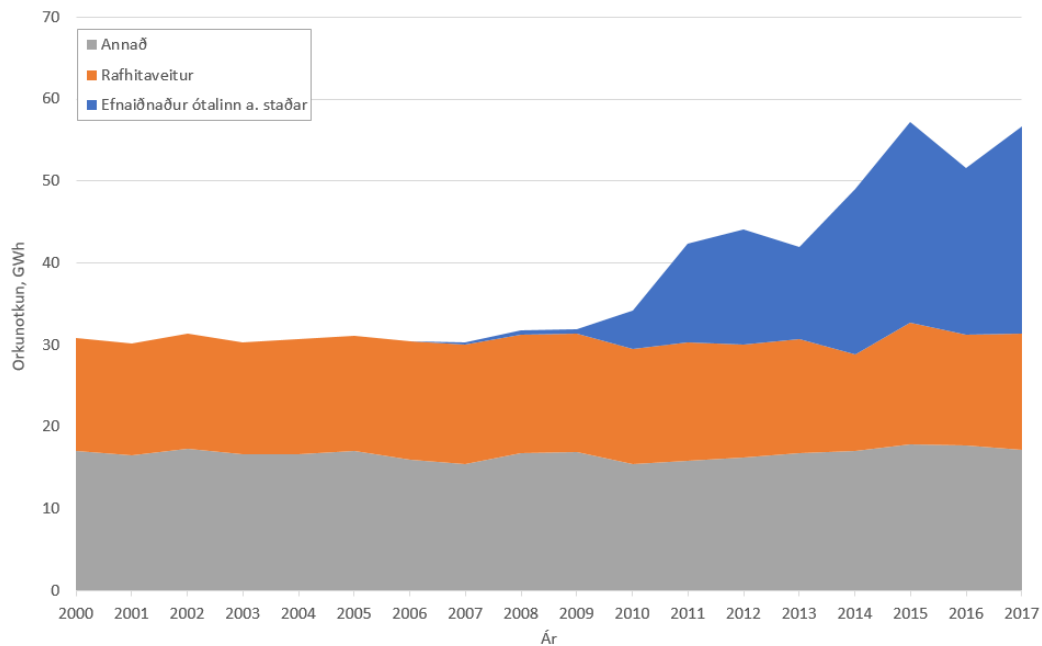

MYND 21. Raforkukerfið á Vestfjörðum.

Frá Keldeyri liggja tvær 66 kV línur, önnur liggur til Patreksfjarðar og hin á Bíldudal. En Orkubú Vestfjarða á þær og rekur. Frá Patreksfirði liggur síðan löng 19 kV lína á Brjánslæk og nokkrar 11 kV línur. Tálknafjörður er einnig tengdur um Keldeyri.

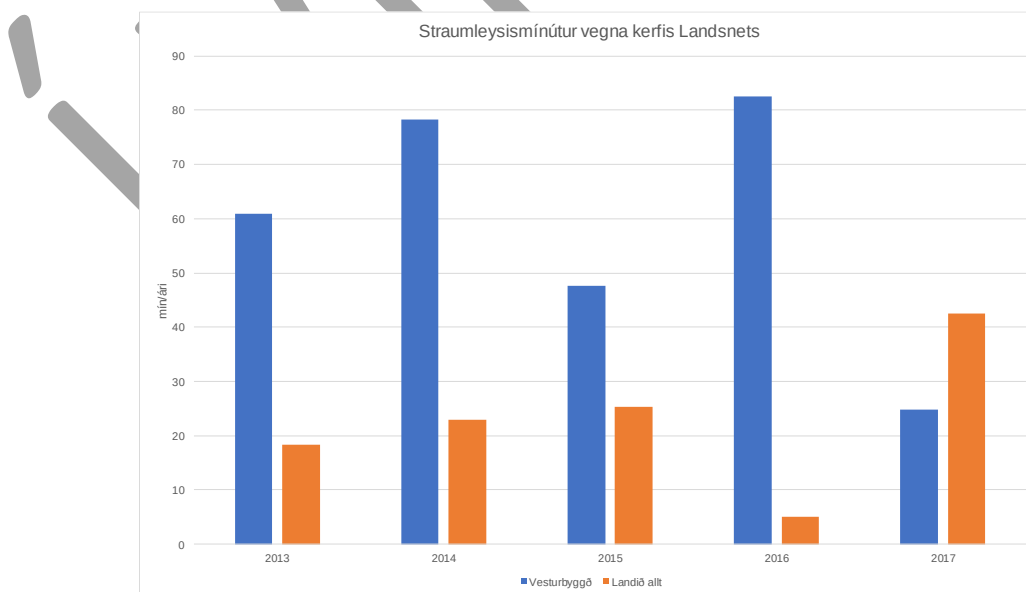
Heildarnotkun raforku innan Vesturbyggðar árið 2017 var 56.713.377 kWh (sjá mynd 22) af því er rafhitaveita 14.109.602 kWh.

MYND 22. Raforkunotkun í Vesturbyggð.

Öryggi raforkuafhendingar

Truflanir á TA1 hafa orðið alls 14 á síðustu 5 árum eða 2,8 sinnum á ári og hefur hver truflun að meðaltali varað rúmlega 2 klukkustundir í hvert sinn. Eða tæpar 6 klst. á ári. Þegar þessar truflanir eiga sér stað verða sunnanverðir Vestfirðir straumlausir að mestu leyti, staðbundið eru síðan keyrðar upp dieselrafstöðvar svokallaðar varastöðvar, en það tekur allt upp í 30 mínútur í hvert sinn. Þar að auki geta truflanir í tengivirkjum og á línunni frá Hrútatungu valdið skerðingu á raforku til notenda á

sunnanverðum Vestfjörðum.

MYND 23. Straumleysismínútur forgangsorku í Vesturbyggð og Tálknafirði samanborið við landið allt, frá kerfi Landsnets.

Þegar litið er á straumleysi í aðveitustöð Landsnets við Keldeyri sést að straumleysismínútur þar eru að jafnaði fleiri en á landinu í heild.

TAFLA 22. Skerðingar og fjöldi tilvika í kerfi Landsnets.

ÁRTAL		FJÖLDI STRAUMLEYSISTILVIKA	SKERÐINGAR	STRAUMLEYSISMÍNÚTUR
2013	Keldeyri	7	2,99 MWh	61
2014	Keldeyri	4	4,21 MWh	78
2015	Keldeyri	6	2,72 MWh	48
2016	Keldeyri	9	4,57 MWh	83
2017	Keldeyri	4	1,41 MWh	25
		30	15,90 MWh	

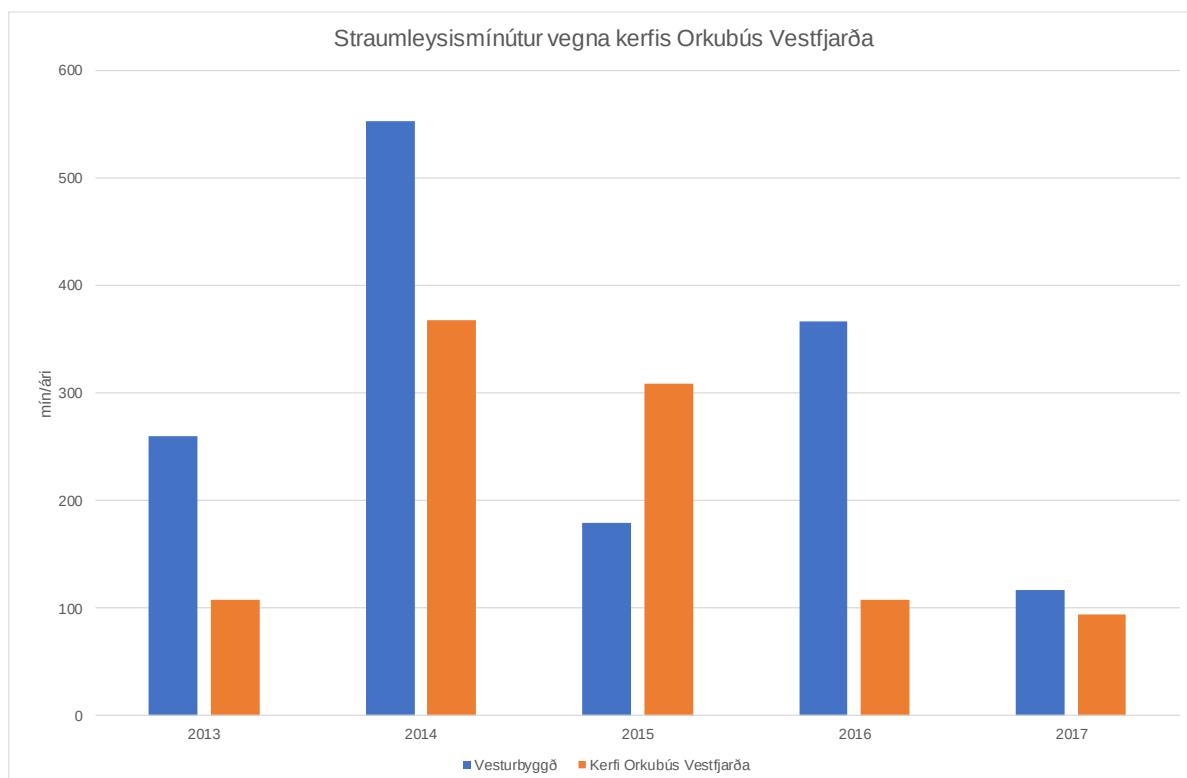
Í kerfi Orkubús Vestfjarða verða einnig truflanir sem valda skerðingum hjá notendum sem koma til viðbótar þeim skerðingum sem koma frá Landsneti. Meira er um skerðingar vegna þess kerfis en vegna kerfis Landsnets eins og sést ef bornar eru saman töflur Tafla 22 og Tafla 23.

TAFLA 23. Skerðingar og fjöldi tilvika frá kerfi Orkubú Vestfjarða.

ÁRTAL		FJÖLDI STRAUMLEYSISTILVIKA	SKERÐINGAR	STRAUMLEYSISMÍNÚTUR
2013	Vesturbyggð	21	9,1 MWh	260
2014	Vesturbyggð	14	21,4 MWh	552
2015	Vesturbyggð	13	7,4 MWh	179
2016	Vesturbyggð	25	14,5 MWh	366
2017	Vesturbyggð	9	4,7 MWh	117
		82	57,20 MWh	1.474

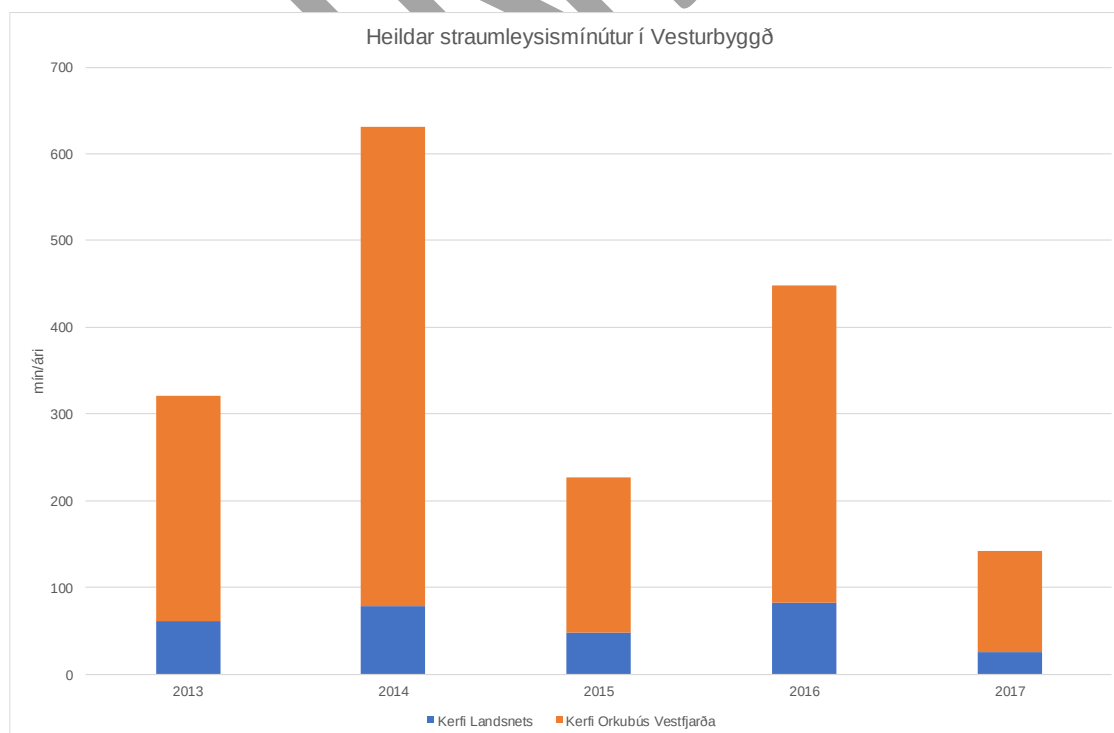
TAFLA 24. Meðalskerðingar og fjöldi straumleysistilvika á afhendingarstöðum í Vesturbyggð frá kerfi Orkubú Vestfjarða.

FLOKKUR	FJÖLDI STRAUMLEYSISTILVIKA 2013-2017	MWÐALSKERÐING 2013- 2017	STRAUMLEYSISMÍNÚTUR Á ÁRI AÐ MEÐALTALI
Bíldudalur	1	0,22 MWh	13
Patreksfjörður	80	11,22 MWh	734
Rauðisandur	1	0,007 MWh	3
Samtals	82	11,44 MWh	293

MYND 24. Straumleysismínútur í Vesturbyggð frá kerfi Orkubús Vestfjarða samanborið við straumleysismínútur í kerfi Orkubúsins í heild.

Samanlagt sést að straumleysismínútur í Vesturbyggð frá Landsneti eru fleiri en fyrir landið í heild sinni og einnig fleiri vegna dreifikerfisins á svæðinu en að meðaltali á Vestfjörðum í heild.

MYND 25. Heildar straumleysismínútur í Vesturbyggð frá kerfi Orkubús Vestfjarða og kerfi Landsnets.

VESTURBYGGÐ

Verkefni í vændum: Í nýútgefnum drögum að Kerfisáætlun Landsnets, kemur fram að til að styrkja flutningskerfið til sunnanverðra Vestfjarða hafi verið skoðaðar nokkrar útfærslur á nýrri tengingu inn á Keldeyri (sem er í Tálknafirði) en það er eini afhendingarstaður Landsnets á sunnanverðum Vestfjörðum. Niðurstaða þessarar skoðunar er sú að tengja saman Keldeyri og Breiðadal og mynda þar með hringtengingu Keldeyri-Breiðidalur-Mjólká, en í dag er ein lína frá Keldeyri að Mjólká og er hún 45 km löng á rekin á 66 kV. Ef af þessari tengingu verður, bætir hún afhendingaröryggi í Vesturbyggð nokkuð og truflanir á TA1 ættu ekki að valda straumleysi (Landsnet, 2018).

Straumleysismínútur vegna kerfis Orkubús Vestfjarða eru mun fleiri en vegna kerfis Landsnets og því er einnig mikilvægt að bæta kerfi Orkubúsins á þessu svæði.

Skortur á upplýsingum: Ekki talið að upplýsingar skorti.

INNANSLU

3.2.3 Fráveita

Fráveitumál er stórt verkefni til framtíðar hjá öllum sveitarfélögum og er Vesturbyggð engin undantekning þar á. Í gildandi aðalskipulagi sveitarfélagsins segir í kafla 3.14.2, sem á við fráveitumál í þéttbýli, að stefnt sé að því að frárennslisrásir verði leiddar út fyrir stórstraumsfjöru og að leitað verði hagkvæmra lausna.

Staðan: Í dag eru 18 fráveitulagnir sem liggja út í sjó frá Vesturbyggð.

Verkefni í vændum: Ekki eru neina verkefni skilgreind en sveitarfélagið er að vinna að því að setja stefnu í málaflokknum til framtíðar til að uppfylla lög og reglugerðir.

Skortur á upplýsingum: Ekki er talið, á þessu stigi, að upplýsingar skorti.

Niðurstaða: Mikilvægt er að kortleggja lagnakerfi sveitarfélagsins til að hægt sé að setja saman aðgerðaáætlun þar sem verkefnið er bútað niður. Tryggja þarf að fráveita innan sveitarfélagsins verði í samræmi við lög og reglugerðir sem lúta að fráveitum.

Mikilvægt er að aðilar sem skila frá sér mikið menguðu frárennsli marki sér sameiginlega stefnu í samstarfi við sveitarfélagið um að hreinsa skólp innan lóðar sem síðan er leitt út í almennt kerfi sveitarfélagsins og út í viðtaka. Mikilvægt er að á hafnarsvæðinu séu viðeigandi síur hjá lóðarhöfum. Þar sem um matvælaframleiðslu er að ræða skulu sérstakar ráðstafanir gerðar.

Fráveitumál í Vesturbyggð eru sambærileg í öðrum sveitarfélögum af þessari stærðargráðu og landflæmi. Nýjar kröfur í lögum eru kostnaðarsamaar fyrir sveitarfélög og getur verið erfitt að átta sig á umfangi slíkra verka. Stærstu fyrirtækin í Vesturbyggð eru að framleiða matvæli, fisk. Fyrirtækin hafa verið að markaðssetja vörur sínar sem umhverfissvottaða vöru og eru í því ferli kröfur um fráveitu. Samráðsaðilar bentu á að iðurlega koma athugasemdir um fráveitumál sveitarfélagsins þegar úttektir á framleiðsluferlum eru í gangi frá vottunaraðilum.

3.2.4 Fjarskipti

Hringtengingu ljósleiðara á Vestfjörðum lauk í lok árs 2016. Samhliða var lagður þriggja fasa rafstrengur í jörð.

3.2.5 Sorp

Staðan: Vesturbyggð er nú með samning við Gámaþjónustu Vestfjarða um þjónustu við flokkun, söfnun og flutning á úrgangi til endurvinnslu eða förgunar. Flokkun úrgangs fer fram við heimili í bláa tunnu á Patreksfirði og Bíldudal og óflokkað fer í gráa. Í þá bláu fer pappír, pappi, dagblöð og tímarit. Þá eru gámavellir á Patreksfirði, Bíldudal og Tálknafirði þar sem aðstaða er til flokkunar annars úrgangs s.s. grófs úrgangs, timburs, jarðvegs og garðaúrgangs, brotamálma, bylgjupappírs, plasts, hjólbarða, raftækja, spilliefna o.fl.

TAFLA 25. Yfirlit yfir urðað sörp og aðra sorphreinsun í Vesturbyggð (Vesturbyggð, 2018).

	2012 KG	2013 KG	2014 KG	2015 KG	2016 KG	2017 KG
A. Urðað sörp í Fíflholti	390.760	434.840	527.980	683.380	968.120	727.540
<i>þar af frá fiskeldi</i>			39.700	148.820	449.960	205.180
B. Sorphreinsun í Vesturbyggð						
Heimilisspor	199.844	212.872	247.150	250.026	263.910	278.240
Timbur	47.157	94.763	83.099	98.600	124.084	74.030
Brotamálmur	33.785	68.208	41.815	66.484	66.047	84.468
Pappír og endurvinnsluefni	11.622	20.537	25.870	23.653	39.069	34.588
Hjólbarðar	10.144	12.128	10.178	10.608	13.456	7.460
Jarðvegur, múr, garðaúrgangur	23.046	31.160	19.547	5.739	36.746	82.000
Annað og óflokkað	5.970	2.844	4.171	578	1	0
Alls	331.568	445.512	431.830	455.688	543.313	560.786

Verkefni í vændum: Sumarið 2018 bauð Vesturbyggð íbúum sínum aðstoð við að koma af stað moltugerð frá heimilu. Var þetta verkefni liður í því að reyna að draga úr magni lífræns úrgangs sem er urðaðu í Fíflholti sem er í Borgarbyggð. Akstur og förguninni fylgir mikill kostnaður fyrir sveitarfélagið.

Skortur á upplýsingum: Ekki er talið á þessu stigi að upplýsingar skorti.

Niðurstaða: Fyrir hendi er ágætis þjónusta varðandi möguleika á flokkun a.m.k. á þéttbýlustu stöðunum í sveitarfélaginu. Hvað varðar flokkun þá virðist skv. yfirliti sveitarfélagsins um sorphirðu frá 9.5.2018 að árangur mætti vera betri en meiri tölfraði þarf þó til að fullyrða um það. Á yfirliti sést að magn flestra gerða úrgangs m.a. heimilisúrgangur fer vaxandi með hverju ári, sem er jafnframt að ske á landsvísu.

Í sveitarfélaginu er ekki fyrir hendi möguleiki á flokkun lífræns úrgangs og fer hann því nú í urðun. Í reglugerð nr. 737/2003 um meðhöndlun úrgangs er ákvæði í 9 gr. þar sem segir að lífrænn heimilisúrgangur sem berst til urðunarstaða hafi, eigi síðar en 1.júlí 2020, minnkað niður í 35% af heildarmagni þess lífræna heimilisúrgangs sem féll til árið 1995. Sama segir þar um lífrænan úrgang frá rekstri. Sveitastjórnun er skilt að taka á þessu og tilgreina leiðir í svæðisáætlunum.

Ýmis önnur markmið eru í reglugerðinni fyrir umbúðir, byggingar – niðurrífsúrgang, ökutæki og rafúrgang en þau er á landsvísu og hefur úrvinnslusjóður m.a. ábyrgð á hluta þeirra en ekki hvert og eitt sveitarfélag.

Varðandi lífræna úrganginn þá eru nú komin drög að tilskipun hjá EES þar sem segir að öllu aðildarríki skuli innleiða sérstaka söfnun á lífrænum úrgangi fyrir 31.12. 2023.

Þá hefur EES samþykkt tilskipun sem gerir ráð fyrir að árið 2030 megi sveitarfélög ekki urða meira en 10% af úrgangi og að a.m.k. 65% af úrgangi skuli fara í endurvinnslu en rest í endurnýtingu.

Það er því mælt með að Vesturbyggð geri skoðun á stöðu sinni gagnvart skildum sínum og markmiðum laga, reglugerða og svæðisáætlunar og meti um leið stöðuna miðað við önnur sveitarfélög í landinu. Nokkrir valkostir verði skoðaðir og samhliða því sé kostnaður við sorphirðuna skoðaður og áhrif nauðsynlegra breytinga á hann.

3.3 Greining á samgöngum

Í þessum kafla verður farið yfir stöðu samgangna í Vesturbyggð. Í umfjöllun um samgöngur er lögð áhersla á samgöngur til og frá sveitarfélaginu með flugi, siglingum og á þjóðvegum landsins annarsvegar og hinsvegar yfir samgöngur á milli byggðakjarna sveitarfélagsins. Auk þessara tenginga eru vegir innan sveitarfélagsins sem tengja bæi og ferðamannastaði við stofnvegakerfið. Þessir vegir eru bæði fjallvegir og láglendisvegir og af misjöfnum gæðum og mis vel í stakk búnir til að anna þeirri umferð sem um þá fer. Í mörgum tilfellum er þörf á upp færslu og lagfæringu á þessum vegum en í þessari greiningu verðu lögð megin áhersla á stofnvegakerfið, flugsamgöngur og samgöngur á sjó en ekki fjallað frekar um aðrar samgöngur.

MYND 26. Yfirlit yfir helstu stofnvegi í Vesturbyggð og staðsetningu hafna (rauðir þríhyrningar) og flugvallar (grænn þríhyrningur).

3.3.1 Stofnvegir

Grunnástand: Stofnvegir eru í umsjón Vegagerðarinnar og eru skilgreindir á eftirfarandi hátt af Vegagerðinni:

„Stofnvegir eru hluti af grunnkerfi samgangna eins og það er skilgreint í samgönguáætlun hverju sinni. Til stofnvega teljast vegir sem tengja saman byggðir landsins. Við það vegakerfi sem þannig fæst skal tengja þéttbýlisstaði með um það bil 100 íbúa eða fleiri. Til stofnvega teljast einnig umferðarmestu vegir sem tengja saman sveitarfélög á

höfuðborgarsvæðinu. Einnig vegir á hálendinu sem mikilvægir eru fyrir flutninga og ferðaþjónustu. Þar sem stofnvegur endar í þéttbýli skal hann ná að fyrstu þvergötu sem tilheyrir gatnakerfi þéttbýlisins og enda þar. Þó er heimilt að láta stofnveg ná til flugvallar og hafnar sem mikilvæg eru fyrir ferðaþjónustu og flutninga.“

Samgöngur eru mikilvægur hluti samfélagsins á Vestfjörðum. Í könnun þar sem viðhorf íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri voru borin saman kom fram að íbúar á sunnanverðum Vestfjörðum gáfu vegakerfinu lakari einkunn en þátttakendur annars staðar. Á móti kemur að íbúar gáfu greiðri bílaumferð (engar umferðarteppur) háa einkunn og að íbúar sunnanverðra Vestfjarða segjast ekki sækja vinnu um langan veg, nema þá helst ungt fólk eða fólk sem býr í dreifbýli (Vífill Karlsson, 2018).

Í skýrslu Rannsóknarmiðstöðvar Háskólans á Akureyri um samfélagsáhrif Vestfjarðarveggar sem út kom árið 2017 kemur fram að frekari tafir á vegabótum muni hafa sífellt meiri áhrif á íbúa svæðisins, þ.m.t. valda kvíða og óöryggi vegfarenda, torvelda samskipti fólks og rýra lífsgæði á svæðinu. Vísað er í kafla varðandi frekari umfjöllun um samgöngur (Hjalti Jóhannesson og Jón Þorvaldur Heiðarsson, 2017).

Stofnvegir sem tengja Vesturbyggð við nærliggjandi sveitarfélög eru Barðastrandarvegur (nr. 62), Vestfjarðarvegur (nr. 60), Bíldudalsvegur (nr. 63) og Brjánslækjarvegur (nr. 610), sjá töflu 26.

Samgöngur á milli byggðakjarna eru yfir Mikladal og Hálfðán og eru erfiðar á veturna. Fara þarf yfir fjallvegi, Mikladal á milli Patreksfjarðar og Tálknafjarðar og svo Hálfðán á milli Tálknafjarðar og Bíldudals. Vegalengdin á milli Patreksfjarðar og Bíldudals eru um 30 km og þarf að fara um Hálfðán sem er í um 500 m y.s. Lengdin á milli Patreksfjarðar og Tálknafjarðar eru um 18 km.

TAFLA 26. Yfirlit yfir stofnvegi samkvæmt gildandi aðalskipulagi sveitarfélagsins.

NR.	HEITI	LÝSING	ÁDU ⁸ MEÐALTAL	VDU ⁹ MEÐALTAL
60	Vestfjarðarvegur	Liggur frá sýslumörkum í Kjálkafirði, fyrir Vatnsfjarðarbotn um Helluskarð að sýslumörkum upp á Dynjandisheiði.	210	70
62	Barðastrandarvegur	Af Vestfjarðavegi hjá Flókalundi í Vatnsfirði, um Barðaströnd yfir Kleifaheiði, um Raknadalshlíð, um Þórsgötu að höfn á Patreksfirði.	230	90
63	Bíldudalsvegur	Af Barðastrandarvegi við Patreksfjörð, um Mikladal, fyrir Tálknafjarðarbotn, um Hálfðán til Bíldudals, um Suðurfirði til Trostansfjarðar, þaðan á Vestfjarðarveg rétt norðan við Helluskarð.	300 yfir Mikladal / 200 yfir Hálfðán	220 yfir Miklada/110 yfir Hálfðán
610	Brjánslækjarvegur	Af Barðastrandarvegi að ferjubryggju.	85	25

Á mynd 27 má sjá yfirlit yfir umferðartölur á vegum í sveitarfélaginu. Ef horft er til hlutfalls vetrar- og sumarumferðar milli Patreksfjarðar, Tálknafjarðar og Bíldudals þá sést að hlutfallið er um 50% milli

⁸ ÁDU= árdagsumferð

⁹ VDU= vetrardagsumferð

Patreksfjarðar og Tálknafjarðar en 35% milli Tálknafjarðar og Bíldudals. Þessar tölur benda til meiri samskipta og þjónustu milli Patreksfjarðar og Tálknafjarðar en Tálknafjarðar og Bíldudals.

Leið íbúa á sunnanverðum Vestfjörðum frá sveitarfélaginu og í átt að höfuðborginni og norðurlandi er í gegnum Kleifarheiði og með Barðarströndinni. Vegalengdir frá Patreksfirði til Reykjavíkur eru 392 km og þarf að fara um Kleifarheiði, Barðarströnd, Svínadal, Bröttubrekku sem er í um 402 m.y.s., Borgarfjarðarbrú og Hvalfjarðargöng.

Vegalengdin frá Bíldudal til Reykjavíkur er um 376 km og þarf að fara um Suðurfirðina, Helluskarð sem er í um 468 m.y.s., Barðarstrandarsýslu, Svínadal, Bröttubrekku, Borgarfjarðarbrú og Hvalfjarðargöng.

Tengingar við nyrði hlut a Vestfjarða og Ísafjörð eru um Bíldudalsveg og Vestfjarðarveg og er 144 km. Leiðin liggur víða um fjallvegi og á löngum köflum eru malarvegir og lítil vetrarþjónusta.

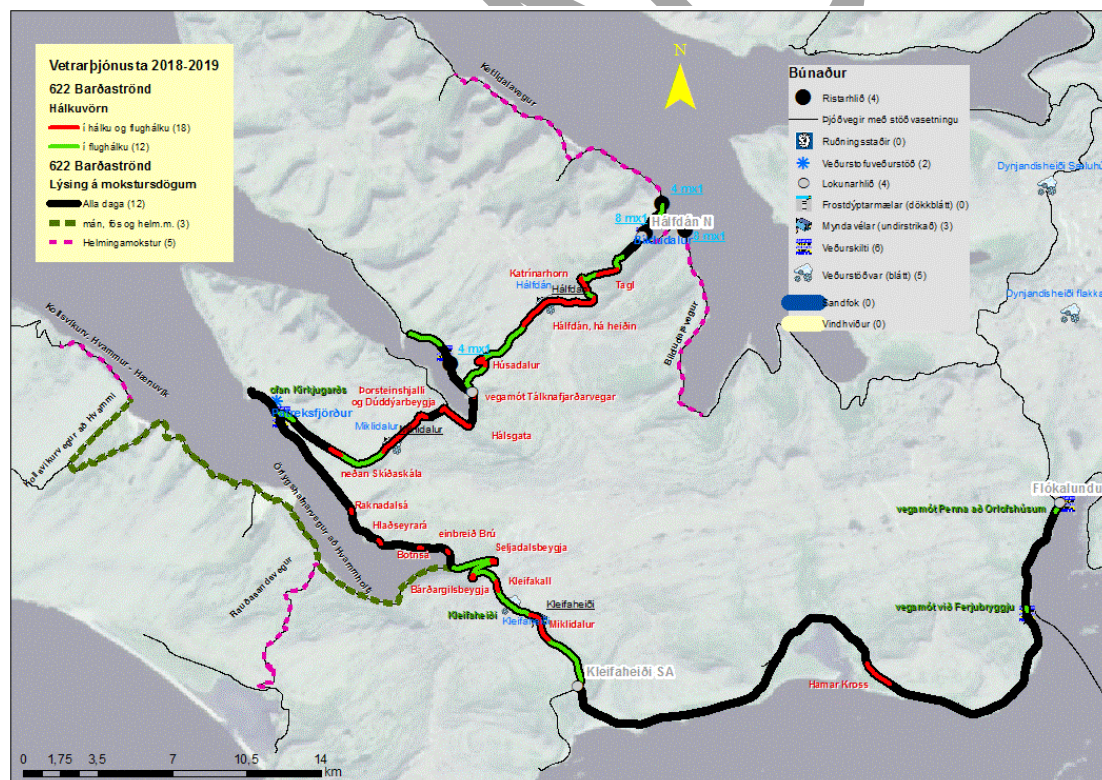
MYND 27. Skjáskot af vefsíðu Vegagerðarinnar með yfirliti yfir ÁDU. Sjá vefsíðu hér: <http://umferd.vegagerdin.is/>

Vetrarþjónusta

Á Mynd 28 má sjá vetrarþjónustu Vegagerðarinnar fyrir árin 2018-2019 (Vegagerðin, 2018). Mokað er alla daga á milli Patreksfjarðar, Tálknafjarðar og Bíldudals. Þessi leið er mokuð frá 07:30-20:00 alla daga, alls eru þetta um 12.8 km. Tengingin á milli þessara byggðarkjarna fellur undir A reglu Vegagerðarinnar þ.e.a.s. þjónusta alla daga vikunnar. Hálkuvörn er misjöfn eftir vegköflum en sjá má á Mynd 28 hvernig þjónustustigið varðandi hálkuvörn er.

TAFLA 27 Vetrarþjónusta yfir vegi innan Vesturbyggðar (Vegagerðin, 2018).

Vegur	Staðarlýsing	Þjónustu-flokkur	Mokað	Opið frá	Opið til	Helgar opnun	Helgar lokun	Færðarleið	Fjöldi bíla	Veg-breidd (m)	Lengd (m)	Mesta hæð
62	Bjarkarlundur - Brjánslækur	3	Alla daga	10:00	17:30	11:30	17:30	5-17 : Skálm.d.á-Brjánsl	100	7,0	5.660	
	Brjánslækur - Patreksfjörður	3	Alla daga	08:00	20:00	09:30	20:00	5-19 : Brjánsl-Siglunesv	75	7,0	29.890	
								5-20 : Kleifarheiði	75	7,5	12.060	404
								5-25 : Örlhv-Patr,Bild.v	125	7,0	12.200	
	Patreksfjörður	3	Alla daga	08:00	20:00	09:30	20:00		450	6,0	1.870	
63	Patreksfjörður - Bildudalur	3	Alla daga	07:30	20:00	09:00	20:00	5-26 : Miklidalur	225	7,0	12.780	369
								5-27 : Hálfðán	175	7,0	14.650	500
612	Örlyghafnarvegur að Hvammholti	4	mán, fös og helm.m.	08:00	17:00			5-22 : Flugv-Patreksfj.	50	6,0	24.380	
615	Kollsvíkuvvegur að Hvammi	4	mán, fös og helm.m.	08:00	17:00			5-22 : Flugv-Patreksfj.	25	6,0	4.080	
617	Tálknafjarðarvegur að 1sta ljósastaur	3	Alla daga	07:30	20:00	09:00	20:00	5-26 : Miklidalur	200	6,0	2.910	
	Tálknafjörður: Strandgata 2 - sundlaug	2	Alla daga	07:30	20:00	09:00	20:00			6,0	1.580	
619	Bildudalur	3	Alla daga	07:30	20:00	09:00	20:00		175	6,0	1.170	
	Bildudalur: Hafnarteigur - Langahlið	2	Alla daga	07:30	20:00	09:00	20:00		175	6,0	530	
63	Bildudalsvegur	3	Helmingamokstur að beiðni Vesturbyggðar					5-29 : Bildudalur-Foss	150	6,0	3.130	
	Bildudalur - Arnarlax	3	Helmingamokstur að beiðni Vesturbyggðar					5-29 : Bildudalur-Foss	150	6,0	9.380	
614	Rauðasandsvegur		Helmingamokstur að beiðni Vesturbyggðar					5-21 : Örl.h.v.-Melanesv		6,0	9.710	
615	Kollsvíkuv. Hvammur - Hænuvík		Helmingamokstur að beiðni Vesturbyggðar					5-24 : Hvammur - Hænuvík	25	6,0	4.600	
619	Ketildalavegur		Helmingamokstur að beiðni Vesturbyggðar					5-28 : Ketildalavegur	25	6,0	13.100	
Samtals þjónustað											163.680	500

MYND 28. Yfirlitskort af vetrarþjónustu á sunnanverðum Vestfjörðum. Mynd tekin af heimsíðu Vegagerðarinnar.

Lokanir á vegum eru algengar yfir veturna bæði á milli byggðalaganna þriggja og á Kleifarheiði á Barðastrandavegi. Í töflu **TAFLA 28** má sjá yfirlit yfir fjölda daga sem vegum hafa verið lokað á árunum

2015-2017. Lokanir geta hins vegar verið allt frá 1 klst. yfir í tæpa 17 klst. Í töflunni er aðeins gerð grein fyrir fjölda daga (Kristinn Jónasson, 2018). Tölurnar sem fengust hjá Vegagerðinni eru hrátölur á sólarhring; Hálfán (þjónusta virka daga 7:30-20 og helgar 9-20), Miklidalur (þjónusta virka daga 7:30-20 og helgar 9-20) og Kleifarheiði (þjónusta virka daga 8-20 og helgar 9:30-20).

Mismunur á milli ára stafar að mestu af veðurfarslegum ástæðum. Á árinu 2017 var veturinn fremur snjóléttur en árið 2015 var veturinn mjög snjóþungur yfir langt tímabil.

Lokanir á vegum geta haft mikil áhrif á starfsemi í sveitarfélaginu enda er um eitt vinnusóknarsvæði að ræða og því bagalegt ef fólk kemst ekki til eða frá vinnu vegna lokana og má velta því fyrir sér hvort raunverulega sé hægt að skilgreina svæðið sem eitt vinnusóknarsvæði þegar ekki er hægt að komast á milli bæjanna í 10-46 daga á ári. Lokanir á vegum að og frá sveitarfélaginu geta líka haft áhrif á flutninga til og frá sveitarfélaginu en fyrirtækin treysta á vegasamgöngur til að koma ferskri vöru á markað.

TAFLA 28. Yfirlit yfir lokanir yfir vetrartíma á Kleifarheiði og vegum yfir Hálfán og Miklidalur (Kristinn Jónasson, 2018).

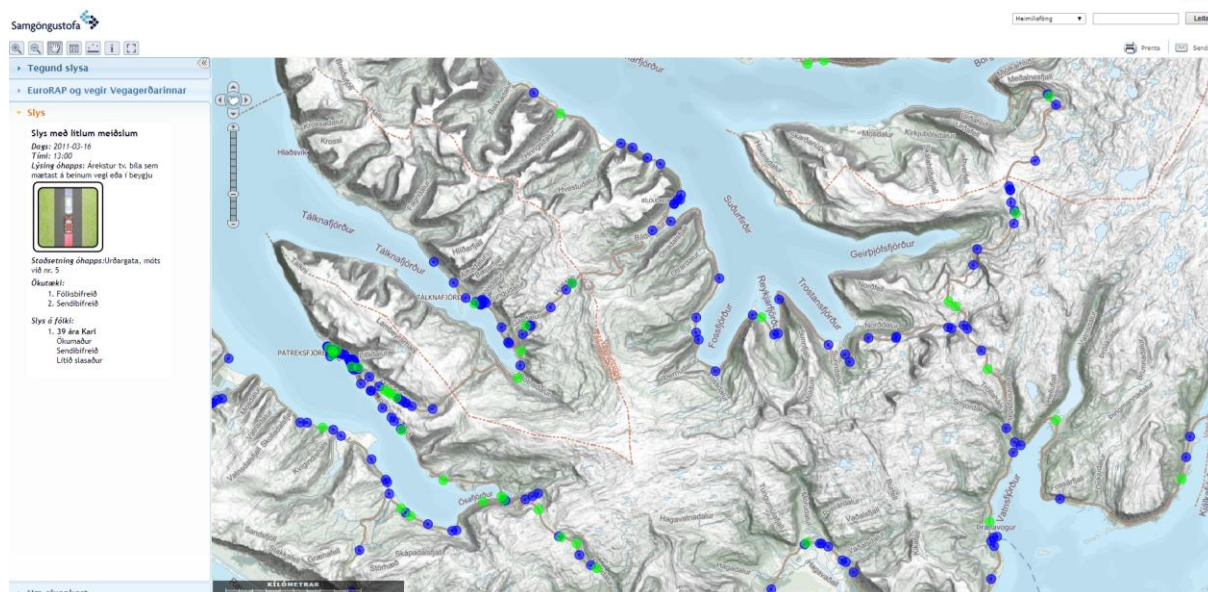
VEGUR	FJÖLDI DAGA 2015	FJÖLDI DAGA 2016	FJÖLDI DAGA 2017
Kleifarheiði	46 dagar	16 dagar	10 dagar
Hálfán	38 dagar	14 dagar	7 dagar
Miklidalur	31 dagar	11 dagar	4 dagar

Flutningar um þjóðveg

Nýlega kom út skýrsla gerð af Rannsóknarmiðstöð Háskólans á Akureyri þar sem skoðuð voru samfélagsáhrif úrbóta á Vestfjarðarvegi. Í skýrslunni kemur fram að um sjö flutningabílar fara á dag frá sunnanverðum Vestfjörðum til Reykjavíkur og/eða Keflavíkur og svo til baka. Bílarnir keyra að jafnaði sex daga vikunnar með ýmiss konar farm þó mest ferskan fisk. Þetta gera um 2.100 ferðir á ári aðra leiðina og sambærilegur fjöldi ferða til baka (Hjalti Jóhannesson og Jón Þorvaldur Heiðarsson, 2017).

Slys og óhöpp

Umferðaróhöpp undanfarin 10 ár voru skoðuð (sjá mynd 30) og má sjá mynstur þ.e.a.s. flest umferðaróhöpp (óhapp án meiðsla og slys með litlum meiðslum) á þjóðvegum eru útafakstur og í kringum Patreksfjörð. Tvö alvarleg slys hafa verið á síðustu 10 árum, í báðum tilfellum var ekið á gangandi vegfaranda á Patreksfirði.

MYND 29. Skjáskot úr kortasjá Samgöngustofu, yfirlit yfir umferðaróhöpp.

Ef miðað er við umferð þá er slysatíðni, árin 2012-2016, mest á kaflanum frá Patreksfirði og yfir Kleifarheiði. Þar er mest um útafakstur og að ekið er á hluti á vegi.

Almenningssamgöngur

Áætlunarbílar aka þrisvar á dag milli byggðakjarna í Vesturbyggð og Tálknafirði, að morgni, síðdegis og á kvöldin (um kvöldmatarleytið). Einnig fer áætlunarbíll þrisvar í viku yfir sumartímann frá Patreksfirði til Ísafjarðar og til baka, með viðkomu á Brjánslæk (þar sem er tenging við ferjuna Baldur) með fyrirtækinu Westfjords Adventures. Ferjan fer á milli Brjánslækjar og Stykkishólms, með viðkomu í Flatey. Ferðir eru tvisvar á dag á sumrin en á veturna er siglt 6 daga vikunnar, einu sinni á dag en tvisvar, þriðjudaga og föstudaga. Á sumrin er svo hægt að ná rútu til Hólmavíkur frá Ísafirði og þaðan komast í leiðakerfi Strætó.

Verkefni í vændum: Í tillögu til þingsályktunar um samgönguáætlun fyrir árin 2019-2033 er lagt til að innan sveitarfélagsins verði farið í framkvæmdir á köflum á Vestfjarðarvegi og Bíldudalsvegi (Þingskjal nr. 173/1018-2019). Í tillögu til þingsályktunar um fimm ára samgönguáætlun fyrir árin 2019-2023 er gert ráð fyrir að fjármagni verði veitt í ákveðna kafla á Vestfjarðarvegi. Eitt af markmiðum í tillögu til þingsályktunar um samgönguáætlun er að: *ná stuðla að jákvæðri byggðaþróun þarf að vinna í því að stytta ferðatíma innan skóla- og vinnusóknarsvæða.*

Skortur á upplýsingum: Ekki er talið að upplýsingar skorti á þessu stigi.

Niðurstaða: Samgöngur á milli byggðalaga eru ekki tryggar og hafa lokanir á vegum eins og sýnt er í töflu Tafla 28 verið miklar sum árin en bundnar veðurfari sem ekki er hægt að hafa áhrif á. Í kafla 1.2 kemur fram að skv. Byggðastofnun þá séu byggðakjarnarnir í Vesturbyggð ásamt Tálknafirði eitt vinnusóknarsvæði. Upplifun fólks á svæðinu (sjá kafla 2.3) er ekki sú og þá sérstaklega ekki yfir þá vetrarmánuði þar sem samgöngur eru ekki tryggar vegna lokana vega m.t.t. veðurfars.

3.3.2 Flugvellir

Flugvöllur er á Bíldudal um fimm kílómetra suðaustur af Bíldudal. Takmarkanir eru á hversu stórar flugvélar geti lent á flugvöllinum á Bíldudal vegna lengdar flugbrautarinnar. Flugbrautin er í dag rúmlega 1.000 metra löng með öryggissvæði meðtöldu.

Áætlunarflug

Beint áætlunarflug er daglega frá Bíldudalsfluvelli til Reykjavíkur, sex daga vikunnar. Flugíð tekur um 40 mínútur. Flugrúta ekur frá Patreksfirði um Tálknafjörð og Bíldudal á flugvöllinn og til baka sömu leið í tengslum við öll flug.

Flugfélagið Ernir sér um áætlunarflug á milli Reykjavíkur og Bíldudals einu sinni á dag mánu-, þriðju-, miðviku-, föstu-, og sunnudaga. Á fimmtudögum er flogið tvisvar á dag yfir sumartímann. Ekki er flogið á laugardögum og tekur flugáætlun á svæðinu breytingum á sumrin og veturna (Ernir, 2018).

Verkefni í vændum: Í tillögu til þingsályktunar um fimm ára samgönguáætlun fyrir árin 2019-2023 er gert ráð fyrir að yfirborðsviðhald flugbraut og flughlaða sem og leiðsögu- og ljósabúnaður og leiðrétting frávika. Alls er gert ráð fyrir 111 milljónum króna í flugvöllinn, alls 109 m.kr. eru áætlaðar á árinu 2019 og restin á árinu 2020 (Þingskjal nr. 173/1018-2019).

Skortur á upplýsingum: Ekki er talið á þessu stigi að upplýsingar skorti.

Niðurstaða: Flugsamgöngur gætur verið öflugri á Bíldudal. Mikil samgöngubót varð við að hefja flug að morgni og aftur að kvöldi á fimmtudögum, en þær breytingar voru gerðar árið 2018. Hins vegar er lengd flugbrautar takmarkandi þáttur en stærri vélar geta ekki lent og þetta takmarkar m.a. að nýta mætti flug mun meira t.d. við flutning á ferskum afurðum frá svæðinu. Til lengri tíma litið þarf að horfa til þess að Bíldudalsflugvöllur verði öflug gátt inn á sunnanverða Vestfirði með gott þjónustustig bæði fyrir fólksflutninga en ekki síður til að flytja afurði af og til svæðisins.

3.3.3 Hafnir/siglingar

Innan Vesturbyggðar skv. samgönguáætlun er Brjánslækur og Bíldudalshöfn hafnir í grunneti. Einnig er höfn á Patreksfirði sem gegnir stóru hlutverki í atvinnulífi sveitarfélagsins. Patreksfjarðar- og Bíldudalshafnir eru þátttakendur í Bláfánanum sem er alþjóðleg umhverfisviðurkenning sem veitt er smábátahöfunum og baðströndum. Bláfáninn er veittur fyrir markvissa umhverfisstjórnun, góða þjónustu og vandaða upplýsingagjöf um aðbúnað, umhverfi og öryggi (Vesturbyggð, 2018).

Bíldudalshöfn

Bíldudalshöfn er með 80 m hafskipakant með 10 m dýpi, flotbryggju fyrir smábáta og aðra þjónustu sem hafnir veita (Vesturbyggð, 2018). Skipalægi er á ytri höfn. Höfnin er opin allan sólarhringinn en almennur vinnutími starfsmanna er frá 8-17. Skemmtiferðaskip hafa komið og lagst við bryggju á Bíldudal. Þetta eru vanalega minni skip með um 200 farþega. Samskip hafa hafið viðkomu á Bíldudal einu sinni í viku sem hluti af þeirra áætlun í strandsiglingum og flutningum til meginlands Evrópu (Bæjarins besta, 2018).

Í kafla 3.1.3 er farið náið í stærðir hafnarsvæðanna innan þéttbýlis Vesturbyggðar. Eins og þar kemur fram er verið að vinna í því að stækka hafnarsvæðið á Bíldudal til að bæta aðstöðu fyrir þau fyrirtæki sem þegar eru á svæðinu en einnig ný fyrirtæki sem hafa áhuga á að setjast að á svæðinu.

Patreksfjörður

Patrekshöfn hefur fjölbreytta starfsemi eins og Bíldudalshöfn. Hafnarkantar eru alls 629 m og þar af eru 170 m hafskipulegukantur með 7-7,5 m dýpi. Trébryggja er fyrir meðalstóra fiskibáta og flotbryggja fyrir smábáta. Auk þess eru skipalægi á tveimur stöðum í firðinum þar sem dýpi er um 18 m. Tveir kranar eru á Patrekshöfn, annar 0,8 tonn og hinn 50 tonna færanlegur krani. Höfnin er opin allan sólarhringinn en almennur vinnutími starfsmanna er frá 8-17.

Brjánslækur

Ferjan Baldur fer frá Brjánslæk til Stykkishólms og byggir vetraráætlunin á einni ferð á dag en yfir sumartímann er aukið við ferðir. Algengt er að ferjan Baldur sé notaður í vöruflutninga frá sunnanverðum Vestfjörðum til Reykjavíkur og annarra svæða sem eru á suðurlandi. Tölur fyrir árið 2018 gefa til kynna að flutningsaðilar hafi notað Baldur töluvert meira þetta árið heldur en 2017 þar sem að í janúar- mars hafa umframmetra vörubílar (lengri en 5m) verið 2.275 og vöruflutningabílar 185. Þetta gæti gefið til kynna að það sé aukning í flutningi. Frá árunum 2008-2017 er árið 2013 metár í fjölda umframmetra vörubíla en þá voru þeir alls 10.081 og vöruflutningabílar tæplega 1.000 (Halldóra Kristín Lárusdóttir, 2018). Eins og er niðurgreiðir ríkið siglingar Baldurs.

TAFLA 29. Yfirlit yfir fjölda flutningabíla sem nýtt hafa ferjuna Baldur á árunum 2015-2017.

TEGUND BÍLS	FJÖLDI 2015	FJÖLDI 2016	FJÖLDI 2017
Vöruflutningabíll að 5 m	713	684	566
Umframmetrar vörubíll	8.352	7.813	6.312

Verkefni í vandum: Undirbúningur er fyrir stækkun hafnarinnar á Bíldudal. Þar er gert ráð fyrir að ráðast í landfyllingu og stækka viðlegukant. Ríkið er ekki að gera ráð fyrir öðrum framkvæmdum á hafnarsvæðum innan Vesturbyggðar skv. drögum að samgönguáætlun til fimm ára nema að leggja fjármuni í öldubrjót við Brjánslæk.

Skortur á upplýsingum: Ekki er talið á þessu stigi að upplýsinga skorti.

Niðurstaða: Hafnaraðstaða í Vesturbyggð er fjölbreytt og hafa þessar þrjár hafnir ólík hlutverk. Samkvæmt samráði og greiningu á höfnunum eru mestu áskoranirnar á Bíldudal þar sem mikil þrengsli eru í kringum núverandi starfsemi. Einnig er meiri ásókn í pláss við höfnina á Bíldudal heldur en t.d. á Patreksfirði. Höfnin á Patreksfirði er ekki eins ákjósanlega t.d. fyrir skemmtiferðaskip skv. samráði.

3.4 Greining á samfélaginu

Ein helsta ástæða fjölgunar íbúa innan sveitarfélagsins er uppbygging atvinnureksturs og aukin atvinnutækifæri samhliða því. Til þess að gott atvinnulíf geti dafnað þarf mannauður að vera til staðar.

Samráðsaðilar höfðu allir áhyggjur af samfélagsþjónustu og nefndu allir mikilvægi þess að innan Vesturbyggðar væri góð grunnþjónusta og fjölbreytt tómstundastarf. Þessar áhyggjur eru til komnar vegna þess að fyrirtækin standa frammi fyrir því að laða til sín hæft og gott starfsfólk sem er tilbúið að setjast að á svæðinu, og til þess að það gerist, þarf samfélagið að vera aðlaðandi og bjóða upp á sambærilega eða betri þjónustu og fyrirfinnst í sambærilegum sveitarfélögum og stærri sveitarfélögum landsins. Í könnun SSV þar sem viðhorf íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri voru borin saman kom fram að íbúar á sunnanverðum Vestfjörðum telja friðsæld, nálægð við fjölbreytta náttúru og almennt öryggi hátt í sinni heimabyggð (Vífill Karlsson, 2018). Aftur á móti lentu sunnanverðir Vestfirðir vel undir meðallagi í umsögn íbúa þar um hamingju sína. Í skýrslunni um þá rannsókn kemur fram að unga fólkið dró það meðaltal niður en konur upp: Einnig segir í skýrslunni að íbúar sunnanverðra Vestfjarða séu undir miðlungi ánægðir með sveitarfélagið sitt, konur og þeir sem búa í þéttbýli ánægðari en karlar og þeir sem búa í dreifbýli. Jafnframt kemur fram að íbúar sunnanverðra Vestfjarða telja landshlutann ekki eins heppilegan til búsetu og aðrir þátttakendur gerðu um sinn landshluta, og munar þar mest um unga fólkið og dreifbýlisfólk sem eru neikvæðastir. Íbúar sunnanverðra Vestfjarða voru meðal þeirra þátttakenda í könnuninni allri sem líklegastir voru til að flytja (Vífill Karlsson, 2018).

Í þessum kafla er fjallað um samsetningu samfélagsins í Vesturbyggð og stöðu á helstu samfélagsþjónustu sem Vesturbyggð þarf að veita. Vert er að nefna að hjá Vesturbyggð starfar verkefnastjóri samfélagsuppbyggingar sem ætlað er að styðja m.a. við verkefni tengd vaxandi atvinnustarfsemi og innviðaupbyggingu. Við greiningu á stöðu samfélagsins var m.a. stuðst við tölfraðileg gögn um samsetningu íbúa, þróun í atvinnumálum, nemendafjölda í skólum o.fl., upplýsinga frá sveitarfélaginu, og fleira.

3.4.1 Samfélagsþjónusta

Með fólksfjölgun eykst þörfin fyrir þá samfélagsþjónustu sem ætlað er að þjónusta íbúana sem best. Sú grunnþjónusta sem þarf að vera innan sveitarfélags innifelur m.a. leik- og grunnskóla, heilbrigðis- og félagsþjónustu og tómstundir, sem falla ýmist undir ábyrgð sveitarfélagsins eða ríkisins eða hvoru tveggja.

Sveitarfélagið

Á heimsíðu Sambands Íslenskra sveitarfélaga er að finna bæklinginn *Sveitarstjórnir á Íslandi* þar er farið yfir hvert hlutverk sveitarfélags er. Þar kemur eftirfarandi fram:

Sveitarfélög sjá íbúum sínum fyrir almennri grunnþjónustu. Þau mynda stoðir velferðarsamfélags sem Íslendingar búa í. Auk þess sjá þau íbúum sínum fyrir tæknilegri grunnþjónustu. Þeim ber, ásamt ríkisvaldinu, að sjá atvinnulífinu fyrir umgjörð um starfsemi sína.

Lögbundin verkefni sveitarfélaganna eru margbreytileg en þeim má í grófum dráttum skipta í þrennt:

- *Stjórnsýslu, sem felst m.a. í því að annast heilbrigðis og byggingareftirlit og veita ýmis konar leyfi til atvinnustarfsemi og athafna.*

- *Velferðarþjónustu við einstaklinga, eða afmarkaða hópa þeirra, svo sem félagsþjónustu, rekstur grunnskóla, leikskóla og tónlistarskóla, æskulýðs-, íþrótta- og tómstundastarfsemi, o.s.frv.*
- *Tæknilega þjónustu, sem íbúarnir njóta almennt séð, svo sem gatnagerð, veitubjónustu, brunavarnir o.s.frv. (Sigurður Sverrisson og Magnús Karel Hannesson, ódagsett).*

Um mitt ár 2018 gaf Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið út yfirlit yfir lögmæt verkefni sveitarfélaga, skv. 1. mgr. 7. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 138/2011. Þar eru lögmælt verkefni sveitarfélaga flokkuð eftir málaflokkum og hvort um lögskyld eða lögheimil verkefni er að ræða, og er því ætlað að einfalda sveitarstjórnun yfirsýn yfir verkefni sín (Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið, 2018).

Vesturbyggð og Tálknafjörður eiga í töluverðu samstarfi innbyrðis, og eru jafnframt þátttakendur í samstarfi sem rekið er á landshlutagrunni, s.s. landshlutasamtökum, atvinnuþróun og málefnum fatlaðra. Lítið samstarf er við Reykhólahrepp eða Ísafjarðarbæ, enda samgöngur til þeirra sveitarfélaga stopular.

Ráðhús og þjónustumiðstöðvar

Ráðhús Vesturbyggðar er staðsett á Patreksfirði og þar er veitt almenn þjónusta og haldið utan um skipulagsmál, félagsmál, barnavernd, íþrótta- og tómstundamál, fræðslu- og uppeldismál, fjármál, sorphirðu, dýrahald og fleira, auk þess sem slökkviliðsstjóri hefur skrifstofu sína þar. Vesturbyggð heldur úti virkum vef, þar sem íbúar og aðrir geta fengið greinargóðar upplýsingar um framboð á þjónustu og öðru í sveitarfélaginu, og er mikið af upplýsingum í þessum köflum tekið þaðan. Einnig eru upplýsingarveitur á Facebook og Twitter.

Í könnun SSV þar sem viðhorf íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri voru borin saman fengu skipulagsmál á sunnanverðum Vestfjörðum lítið eitt lakari umsögn en annars staðar (Vífill Karlsson, 2018).

Þjónustumiðstöðvar eru staðsettar á Bíldudal og Patreksfirði. Þær veita stofnunum og bæjarbúum margvíslega þjónustu, sérstaklega hvað varðar rekstur á innviðum sveitarfélaganna, svo sem snjósmokstur, viðhald gatna, viðhald og endurnýjun veitukerfis, merkingar gatna og umsjón með rekstri Vinnuskólans.

Félagsþjónusta – velferðarsvið Vesturbyggðar

Velferðarsvið Vesturbyggðar sér um barnavernd, eldri borgara, félagsleg úrræði, málefni fjölskyldna, forvarnir, fatlaða einstaklinga og félagslegar íbúðir til leigu.

Samstarf er milli Vesturbyggðar og Tálknafjarðarhrepps í barnavernd og starfar ein barnaverndarnefnd á svæðinu. Barnavernd tekur við tilkynningum um grun um að börn búi við óviðunandi uppeldisaðstæður, verði fyrir áreitni eða ofbeldi, eða stofni heilsu sinni og þroska í alvarlega hættu, og markmið barnaverndar er að tryggja börnum viðunandi uppeldisskilyrði með því að styrkja fjölskyldur og beita úrræðum til verndar einstökum börnum þegar við á. Nefndinni ber að kanna aðbúnað, hátterni

og uppeldisskilyrði barna og meta þarfir þeirra sem grunur leikur á að búi við óviðunandi aðstæður, sæti illri meðferð eða eigi í alvarlegum félagslegum erfiðleikum.

Velferðarráð Vesturbyggðar sér um málefni aldraðra. Markmið þjónustunnar er að eldri borgarar geti búið sem lengst heima hjá sér með viðeigandi stuðningi og í þeim tilgangi er boðið upp á félagsstarf og heimaþjónustu í öllu sveitarfélaginu. Eldri borgarar geta fengið mat sendan heim í íbúakjörnunum og aðgangur þeirra í íþróttahús er niðurgreiddur.

Vesturbyggð sér um félagsleg úrræði sem ætlað er að koma einstaklingum og fjölskyldum til aðstoðar í tímabundnum erfiðleikum. T.d. er boðið upp á félagslega heimaþjónustu svo einstaklingurinn geti búið sem lengst heima hjá sér og við sem eðlilegar aðstæður. Jafnframt er boðið upp á félagslega ráðgjöf vegna félagslegs- eða persónulegs vanda, svo sem á sviði fjármála, húsnæðis-, uppeldis- og skilnaðarmála, o.fl. Fjárhagsaðstoð er veitt í tengslum við félagslega ráðgjöf og önnur úrræði eftir því sem við á í hvert sinn. Einnig geta þeir íbúar sem þurfa sótt um húsnæðisstuðning, bæði þeir sem ekki geta séð sér og fjölskyldu sinni fyrir húsnæði vegna ýmissa atriða sem og 15-17 ára nemendur sem búa fjallri foreldrum sínum vegna náms.

Þjónusta Vesturbyggðar við fjölskyldur er margvísleg. Sveitarfélagið rekur tvær félagsmiðstöðvar fyrir ungmenni (sjá kafla 3.4.2) og tvo leikskóla (sjá umfjöllun neðar í þessum kafla), styrkir tómstundastarf barna og unglinga og býður upp á foreldragreiðslur, sem ætlað er að brúa bilið frá því að fæðingarorlofi foreldra lýkur og þar til barn verður 14 mánaða eða kemst að í leikskóla.

Velferðarráð Vesturbyggðar vinnur að forvörnum í samfélaginu gegn áfengis og vímuefnum, m.a. í samvinnu við lögreglu, heilbrigðisþjónustu og skóla.

Vesturbyggð og Tálknafjarðarhreppur vinna sameiginlega að málefnum fatlaðra, og sér Vesturbyggð um þjónustu við fólk með fötlun samkvæmt þjónustusamningi við Byggðasamlag Vestfjarða um málefni fatlaðs fólks. Þjónustan er margvísleg og markmiðið með henni er að fólki með fötlun sé tryggð sambærileg lífskjör og jafnrétti á við aðra íbúa.

Einnig á sveitarfélagið nokkrar íbúðir á Bıldudal og Patreksfirði sem eru leigðar út til íbúa í langtímaleigu.

Í könnun SSV þar sem viðhorf íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri voru borin saman kom fram að samkvæmt þátttakendum í könnuninni mætti bæta þjónustu við fatlaða, barnafólk, aldraða og fólk af erlendum uppruna á sunnanverðum Vestfjörðum (Vífill Karlsson, 2018).

Skólar og menntun

Innan Vesturbyggðar eru reknir tveir grunnskólar og tveir leikskólar. Einnig er starfandi framhaldsdeild Fjölbrautaskóla Snæfellinga og tónlistarskóli.

TAFLA 30. Yfirlit yfir fjölda nemenda í skólum Vesturbyggðar veturinn 2018-2019.

SKÓLI	FJÖLDI NEMENDA SKÓLAÁRIÐ 2017-2018
Patreksskóli	94
Bíldudalsskóli	35
Leikskólinn Araklettur á Patreksfirði	45
Leikskólinn á Bíldudal	12
Framhaldsdeild Fjölbrautaskóla Snæfellinga	15
Tónlistarskóli Vesturbyggðar	97

Leikskólar

Húsnæði leikskólans Arakletts á Patreksfirði var byggt árið 1984 og skólaárið 2017-2018 voru þar 45 börn á þremur deildum.

Leikskólinn Tjarnarbrekka á Bíldudal er hluti af Bíldudalsskóla. Skólaárið 2017-2018 voru þar 12 börn. Í ársskýrslu skólans fyrir skólaárið 2017-2018 kemur fram að fjöldi barna í leikskólanum hafi verið á bilinu 9-18 frá árinu 2011, fæst 9 árið 2011 og flest 18 árið 2014 (Bíldudalsskóli, 2018).

Leikskóli fékk lítið eitt lakari umsögn á sunnanverðum Vestfjörðum en annars staðar í könnun SSV (Vífill Karlsson, 2018), og má leiða að því lyktum að skortur á húsnæði á Patreksfirði hafi eitthvað með þá einkunn að gera, en þó er ekki hægt að fullyrða um það þar sem könnunarsvæðið náði til allra sunnanverðra Vestfjarða.

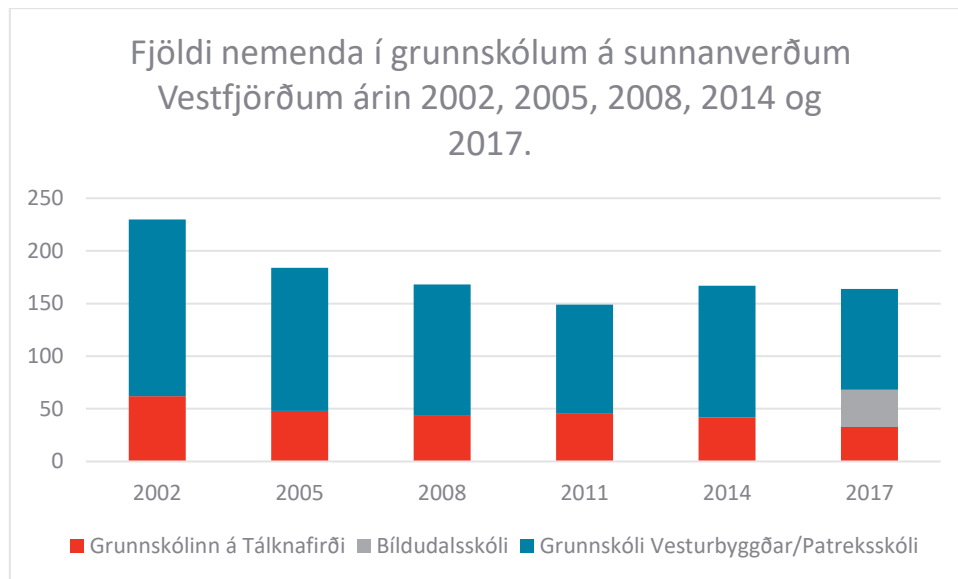
Grunnskólar

Skólaárið 2017-2019 voru 94 nemendur við Patreksskóla á Patreksfirði. Á heimasíðu skólans eru taldir upp 25 starfsmenn (Patreksskóli, 2018).

Skólaárið 2017-2018 voru 35 nemendur við grunnskólahluta Bíldudalsskóla, en þar er einnig rekinn leikskólinn Tjarnarbrekka. Í ársskýrslu skólans fyrir skólaárið 2017-2018 kemur fram að nemendum hafi farið jafnt og þétt fjölgandi frá árinu 2011, en örlítil fækkun varð árið 2017-2018 (Bíldudalsskóli, 2018). Á heimasíðu skólans eru taldir upp 12 starfsmenn við skólann (Bíldudalsskóli og Tjarnarbrekka, 2018).

Auk þess má nefna að Tálknafjarðarskóli er rekinn af Hjallastefnunni.

Á mynd 30 má sjá þróun fjölda nemenda í grunnskólum á sunnaverðum Vestfjörðum síðan árið 2002. Þar má sjá að eftir fækkun allt fram til ársins 2011, hefur nemendafjöldinn hefur haldist nokkuð stöðugur undanfarin ár.

MYND 30 Fjöldi nemenda í grunnskólum á sunnanverðum Vestfjörðum árin 2008, 2011, 2014 og 2017 (Hagstofa Íslands, 2018).

Að mati þátttakenda í íbúakönnun SSV mætti bæta grunnskóla á svæðinu (Vífill Karlsson, 2018), en ekki er ljóst hvort þátttakendur eigi frekar við um einhvern tiltekinn skóla eða þá alla þar sem könnunarsvæðið eru allir sunnanverðir Vestfjarðar.

Framhaldsdeild

Fjölbrautaskóli Snæfellinga, FSN, starfrækir framhaldsdeild á Patrekssfirði. Öll kennsla skólans fer fram á Grundarfirði, en nemendur á Patrekssfirði stunda þar nám undir leiðsögn kennara á Grundarfirði með aðstoð upplýsingatækni, svo sem Skype, fjarfundarbúnaðar og tölvupósta. Starfsmenn deildarinnar á Patrekssfirði leiðbeina svo nemendum á staðnum og halda utan um rekstur framhaldsdeildarinnar. Nemendur fara reglulega til Grundarfjarðar í námsferðir og taka þá gjarnan þátt í félagslífi skólans þar.

Á heimasíðu FSN kemur fram að vorið 2018 af samtals 181 nema, hafi 11 nemendur dagskóla haft búsetu í Vesturbyggð og fjórir á Tálknafirði. Auk þess voru 16 karlar og 23 konur í dreifnámi, þar af tveir í Vesturbyggð en enginn á Tálknafirði. Nemar í dreifnámi hafa verið fleiri á fyrri árum, og voru t.d. fjórir nemar í dreifnámi í Vesturbyggð og einn á Tálknafirði vorið 2017 af þá samtals 148 nemum (Fjölbrautaskóli Snæfellinga, 2018).

Í könnun þar sem viðhorf íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri voru borin saman kom fram að íbúar á sunnanverðum Vestfjörðum telja gæði framhaldsskóla betri en víða annars staðar (Vífill Karlsson, 2018).

Tónlistarskóli

Tónlistarskóli Vesturbyggðar er starfræktur á Patrekssfirði og Bíldadal, en tónlistarkennsla hefur verið á Patrekssfirði samfleytt síðan árið 1967. Bæði er þar starfræktur forskóli og einnig geta bæði börn og fullorðnir lært á hin ýmsu hljóðfæri. Skólaárið 2017-2018 voru nemendur við skólann 97.

Frístund

Á Bíldudal og Patreksfirði hefur verið boðið upp á lengda viðveru grunnskólabarna í 1.-4. bekk vegna fjölgunar íbúa til að koma til móts við fjölskyldufólk. Frístundin er opin frá skólalokum til kl. 16 alla skóladaga og sækja starfsmenn nemendur í skólana.

Íþróttaskóli

Íþróttaskóli sem ætlaður eru börnum í 1.-4. bekk er starfræktur í beinu framhaldi af grunnskólunum alla virka daga í Patreksfirði og Bíldudal, sem og í Tálknafirði. Boðið er upp á boltaíþróttir auk annarra íþrótta.

Dagforeldrar

Daggæsla er heimil í heimahúsum í Vesturbyggð, í samráði við og með samþykki sveitarfélagsins, og niðurgreiðir sveitarfélagið þá gæsluna. Ekkert dagforeldri er þó starfandi í sveitarfélaginu í dag, en vitað er til þess að fjölskyldur hafi brúað bilið með því að ráða au-pair.

Þekkingarsetur

Þekkingarsetur er starfrækt á Patreksfirði og hlutverk þess er að vera einstaklingum og atvinnulífinu til aðstoðar með ýmsa ráðgjöf og upplýsingar. Þar hafa Fræðslumiðstöð Vestfjarða, Framhaldsdeild FSN, Umhverfisstofnun, Vestfjarðastofa og fleiri stofnanir aðsetur.

Fræðslumiðstöð Vestfjarða

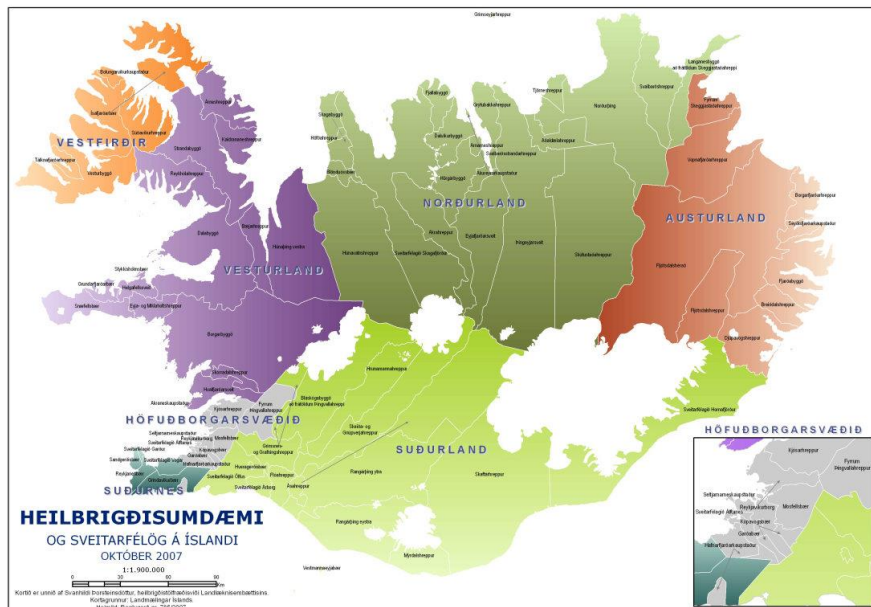
Fræðslumiðstöð Vestfjarða er með útibú á Patreksfirði, en henni er ætlað að auðvelda íbúum á Vestfjörðum símenntun og þátttöku í námi af ýmsu tagi, svo sem styttri almenn námskeið, endurmenntundarnámskeið og starfstengd námskeið. Skipulag námsins tekur mið af þörfum atvinnulífsins og vinnandi fólks.

Í könnun SSV þar sem viðhorf íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri voru borin mældist menntunarstig landshlutans undir meðallagi, sem og sókn í endurmenntun (Vífill Karlsson, 2018).

Heilbrigðisþjónusta

Líkt og sjá má á mynd Mynd 31 eru sunnan- og norðanverðir Vestfirðir eitt heilbrigðisumdæmi. Í reglugerð um heilbrigðisumdæmi, 12. gr., segir: „Heilbrigðisstofnun Vestfjarða veitir almenna heilbrigðisþjónustu í heilbrigðisumdæmi Vestfjarða að því marki sem sveitarfélögum eða öðrum aðilum hefur ekki verið falið að veita þjónustuna.“

Innan Vesturbyggðar er að finna sjúkrahús á Patreksfirði og heilsugæslu. Viðvera sérfræðinga er mismunandi og er það auglýst hverju sinni.

MYND 31. Heilbrigðisumdæmi og sveitarfélög á Íslandi (Landlæknir, 2007).

Heilsugæslan á Patreksfirði er opin alla virka daga og veitir hún almenna þjónustu fyrir íbúa í Vesturbyggð og Tálknafjarðarhreppi. Heilsugæslusel eru starfrækt á Bíldudal og í Tálknafirði. Selið á Bíldudal er opið einu sinni í viku þegar mönnun leyfir og fer læknir vikulega til Bíldudals og Tálknafjarðar.

Á sjúkrahúsinu á Patreksfirði er blönduð legu- og sjúkradeild, og hjúkrunarheimili er að finna á Ísafirði, Þingeyri og Bolungarvík. Svo tvö dæmi séu nefnd, er boðið er upp á skipulagða krabbameinsleit í hverjum mánuði á heilsugæslunni á Ísafirði. Mæðraeftirlit fer almennt fram á heilsugæslunni, en engin ljósmóðir er þó í Vesturbyggð. Til að fara í ómskoðun þarf verðandi móðir og hugsanlega maki hennar iðulega að ferðast til Ísafjarðar eða til höfuðborgarsvæðisins. Einnig er vert að nefna að sjúkraflug er frá Bíldudalsflugvelli, en þá þarf að fara yfir fjallvegi, sé sjúklingurinn að koma frá Patreksfirði eða Tálknafirði.

Í könnun þar sem viðhorf íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri voru borin saman kom fram að íbúar á sunnanverðum Vestfjörðum telja dvalarheimili aldreiðra verr sett en víðast annars staðar, og þjónusta við fatlaða kom áberandi verst út fyrir sunnanverða Vestfirði í þeirri könnun (Vífill Karlsson, 2018). Aftur á móti komu gæði heilsugæslu og sjúkrastofnana á sunnanverðum Vestfjörðum jafn vel út og annars staðar á könnunarsvæðinu (Vífill Karlsson, 2018).

Löggæsla, slökkvilið og björgunarsveitir

Vesturbyggð og Tálknafjarðarhreppur falla undir umdæmi lögreglustjórans á Vestfjörðum, en umdæmi hans er nær allur Vestfjarðarkjálkinn að undanskildum Bæjarhreppi í Strandasýslu. Landssvæði umdæmisins nemur tæpum 10% af Íslandi öllu, með eina lengstu strandlengju landsins, eða 2000 km, og vegir í umdæminu eru um 1550 km langir (Lögreglan, 2018).

Lögreglustöð er á Patreksfirði, sem og á Hólmavík og á Ísafirði og starfa samtals 20 lögregluþjónar í umdæminu öllu.

Slökkviliðin í Vesturbyggð eru annars vegar á Patreksfirði og hins vegar á Bíldudal, og samkvæmt heimasíðu Vesturbyggðar starfa 17 slökkviliðsmenn á Patreksfirði og 11 á Bíldudal. Þrír bílar eru á Patreksfirði og einn á Bíldudal. Samstarf er við slökkviliðið á Tálknafirði, einkum þegar um forgangsútköll er að ræða.

Fimm björgunar- og hjálparseitir starfa á sunnanverðum Vestfjörðum, björgunarsveitirnar Blakkur á Patreksfirði, Kópur á Bíldudal, Bræðrabandið í gamla Rauðasandshreppnum (Vesturbyggð), Tálkni á Tálknafirði og hjálparseitin Lómfell á Barðaströnd. Misjafnt er hversu aðgengilegar upplýsingar eru um þær á netinu, en samstarf er meðal þeirra allra auk annarra björgunarsveita á þeirra svæði, þ.e. á Barðaströnd og í Rauðasandshreppi, einkum þegar um stærri útköll er að ræða. Sveitirnar hafa yfir ýmsum tækjum að ráða, svo sem jeppum, fjórhjólum (m.a. á beltum á veturna), gúmmíbjörgunarbátum, fluglínutækjum og fleiru. Einnig er öflugur leitarhundaflokkur starfandi í Blakki (Björgunarsveitin Blakkur, 2018).

Auk þess eru Slysavarnardeildin Gyða á Bíldudal og Slysavarnardeildin Unnur á Patreksfirði virkar, og unglingadeildin Vestri á Patreksfirði (Landsbjörg, 2018).

Fleiri slysavarnar- og unglingadeildir eru skráðar á svæðinu hjá Landsbjörg, en eru lítið eða ekki virkar (Landsbjörg, 2018).

Önnur þjónusta á sunnanverðum Vestfjörðum

Fyrir utan sjávar- og ferðaþjónustutengda starfsemi, er frekar lítið um fyrirtæki og þjónustu á sunnanverðum Vestfjörðum. Samkvæmt starfsfólki sveitarfélagsins eru t.d. engir bankar í Vesturbyggð og engin tryggingarfélag. Nokkur fyrirtæki eru á svæðinu sem sérhæfa sig í málningarvinnu, raflögnum, uppsetningu innréttinga, vélvinnslu og viðgerð á vélbúnaði, og bókhaldi. Matvöruverslanir eru á Patreksfirði og Tálknafirði. Tvö bifreiðaverkstæði eru á Patreksfirði, ein hárgreiðslustofa, nokkrir veitingastaðir og kaffihús, fasteignasali á Bíldudal og vínbúð er á Patreksfirði. Pósthús er á Patreksfirði og í Tálknafirði. Sveitarfélagið rekur tjaldsvæði á sumrin á Patreksfirði og Bíldudal, og upplýsingamiðstöð fyrir ferðamenn er opin á sumrin á Patreksfirði. Auk þess er tjaldsvæði í Tálknafirði (Vesturbyggð, 2018).

Í könnun SSV þar sem viðhorf íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri voru borin saman kemur fram að þátttakendur á sunnanverðum Vestfjörðum telja vöruverð og vöruúrval mun lakara en íbúar annars staðar á könnunarsvæðinu. Þátttakendum þóttu einnig að bæta mætti nettengingar, farsímasamband og framboð á íbúðum til sölu, en á móti kemur að þeir voru sáttir við íbúðir til leigu (Vífill Karlsson, 2018).

Samantekt um samfélagsþjónustu

Verkefni í vændum: Ekki er vitað um nein skipulögð verkefni sem í vændum eru.

Skortur á upplýsingum: Ekki er talið á þessu stigi að upplýsingar skorti.

Niðurstaða: Samfélagsþjónusta er almennt góð í Vesturbyggð, en ótryggar samgöngur og fjarlægð frá annarri þjónustu getur haft neikvæð áhrif á íbúa. Sem dæmi má nefna skort á dagforeldrum, aðgengi að ljósmóður, þröngt húsnæði skóla og leikskóla og skortur á annarri þjónustu á borð við banka – allt þetta getur haft neikvæð áhrif á íbúa Vesturbyggðar.

3.4.2 Tómsundur og mannlíf

Ýmis konar og fjölbreytileg afþreying er í boði í Vesturbyggð, líkt og farið er yfir hér að neðan. Auk þess sem upp er talið í þessum kafla, eru starfandi ýmsir hópar, svo sem bútasáms- og handavinnuhópur, pólitískt starf er í sveitarfélaginu, skák er kennd við grunnskólana, og fleira. Í könnun þar sem viðhorf íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri voru borin saman kom fram að íbúar á sunnanverðum Vestfjörðum töldu að bæta mætti tækifæri til afþreyingar og menningu á svæðinu (Vífill Karlsson, 2018).

Hreyfingartengd þjónusta

Íþróttamiðstöðvar og sundlaugar

Sveitarfélagið rekur íþróttamiðstöðvarnar Bröttuhlíð á Patreksfirði og Byltu á Bíldudal, og auk þess er íþróttamiðstöð á Tálknafirði. Í Bröttuhlíð er útisundlaug og heitur pottar, auk ágætlega tækjum búinn þreksalur og íþróttahús. Í íþróttamiðstöðinni Byltu er þreksalur, íþróttasalur, heitur pottur og gufubað. Auk þess er sundlaug í Tálknafirði og tvær sundlaugar eru opnar á Barðaströnd á sumrin, við Flókalund og á Birkimel.

Í könnun þar sem viðhorf íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri voru borin saman kom fram að íbúar á sunnanverðum Vestfjörðum telja að bæta mætti tækifæri til íþrótt- og tómstundaiðkunar (Vífill Karlsson, 2018). Í Vesturbyggð starfar íþrótt- og tómstundafulltrúi, sem meðal annars hefur það starf að samræma íþróttastarf á svæðinu (Hjalti Jóhannesson og Jón Þorvaldur Heiðarsson, 2017).

Íþróttafélög

Nokkur íþrótt- og ungmennafélög eru starfandi á sunnanverðum Vestfjörðum og eru þau öll í Hérarðssambandinu Hrafna-Flóka, HHF, sem jafnframt rekur íþróttaskólann sem fjallað er um hér að ofan. Félagin eru Íþróttafélagið Hörður á Patreksfirði, Íþróttafélag Bíldudals, Körfuknattleiksfélagið Patrekur, Skotíþróttafélag Vestfjarða, Ungmennafélag Barðastrandar, Ungmennafélag Tálknafjarðar og tveir golfklúbbar sem nefndir eru hér að neðan.

Golf

Tveir golfvellar eru í Vesturbyggð, annars vegar að Hóli við Bíldudal og hins vegar í Vesturbotni í Patreksfirði, innan við þorpið. Báðir eru 9 holu vellar og eru tveir golfklúbbar starfandi í tengslum við vellarina, Golfklúbbur Bíldudals og Golfklúbbur Patreksfjarðar.

Skíði

Gönguskiðafólk getur farið á troðna braut sem sveitarfélagið lætur troða á veturna.

Göngu- og hjólaleiðir

Gönguleiðir er víða að finna á svæðinu og á heimasíðu sveitarfélagsins segir að hægt sé að finna gönguferðir við allra hæfi í Vesturbyggð, allt frá léttri fjöruferð yfir í göngur um brattar fjallshlíðar.

Heitar laugar

Volgar uppsprettur er að finna í fáförnum dölum í Vesturbyggð, og sumar þeirra eru ekki auglýstar opinberlega enda er vakt við fæstar þeirra. Ein þeirra sem dregur að sér ferðamenn sem og heimafólk er Hellulaug í Vatnsfirði, en hún liggur í fjöruborðinu. Einnig er lítil hlaðin náttúrulega við sundlaugina á Birkimel á Barðaströnd, steipt laug í Reykjafirði við Arnarfjörð og á Tálknafirði er að finna heita laug sem kölluð er Pollurinn.

Kvenfélög

Þrjú kvenfélög starfa í Vesturbyggð, Framsókn á Bíldudal, Neisti á Barðaströnd og Sif á Patreksfirði, og til viðbótar er Harpa á Tálknafirði. Á heimasíðu Vesturbyggðar kemur fram að félögin sinna hinum ýmsu líknar- og framfaramálum og eru ómissandi í samfélaginu.

Lionsklúbbur

Lionsklúbbur Patreksfjarðar starfar í Vesturbyggð og sér t.d. um rekstur kvikmyndahússins Skjaldborgarbíó í samstarfi við sveitarfélagið. Einnig er styrkjum safnað til viðgerðar á mannvirkjum og til björgunarstarfa. Klúbburinn styður jafnframt við skólastarf á leik-, grunn- og framhaldsskólastigi.

Kvikmyndahús

Kvikmyndahúsið Skjaldborgarbíó er rekið í samstarfi Lionsklúbbs Patreksfjarðar og Vesturbyggðar, bæði hvað varðar mönnun í húsinu og almenna umhirðu við húsið sjálft. Húsið er meðal elstu kvikmyndahúsa á landinu. Reglulegar kvikmyndasýningar eru haldnar að jafnaði á föstudögum og sunnudögum í hverri viku. Hápunktur ársins er Skjaldborg – hátíð íslenskra heimildamynda, sem haldin er um hvítasunnuna á hverju ári í kvikmyndahúsinu. Einnig er húsið notað til tónleikahalds, fræðslukvöld haldin þar og beinar útsendingar frá stórum íþróttaviðburðum eru sýndar í húsinu.

Kvikmyndaklúbbur

Kvikmyndaklúbburinn Kittý er starfræktur á Patreksfirði í tengslum við Skjaldborgarbíó og er samstarf milli hans og Lionsklúbbsins varðandi rekstur kvikmyndahússins.

Bókasöfn

Tvö bókasöfn eru starfrækt í Vesturbyggð, annars vegar Héraðsbókasafn Vestur-Barðastrandarsýslu á Patreksfirði og hins vegar Bókasafn Bílddælinga á Bíldudal. Að mati þátttakenda á sunnanverðum Vestfjörðum í íbúakönnun um sunnan-, norðan- og vestanvert landið, má bæta bókasöfn á sunnanverðum Vestfjörðum (Vífill Karlsson, 2018).

Leikfélög

Leikfélög eru starfrækt bæði á Patreksfirði og Bíldudal og hafa þau um árabil staðið fyrir leiklistarstarfsemi í sveitarfélaginu.

Kirkjur og kórastarf

Átta kirkjur eru í Vesturbyggð og tvær í Tálknafirði. Á heimasíðu sveitarfélagsins kemur fram að margar þeirra eru hús með sögu, svo sem tvær sem eru meðal elstu steinsteyptu kirkna landsins og sumar eru frá miðri 19. öld. Einn prestur þjónar Patreksfjarðarprestakalli, sem tekur bæði til Vesturbyggðar og Tálknafjarðar.

Kór Tálknafjarðar- og Bíldudalskirkna starfar í prestakallinu.

Félagsmiðstöðvar

Tvær félagsmiðstöðvar eru starfræktar fyrir unglunga í Vesturbyggð, annars vegar Vest-End á Patreksfirði og Dímon á Bíldudal. Báðar eru ætlaðar unglingum í 8.-10. bekk, og mega börn í 7. bekk mæta einu sinni í viku og á sérstaklega auglýsta viðburði. Vest End er staðsett í Patreksskóla, en Dímon er á neðri hæð félagsheimilsins Baldurshaga.

Í könnun meðal íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði að Skagafirði kom fram að íbúar á sunnanverðum Vestfjörðum telja að gæði unglingastarfs megi bæta (Vífill Karlsson, 2018).

Félagsheimili

Þrjú félagsheimili eru í Vesturbyggð, Baldurshagi á Bíldudal, sem staðsett er í miðju þorpinu, Félagsheimili Patreksfjarðar, sem staðsett er innarlega í þorpinu á Patreksfirði, og Birkimelur við Krossholt á Barðaströnd. Ýmis konar viðburðir og skemmtanir eru haldnir í félagsheimilunum allt árið um kring. Í könnun meðal íbúa mismunandi svæða frá Hornafirði að Skagafirði kom fram að íbúar gáfu félagsheimilum á sunnanverðum Vestfjörðum betri umsögn en á öðrum landssvæðum (Vífill Karlsson, 2018).

Söfn, sýningar og setur

Ýmis konar menningartengd starfsemi er í Vesturbyggð. Á heimasíðu sveitarfélagsins eru til dæmis talin upp minjasafn Egils Ólafssonar að Hnjóti um sögu sjósóknar, landbúnaðar og fleira á svæðinu,

Skrímslasetrið á Bíldudal, Listasafn Samúels Jónssonar í Selárdal og sýningar í Gamla bænum á Brjánslæg á Barðaströnd. Í HÚSINU, gömlu verbúðinni á Patreksfirði, er að finna listagallerí, vinnuaðstöðu fyrir listamenn, skrifstofurými til útleigu og handverksverslun, auk þess sem haldnir eru þar tónleikar (Margrét Lilja, 2018) og upplestrarkvöld.

Samantekt á tómstundum og mannlífi

Verkefni í vændum: Ekki er vitað um nein skipulögð verkefni sem í vændum eru.

Skortur á upplýsingum: Ekki er talið á þessu stigi að upplýsingar skorti.

Niðurstaða: Að öllu samanteknu, er nokkuð fjölbreytt tómstundatengd þjónusta í Vesturbyggð. Auðvelt aðgengi er að hreyfingu, virk íþróttafélög og fjölbreyttir hópar starfandi sem sinna menningartengdum atburðum. Hversu lífandi slík félög og hópar eru fara iðulega eftir fólkinu sem á staðnum er, og hversu áhugasamt það er um að halda þeim gangandi. Athygli vekur að í könnun SSV kom fram að íbúar sunnanverðra Vestfjarða telja að styrkja megi unglingastarf á svæðinu og bæta, hugsanlegt er að sveitarfélagið geti komi að því (Vífill Karlsson, 2018).

4 SVIÐSMYNDIR

Val á sviðsmyndum felst í því að skapa svæði fyrir atvinnulíf innan Vesturbyggðar til framtíðar svo misjafnar atvinnugreinar geti vaxið og dafnað innan sveitarfélagsins.

4.1 Sviðsmyndir og notkun þeirra

Sviðsmyndir eru notaðar til að aðstoða þá sem taka ákvarðanir t.d. sveitarfélög til þess að taka upplýstar og stefnumótandi ákvarðanir. Fræðimenn hafa sagt að sviðsmyndagreining hafi verið þróuð sem aðferð til að túlka og taka á óvissu (Volkery, A. og Ribeiro, T, 2009). Vissulega má segja að slíkt sé upp á teningnum í þessu verkefni. Starfsemi stórra fyrirtækja í Vesturbyggð byggja á nýtingu auðlinda. Slíkri starfsemi fylgir ávallt áhætta t.a.m. ef nýtingar- eða starfsleyfi fást ekki og því er gott að skoða bæði óbreytt ástand og áætlaða þróun ef öll leyfi fást. Með því að nýta slíka aðferðafræði er sveitarfélagið betur í stakk búið til að taka upplýstar ákvarðanir sem byggðar eru á gögnum og spám um mögulegar sviðsmyndir til framtíðar.

Sviðsmyndagreiningin sem fram fer í næstu köflum er ætlað að nýtast t.d. inn í endurskoðun aðalskipulags sveitarfélagsins og til þess að sveitarfélagið sé betur í stakk búið til að bregðast við óvissu. Í stefnumótunarhluta endurskoðunar aðalskipulags þarf að taka ákvarðanir með óvissu um framtíðina og þess vegna er mikilvægt að þeir sem taka ákvarðanir séu meðvitaðir um þá þætti sem þeir ráða engu um. Má þar nefna dæmi eins og hvort ákveðin leyfi til nýtingar auðlinda fáiast eða efnahagsþróanir í heiminum og á Íslandi sem draga til að mynda úr fjárfestingum í samgönguúrbótum svo fáein dæmi séu nefnd (Helgi Þór Ingason og Haukur Ingi Jónasson, 2011).

Við gerð sviðsmynda er leitast við að segja sögu á sem raunhæfastan hátt og setja þær skipulega upp m.t.t. afleiðinga og áhrifa. Sem dæmi má nefna áhrif þess að laxeldisfyrirtæki fái leyfi fyrir aukinni framleiðslu sem kallar á; fleira starfsfólk, aukið athafnarmátt, meiri vatnsnotkun, stærra húsnæði og þörf fyrir fleiri leikskólapláss. Einnig má snúa dæminu við ef laxeldisfyrirtæki fær ekki leyfi fyrir frekari eldi þá verður ekki aukning á störfum, mögulega dregst starfsemin saman, ekki verður aukning á afleiddum störfum og minni þörf á frekari fjárfestingu í innviðum og samfélagsþjónustu.

Það er hins vegar mikilvægt að þeir sem taka ákvarðanir séu meðvitaðir um að sviðsmyndir koma ekki í staðinn fyrir hefðbundnar skipulagsaðferðir eins og íbúaspár og spár um húsnæðisþörf.

4.2 Valdar sviðsmyndir

Eftir samráð og greiningu á stöðu innviða og samfélags hafa orsakir og áhrif ákveðinnar þróunar undanfarin ár verið kortlögð. Sú greining hefur þegar gefið fyrstu sviðsmyndina þ.e.a.s. grunnmyndina sem nefnd verður Sviðsmynd 1. Sviðsmynd 0 er sú að stærstu fyrirtækin á svæðinu fái ekki endurnýjun á leyfum til auðlindanýtingar. Horfa má til þeirra atburða sem áttu sér stað haustið 2018 þegar úrskurðanefnd umhverfis- og auðlindamála felldi úr gildi rekstrarleyfi sem Matvælastofnun hafði veitt Arnarlaxi og Artic Sea í Patreksfirði og Tálknafirði (Fiskifrættir, 2018). Sú sviðsmynd sem hefði orðið að veruleik út frá þessum niðurstöðum hefði haft mikil áhrif á framboð starfa innan sveitarfélagsins og líklega stuðlað að fækkun íbúa.

Við uppsetningu á öðrum sviðsmyndum var horft til þess eins og segir hér að ofan hvaða aðrar myndir af stöðu mála innan Vesturbyggðar eru metnar raunhæfar út frá greiningunni sem fram hefur farið í kafla 2 og 3. Sviðsmynd 2 er byggð á upplýsingum sem fengust úr samráðinu. Forsenda fyrir því að hún verði að veruleika er að stefna stærstu fyrirtækjanna og sveitarfélagsins til næstu 5-10 ára nái fram að ganga, þ.e. hæfilegur vöxtur verði hjá fyrirtækjunum og sveitarfélaginu. Sviðsmynd 3 byggir á því að aukning verði meiri á næstu árum en fyrirtækin og sveitarfélagið sjá fyrir sér. Allar sviðsmyndirnar horfa til sömu innviða með mismunandi áhrif á þá sem orsakast helst af mismunandi þróun í atvinnumálum í sveitarfélaginu sem hefur áhrif á íbúafjölda.

Í Tafla 31 er yfirlit yfir sviðsmyndirnar og áhrifaþætti sem mögulega geta hrint sviðsmyndinni af stað. Í köflunum hér á eftir er farið nákvæmara í hverja sviðsmynd, hvað hver og ein stendur fyrir og skoðað hvaða áhrif þær geti haft á innviði og samfélagið innan Vesturbyggðar. Með þessum hætti er hægt að skoða hvaða aðgerðir eru nauðsynlegar til þess að bregðast við þessum sviðsmyndum.

TAFLA 31. Yfirlit yfir sviðsmyndir og hvað felst í hverri og einni.

SVIÐSMYND	ÁHRIFAÞÆTTIR
Sviðsmynd 0 – Aftur til fortíðar Leyfi til auðlindanýtingar fást ekki	- Leyfi afturkölluð fyrir eldi og vinnsla kalks hættir - Fækkun starfa 120-200 - Íbúafækkun um 240-400¹⁰
Sviðsmynd 1 – Núverandi staða Grunnástand	- Umfang stærstu fyrirtækjanna stöðug - Ekki aukning í störfum umfram núverandi störf - Íbúafjöldi helst óbreyttur þ.e.a.s. rúmlega 1.000 íbúar
Sviðsmynd 2 – Björt framtíð Aukning miðað við samráð	- Leyfi fást fyrir auknu eldi og aukinni kalkvinnslu - Aukning í störfum hjá stærstu fyrirtækjunum samkvæmt samráði um 70-90 störf - Nýtt fyrirtæki hefur rekstur með um 50 ný störf - Afleiddum störfum fjölga¹¹ - Íbúaaukning væri um 240-280 íbúa¹⁰
Sviðsmynd 3 – Draumur Aukning umfram sviðsmynd 2	- Aukning í eldi verður meiri og í vinnslu kalks - Aukning starfa verður rúmlega 20% hjá stærstu fyrirtækjunum, 120-180 störf - Nýtt fyrirtæki hefur rekstur með um 100 störf - Afleiddum störfum fjölga með tilkomu nýs fyrirtækis u.þ.b. 50-80¹² - Íbúaaukning væri um 340-460 íbúar¹⁰

4.3 Sviðsmynd 0 – Skref aftur á bak

Sviðsmynd 0 byggir á því að stærstu fyrirtækin á svæðinu fái ekki endurnýjun á leyfum til auðlindanýtingar, þeim leyfum sem þau nú þegar hafa. Sviðsmyndin byggir á raunhæfri stöðu sem kom upp haustið 2018 þegar úrskurðanefnd umhverfis- og auðlindamála felldi úr gildi rekstrarleyfi sem

¹⁰ Með hverjum starfsmanni fylgir að jafnaði 2,0 íbúar að meðaltali (maki og börn). Notast er við þennan stuðul samanber umfjöllun um íbúaspá í kafla 3.1.4. Tekið skal fram að skoðað þarf stuðulinn frekar þar sem íbúum hefur ekki fjölgað skv. stuðlinum í Vesturbyggð ef horft er til aukninga á störfum. Í kafla 1.2.2. kemur fram að fleiri einstæðingar eru í Vesturbyggð eða 33% af heildar íbúafjölda miðað við sambærileg svæði. Tölurnar verða endurskoðaðar fyrir lokaútgáfu skýrslunnar.

¹¹ Samkvæmt skýrslu KPMG um „Laxeldi í Ísafjarðardjúpi – greining á áhrifum þess á efnahag og íbúaþróun“ kemur fram að afleiddum störfum fækki vegna hagræðingar í greininni. Það tekur um 10 ár fyrir afleiddu störfin að jafnast út. Því er gert ráð fyrir að afleidd störf hafi þegar komið fram að mestu og aukning því ekki marktæk.

¹² Að jafnaði er talið að á fyrstu árum fyrirtækis geti afleidd störf verið 1:1.

Matvælastofnun hafði veitt Arnarlaxi og Artic Sea í Patreksfirði og Tálknafirði (Fiskifréttir, 2018). Þar sem lagalegt umhverfi fiskeldis er ábótavant er nokkur óvissa um framtíð þessarar atvinnugreinar. Sviðsmyndin myndi færa Vesturbyggð aftur á þann stað þegar að Bíldudalur var skilgreindur sem brothætt byggð af Byggðastofnun á árunum 2013-2016 (Byggðastofnun, 2018).

Afleiðing af sviðsmyndinni eru að störfum fækkar um 100-150 og íbúum fækkar um 20-30% (200-300 íbúa).

Sviðsmyndin hefur m.a. í för með sér fækkun í afleiddum störfum í kringum stærstu fyrirtækin. Ferðamönnum fækkar sem felur í sér að ekki verði öll hótél né veitingastaðir opin nema hluta af ári eins og staðan er í dag. Starfsemi ferðaþjónustufyrirtækja héldi því áfram að vera árstíðabundin. Með þessari sviðsmynd gæti einnig verið afleiðing að samgönguúrbætur detti út af samgönguáætlun þar sem að þörfin fyrir slíkar framkvæmdir er ekki eins aðkallandi og minni verðmætasköpun á sér stað á svæðinu. Í Tafla 32 má sjá hvaða afleiðingar eru taldar verða á innviði sem greindir eru í kafla 3.

4.3.1 Samantekt áhrifa og aðgerða

TAFLA 32. Samantekt á áhrifum á innviði og aðgerðum sem sviðsmyndi O kallar á.

INNVIÐIR	ÁHRIF	AÐGERÐIR
Landnotkun		
Hafnarsvæði	- Losnar um pláss við höfnina á Bíldudal. - Losnar einnig um pláss á hafnarsvæðinu á Patreksfirði.	- Hefja vinnu við landfyllingu skv. skipulagi á hafnarsvæðinu á Bíldudal, meta valkosti og eftirspurn. Þegar komið inn á samgönguáætlun og gefur tækifæri til þess að endurskipuleggja svæðið til framtíðar. - Huga að endurskipulagningar hafnarsvæðisins á Patreksfirði og hugað að því að auka framboð lóða undir hafnsækna starfsemi. Hefja stefnumótun fyrir hafnir Vesturbyggðar með áherslu á hlutverk þeirra til framtíðar.
Athafna og/eða iðnaðarlóðir	Óbreytt ástand mögulega gæti losnað um nokkrar lóðir	Hugsa til framtíðar og setja inn á skipulag fjölbreyttar lóðir fyrir mismunandi starfsemi.
Íbúðarsvæði	- Minni þörf á nýjum lóðum undir íbúðarhúsnæði - Engin skortur er á landsvæði undir íbúðarbyggð	Tryggja að ávallt séu til deiliskipulagðar lóðir undir íbúðarbyggð.
Húsnæðismál	- Losnar um íbúðarhúsnæði vegna þess að störfum fækkar sem leiðir af sér brotflutninga. - Losnar einnig um atvinnuhúsnæði.	Krefst ekki aðgerða.
Veitur		
Vatns-, raf-, frá- og boðveita	- Vatnspörf verður minni. - Rafmagn - fyrirhugaðar breytingar á raforkukerfi (skv. Kerfisáætlun). - Fráveita mun minnka frá atvinnurekstri en sveitarfélagið mun sinna almennu viðhaldi eins og fjárhagsáætlun sveitarfélagsins gerir ráð fyrir hverju sinni. Ennþá ekki að uppfylla lög og reglugerðir.	Sveitarfélagið þarf að kanna afkastagetu vatnsbóla til að tryggja grunnupplýsingar um vatnsveitu. Afla þarf upplýsinga um afkastagetu brunahana af öryggisáætlunum.

INNVIÐIR	ÁHRIF	AÐGERÐIR
	Fjarskipti, óbreytt fyrir utan almennt viðhald og úrbætur hjá þeim fyrirtækjum sem þjónusta svæðið.	- Þrýsta áfram á að áætlanir skv. kerfisáætlun nái fram að ganga. - Vinna þarf að stefnumótun/aðgerðaráætlun í fráveitumálum til að uppfylla lög og reglugerðir til framtíðar. - Efla símasamband fyrir utan þéttbýlið.
Sorp	Sorp frá atvinnurekstri minnkar en einnig almennt sorp vegna íbúafækkunar.	- Sveitarfélagið þarf að gera skoðun á stöðu sinni gagnvart skildum sínum og markmiðum laga, reglugerða og svæðisáætlunar og meti um leið stöðuna miðað við önnur sveitarfélög í landinu. - Mælt er til þess að nokkrir valkostir verði skoðaðir og samhliða því sé kostnaður við sorphirðuna skoðaður og áhrif nauðsynlegra breytinga á hann.
Samgöngur		
Þjóðvegir, flugsamgöngur og siglingar	- Flutningur á ferskum laxi dregst verulega saman. Flutningar á laxi á hverjum virkum degi frá sunnanverðum Vestfjörðum eru um 5-7 bílar á dag fram og til baka og færi niður í núll ferðir. - Með fækkun íbúa og minni flutningi verðmæta frá og til svæðisins verður minni þörf fyrir stærri samgöngu úrbætur. - Strandsiglingar stærri flutningsfyrirtækja til sveitarfélagsins svara ekki kostnaði og leggjast af.	- Setja þarf jarðgangnagerð inn í aðalskipulag sveitarfélagsins til þess að hefja formlegar viðræður við Vegagerðina um slíkar framkvæmdir. - Halda þarf áfram að ræða við ríkisvaldið um endurbætur á stofnvegakerfinu til og frá sveitarfélaginu. - Áframhaldandi forgangsöröðun viðhaldsframkvæmda á innansveitarvegum. - Halda vetrarþjónustu við - Flug talið í ásættanlegu ástandi og þjónusti svæðið miðað við fólksfjölda. - Sveitarfélagið getur lýst yfir stuðningi við niðurgreiðslu á flugi sem nefnd um framtíðarfyrirkomulag innanlandsflugs lagði til í byrjun desember 2018.

VESTURBYGGÐ

INNVIÐIR	ÁHRIF	AÐGERÐIR
Samfélag		
Samfélagsþjónusta	Með fækkun íbúa verðu erfiðara að bjóða upp á öfluga samfélagsþjónustu og möguleikar að ekki náist að ráða í stöður sökum brottflutnings af svæðinu.	Sveitarfélagið þarf að vera í stakk búið til að hagræða í rekstri en ná að gegna skyldum sínum við íbúa hvað varðar þjónustu.
Tómstundir og mannlíf	Með færri íbúum getur fjölbreytni tómstundarstarfs minnkað.	Halda áfram að efla tómstundar- og félagsstarf á svæðinu til að halda í jákvæðan bæjarbrag á báðum þéttbýlisstöðunum. Mikilvægt að halda jákvæðum anda til að hefja sókn til að snúa við neikvæðri íbúaþróun.

4.4 Sviðsmynd 1- grunnástand

Sviðsmynd 1 byggir á því grunnástandi samkvæmt núverandi stöðu sveitarfélagsins árið 2018. Sviðsmyndin byggir á þeirri stöðu sem er á svæðinu í dag og felur í sér að laxeldi eða kalkþörungavinnsla auki ekki framleiðslu sína í tonnum. Ferðaþjónustan væri óbreytt og því mjög árstíðabundin eins og hún er í dag.

Forsendur fyrir sviðsmyndinni eru að fjöldi starfa verður óbreytt og íbúafjöldi haldis í kringum 1.000 íbúa.

Áhrif af sviðsmyndinni eru margþætt en að mestu leiti óbreytt staða eins og hún er í dag. Þróun sviðsmyndarinnar hefur m.a. í för með sér að ekki verði teljanleg aukning í afleiddum störf í kringum stærstu fyrirtækin þar sem gert er ráð fyrir að afleiddu störfín hafi nú þegar orðið til í sveitarfélaginu. Ekki yrði frekari íbúafjölgun en hefðbundnar íbúaspár Hagstofunnar gera ráð fyrir þar sem framboð starfa muni ekki aukast. Þróun ferðaþjónustunnar felur í sér að ekki verði öll hótél né veitingastaðir opin nema hluta af ári eins og staðan er í dag. Starfsemi ferðaþjónustufyrirtækja héldi því áfram að vera árstíðabundin. Með þessari sviðsmynd gæti einnig verið afleiðing að frekari samgönguúrbætur verði ekki settar inn á samgönguáætlun á næstu árum þar sem þörfin fyrir slíkar framkvæmdir yrði ekki meiri en nú. Í Tafla 32 má sjá ítarlegra hvaða afleiðingar eru taldar verða á innviði sem greindir eru í kafla 3.

4.4.1 Samantekt áhrifa og aðgerða

TAFLA 33. Yfirlit yfir helstu áhrif og aðgerðir vegna sviðsmyndar 2.

INNVIÐIR	ÁHRIF	AÐGERÐIR
Landnotkun		
Hafnarsvæði	Bíldudalur - Engar lausar lóðir eru á hafnarsvæðinu á Bíldudal. Skortur er á hafnarplássi á Bíldudal og ekki er svigrúm fyrir t.d. Kalkþörungafélagið og Arnarlax til að bæta eða stækka húsnæði á hafnarsvæðinu til að mæta núverandi ástandi. - Mikill skortur er á viðleguplássi og almennu athafnarými á hafnarsvæðinu á Bíldudal. Samskip hefur boðað komu sína einu sinnu í viku á Bíldudal. Erfitt er að finna pláss fyrir starfsemi þeirra í dag. Patreksfjöldur - Lóðir sem skilgreindar eru fyrir hafnsækna starfsemi á höfninni í Patreksfirði hefur öllum verið úthlutað. Dreifbýlið - Ekki talin þörf á stækkun hafnarsvæðis við Brjánslæk.	- Hefja vinnu við landfyllingu skv. skipulagi á hafnarsvæðinu á Bíldudal, meta valkosti og eftirspurn. - Stækka viðlegupláss á Bíldudal og tryggja að hafnarstjórn haldi til haga athafnasvæði sem ekki sé sérstaklega úthlutað heldur til almennra nota. - Huga að endurskipulagningar hafnarsvæðisins á Patreksfirði og hugað að því að auka framboð lóða undir hafnsækna starfsemi. Hefja stefnumótun fyrir hafnir Vesturbyggðar með áherslu á hlutverk þeirra til framtíðar.
Athafna og/eða iðnaðarlóðir	- Flest athafnasvæði eru þegar deiliskipulögð og að mestu í notkun eða hefur þegar verið úthlutað. Innan Bíldudals eru um 7 iðnaðarlóðir lausar skv. deiliskipulagi þar sem m.a. er gert ráð fyrir hesthúsasvæði. - Innan Patreksfjarðar eru rúmlega 3 ha teknir frá í aðalskipulagi undir iðnaðarsvæði. Þetta eru svæði sem eru hugsað undir minni iðnaðarlóðir. - Ekki eru til skipulögð stærri iðnaðarsvæði t.d. fyrir utan eða í nágvi við þéttbýli.	- Auka framboð lóða undir athafnasvæði á Bíldudal. - Skilgreina lóðir innan athafnasvæða á Patreksfirði t.d. við þjónustuhús Vegagerðarinnar. - Skilgreina stærri iðnaðarsvæði í nágvi við þéttbýlið þar sem möguleiki er til að byggja upp hafnaraðstöðu.

INNVIÐIR	ÁHRIF	AÐGERÐIR
Íbúðarsvæði	- Nægt framboð er af íbúðarlóðum innan Patreksfjarðar sem byggja má upp á. Í gildandi aðalskipulagi er gert ráð fyrir um 103-117 lóðum á reitum sem ekki hafa verið deiliskipulagðir. - Einnig er hægt að byggja á Bíldudal 52-58 íbúðir á þegar skipulögðum reitum.	Hefja deiliskipulagsgerð fyrir íbúðarreiti sem hafa þegar verið skilgreindir í aðalskipulagi.
Húsnæðismál	- Skortur er á íbúðarhúsnæði og þá bæði minni eignum og stærri en þetta kom fram í samráði við fyrirtæki og sveitarfélagið. - Aðeins eru sjö fasteignir til sölu innan þéttbýlis Patreksfjarðar og Bíldudals (þegar fasteignauglýsingar voru skoðaðar í desember 2018). Eigningar eru allar yfir 100 m² og flestar á bilinu 150-230 m². - Skortur er á lausu atvinnuhúsnæði.	- Byggja þarf upp minni íbúðir innan beggja byggðakjarnanna. - Auka þarf fjölbreytni í íbúðarhúsnæðis. - Auka þarf framboð atvinnuhúsnæðis m.a. fyrir minni atvinnustarfsemi.
Veitur		
Vatns-, raf-, frá- og boðveita	- Vatnspörf verður óbreytt skv. umfjöllun í kafla 3.2.1. - Rafmagn, fyrirhugaðar breytingar á raforkukerfi (skv. Kerfisáætlun). - Fráveita, óbreytt nema almennt viðhald eins og fjárhagsáætlun sveitarfélagsins gerir ráð fyrir hverju sinni. Ennþá ekki að uppfylla lög og reglugerðir. - Fjárskipti, óbreytt fyrir utan almennt viðhald og úrbætur hjá þeim fyrirtækjum sem þjónusta svæðið.	- Sveitarfélagið þarf að kanna afkastagetu vatnsbóla til að tryggja grunnupplýsingar um vatnsveitu. Afla þarf upplýsinga um afkastagetu brunahana af öryggisástandum. Vatnstankar væru til mikilla bóta fyrir rekstraröryggi veitnanna. - Þrýsta áfram á að áætlanir skv. Kerfisáætlun nái fram að ganga. - Vinna þarf að stefnumótun/aðgerðaráætlun í fráveitumálum til að uppfylla lög og reglugerðir til framtíðar. - Efla símasamband fyrir utan þéttbýlið.
Sorp	Sorp hefur aukist í sveitarfélaginu og er mikill kostnaður fólgin í förgun og meðhöndlun sorps.	Sveitarfélagið þarf að gera skoðun á stöðu sinni gagnvart skildum sínum og markmiðum laga, reglugerða og svæðisáætlunar og meti um leið stöðuna miðað við önnur sveitarfélög í landinu. Mælt er til þess að nokkrir valkostir verði skoðaðir og samhliða því sé kostnaður við sorphirðuna skoðaður og áhrif nauðsynlegra breytinga á hann.

VESTURBYGGÐ

INNVIÐIR	ÁHRIF	AÐGERÐIR
Samgöngur		
Þjóðvegir, flugsamgöngur og siglingar	- Samgönguúrbætur væru ekki umfram það sem er í gildandi samgönguáætlun. - Venjulegt viðhald væri á vegum skv. fjárlögum ríkisins og sveitarfélagsins hverju sinni. - Vetrarþjónusta væri svipuð og í dag með möguleika á aukinni þjónustu í takt við þjónustustig Vegagerðarinnar. - Flug væri eins og það er í dag þ.e.a.s. einu sinni á dag alla daga nema laugardaga, og tvisvar á dag á fimmtudögum.	- Setja þarf jarðgangnagerð inn í aðalskipulag sveitarfélagsins til þess að hefja formlegar viðræður við Vegagerðina um slíkar framkvæmdir. Halda þarf áfram að ræða við ríkisvaldið um endurbætur á stofnvegakerfinu til og frá sveitarfélaginu. - Áframhaldandi forgangsörðun viðhaldsframkvæmda. - Vinna að því að auka vetrarþjónustu og tryggja að tímasetning hennar sé í takt við atvinnulífið og tómstundir eftir vinnutíma. - Flug talið í ásættanlegu ástandi og þjónusti svæðið miðað við fólksfjölda. Sveitarfélagið getur lýst yfir stuðningi við niðurgreiðslu á flugi sem nefnd um framtíðarfyrirkomulag innanlandsflug lagði fram í byrjun desember 2018.
Samfélag		
Samfélagsþjónusta	Staðan væri eins og hún er í dag mesti þrýstingurinn er á bætta heilbrigðisþjónustu, dagforeldra og síðan félagsþjónustu	Mikilvægt að sveitarfélagið nái að taka börn inn á leikskóla sem fyrst þar sem ekki er dagforeldri á svæðinu.
Tómstundir og mannlíf	Ekki mikill þrýstingur um aukið framboð af tómstundarstarfi.	Halda áfram að efla tómstundar- og félagsstarf á svæðinu til að halda í jákvæðan bæjarbrag á báðum þéttbýlisstöðunum.

4.5 Sviðsmynd 2 – Samræmi við áætlanir fyrirtækja og sveitarfélags

Sviðsmynd 2 byggir á þeim upplýsingum sem fengust í samráðsferlinu, sjá kafla 2, við atvinnulífið innan Vesturbyggðar og áformum þeirra til næstu 5-10 ára. Einnig er gert ráð fyrir að nýtt fyrirtæki komi inn á svæðið en ekki er tekin afstaða til hverskonar fyrirtæki það. Horft var til þess að fyrirtækið þyrfti að hafa hafnaraðstöðu. Slíkar forsendur voru gefnar þar sem talið er að erfiðast væri að koma slíkri starfsemi fyrir eins og staðan er núna.

Forsendur fyrir sviðsmyndinni eru að fjölgun starfa gæti verið á bilinu 140-180 og íbúafjöldi aukist um 240-280 íbúa.

Sviðsmyndin getur leitt af sér fjölgun afleiddra starfa (þó hægari vöxtur en hefur verið undanfarin 5 ár). Sviðsmyndin spáir því að nýtt fyrirtæki sæi hag sinn af því að opna starfstöð innan sveitarfélagsins. Þetta fyrirtæki væri álíka stórt og stærri fyrirtækin eru í dag með tækifæri til vaxtar. Aukning yrði í ferðaþjónustu og mun atvinnugreinin eiga meiri möguleika að byggja sig upp sem heilsársgrein fremur en árstíðabundin. Önnur áhrif yrðu að skortur á íbúðarhúsnæði væri mikill og einnig atvinnuhúsnæði. Verulega þyrfti að bæta í samfélagsþjónustu s.s. leikskólapláss og stöðugildi í skólum sveitarfélagsins. Í Tafla 34 má sjá hvaða afleiðingar eru taldar verða á innviði sem greindir eru í kafla 3 ef sviðsmyndin myndi rætast.

4.5.1 Samantekt áhrifa og aðgerða

TAFLA 34. Yfirlit yfir helstu áhrif og aðgerðir vegna sviðsmyndar 2.

INNVIÐIR	ÁHRIF	AÐGERÐIR
Landnotkun		
Hafnarsvæði	- Áfram skortur á hafnarplássi á Bíldudal og ekki svigrúm fyrir t.d. Kalkþörungarfélagið og/eða Arnarlax til að bæta eða stækka húsnæði á hafnarsvæðinu. - Skortur er á viðleguplássi og almennu rými á hafnarsvæðinu á Bíldudal. - Mögulega skortur á hafnaraðstöðu á Patreksfirði, fer eftir því hvar fyrirtæki vilja setjast að. - Erfitt að taka á móti nýju fyrirtæki sem vill setjast að í sveitarfélaginu og þarf hafnarpláss.	- Hefja vinnu við landfyllingu skv. skipulagi á hafnarsvæðinu á Bíldudal út frá greiningu valkosta og eftirspurn. - Stækka viðlegupláss á Bíldudal sem er liður í aðgerðinni hér að ofan. - Endurskipuleggja hafnarsvæðisins á Patreksfirði og auka framboð lóða undir hafnsækna starfsemi. - Hefja stefnumótun fyrir hafnir Vesturbyggðar með áherslu á hlutverk þeirra til framtíðar.
Athafna- og/eða iðnaðarlóðir	- Skortur á skipulögðu athafnasvæði innan beggja byggðalaga. - Innan Bíldudals eru um 7 minni iðnaðarlóðir lausar skv. deiliskipulagi þar sem m.a. er gert ráð fyrir hesthúsasvæði. - Innan Patreksfjarðar eru rúmlega 3 ha teknir frá í aðalskipulagi undir iðnaðarsvæði. Svæðin eru innan þéttbýlis og hugsuð fyrir minni iðnað. - Ekki eru til skipulögð stærri iðnaðarsvæði t.d. fyrir utan eða í nágígi við þéttbýli.	- Huga að fjölgun athafnasvæða innan beggja byggðakjarna. - Hefja greiningu á staðsetningum fyrir ný iðnaðar- og/eða athafnasvæði. - Tryggja þarf að svæðin hafi aðgang að helstu veitum og séu þar sem hægt sé að tryggja heilsárssamgöngur. - Sama aðgerð og í nr. 2. - Sama aðgerð og í nr. 2.

INNVIÐIR	ÁHRIF	AÐGERÐIR
Íbúðarlóðir	- Nægt framboð er af íbúðarlóðum innan Patreksfjarðar sem byggja má upp á. Í gildandi aðalskipulagi er gert ráð fyrir um 103-117 lóðum á reitum sem ekki hafa verið deiliskipulagðir. Einnig er hægt að byggja á Bildudal 52-58 íbúðir á þegar skipulögðum reitum. - Huga þarf að hættumati vegna ofanflóða – verkefni í vinnslu og sum þegar búin.	Gæta þess að deiliskipulagsáætlanir fyrir íbúðarbyggð séu tilbúnar jafnt og þétt svo slík vinna hamli ekki uppbyggingu þegar á þarf að halda.
Húsnæðismál	- Skortur verður á íbúðarhúsnæði líkt og við sviðsmynd 1 en í töluvert meira magni. - Skortur á lausu atvinnuhúsnæði.	Þar sem gert er ráð fyrir að íbúðfjölgun gæti verið u.þ.b. 240-280 ¹⁰ íbúa má áætla að það vanti um X íbúðir. Ef markaðurinn bregst ekki sjálfkrafa við þessari aukningu er þörf á aðgerðum t.d. í samstarfi við Íbúðalánsjóð.
Veitur		
Vatns-, raf-, frá- og boðveita	- Aukning hjá stærstu fyrirtækjunum væri 165.000 tonn á ári út frá samráði. Almenn vatnsnotkun myndi einnig aukast vegna fjölgun íbúa. - Rafmagn, fyrirhugaðar breytingar á raforkukerfi (litli hringurinn). - Fráveita – álag á kerfið mun aukast samhliða íbúðaaukningu og frekri vinnslu fyrirtækja á svæðinu. - Fjarskipti, aukin krafa um öflug fjarskipti. Krafa kemur frá íbúum en ekki síður fyrirtækjum á svæðinu sem reiða sig á fjarskipti vegna vélbúnaðar og samskipta.	- Vegna öryggisatriða þarf sveitarfélagið að átta sig á afkastagetu vatnsbóla. Er þetta m.a. liður í að geta þjónustað íbúa og atvinnulíf með vatn. - Raforkuöryggi er ábátavant. Sveitarfélagið þarf að þrýsta á Landsnet og Orkubú Vestfjarða um úrbætur. - Vinna þarf að stefnumótun/aðgerðaráætlun í fráveitumálum til að uppfylla lög og reglugerðir til framtíðar. - Efla þarf fjarskipti þá helst fyrir utan þéttbýlið til að tryggja öryggi íbúa og ferðamanna. Tryggja þarf öflug fjarskipti innan þéttbýlis sérstaklega fyrir fyrirtæki en einnig íbúa.
Sorp	Töluverð auking í sorpi frá bæði almenningi og atvinnulífinu frá stöðunni í sviðsmynd 1.	Sveitarfélagið þarf að gera skoðun á stöðu sinni gagnvart skildum sínum og markmiðum laga, reglugerða og svæðisáætlunar og meti um leið stöðuna miðað við önnur sveitarfélög í landinu. Mælst er til þess að nokkrir valkostir verði skoðaðir og samhliða því sé kostnaður við sorphirðuna skoðaður og áhrif nauðsynlegra breytinga á hann.

VESTURBYGGÐ

INNVIÐIR	ÁHRIF	AÐGERÐIR
Samgöngur		
Þjóðvegir, flugsamgöngur og siglingar	- Meiri þrýstingur um samgönguúrbætur á milli byggðakjarn og innan þeirra vegna íbúafjölgunar og framleiðslu á svæðinu. Einnig þrýstingur á úrbætur á þjóðvegum til og frá svæðinu. - Tafir á úrbótum ógna jákvæðu þróuninni sem á sér stað í samfélaginu - Tafir á úrbótum munu hafa áhrif á flutning frá svæðinu ef t.d. aukning verður í framleiðslu á svæðinu. - Tafir á vegaúrbótum minnka möguleika á verðamætasköpun	- Samtal við Vegagerðina um jarðgöng og setja í óskir sveitarfélagsins inn á aðalskipulag sveitarfélagsins. - Vinna forsenduvinnu og valkostagreiningu um staðsetningu jarðganga.
Samfélag		
Samfélagsþjónusta	- Huga þarf að stækkun leik- og grunnskóla á Bíldudal. - Meta þarf stöðuna á húsnæði grunn- og leikskóla á Patreksfirði. - Með auknum íbúafjölda verður til frekari þörf á þjónustu sveitarfélagsins í ýmsum mállefnum s.s. félagsþjónustu. - Skortir heilbrigðisþjónustu á svæðinu, t.d. viðveru sérfræðinga og fæðingarþjónustu. - Fleiri íbúar hafa áhrif á	- Hefja vinnu við forsendugreiningu og staðarval fyrir nýjan grunn- og leikskóla á Bíldudal. - Meta stöðu húsnæðis grunn- og leikskóla á Patreksfirði. - Vegna fjölgunar barna þarf að meta hversu marga starfsmenn þarf að ráða inn í skólastarf Vesturbyggðar. - Sveitarfélagið þarf að aðlagja sitt þjónustustig að auknum íbúafjölda t.d. hvað varðar félagsþjónustu, þjónustu við nýbúa o.s.frv. - Samtal þarf að hefjast við ríkið um að auka heilbrigðisþjónustu á svæðinu. Með aukningu íbúa verður til frekari þörf fyrir herra þjónustustig.
Tómstundir og mannlíf	Með íbúaaukningu verður til frekari eftirspurn eftir tómstundum og mannlífi.	Sveitarfélagið getur hvatt til fjölbreyttra tómstunda og stutt við slíka starfsemi s.s. með því að bjóða upp á húsnæði (félagsheimili, íþróttahús o.fl.) en samfélagið þarf síðan að reka þessa starfsemi og halda við.

INNANSLU

4.6 Sviðsmynd 3 – umfram aukning

Sviðsmynd 3 byggir á að aukning hjá stærstu fyrirtækjunum verði umfram það sem þau áætla skv. sviðsmynd 2 og að nýtt fyrirtæki setjist að í sveitarfélaginu með um 100 störf.

Forsendur fyrir sviðsmyndinni eru að fjölgun starfa gætir verið á bilinu 220-280 og íbúafjöldi aukist um 340-460 íbúa.

Sviðsmyndin felur í sér að atvinnulífið blómstrar innan Vesturbyggðar og svæðið verður eftirsóknarvert fyrir önnur fyrirtæki að setjast að. Núverandi fyrirtæki auka umsvif sín meira en stefnur og spár gerðu ráð fyrir. Ferðaþjónustan getur orðið að heilsársgrein og aukning er umfram spár. Í Tafla 35 má sjá hvaða afleiðingar eru taldar verða á innviði sem greindir eru í kafla 3 ef sviðsmyndin rætist.

4.6.1 Samantekt áhrifa og aðgerða

TAFLA 35. Yfirlit yfir helstu áhrif og aðgerðir vegna sviðsmyndar 2.

INNVIÐIR	AFLEIÐING	
Landnotkun		
Hafnarsvæði	- Mikill skortur á hafnarplássi á Bíldudal og ekki svigrúm fyrir t.d. Kalkpörungarfélagið og/eða Arnarlax til að bæta eða stækka húsnæði á hafnarsvæðinu. - Skortur er á viðleguplássi og almennu rými á hafnarsvæðinu á Bíldudal. - Skortur á hafnaraðstöðu á Patreksfirði og athafnasvæðum á hafnarbakkanum. - Erfitt að taka á móti nýju fyrirtæki sem vill setjast að í sveitarfélaginu og þarf hafnarpláss.	- Hefja vinnu við landfyllingu skv. skipulagi á hafnarsvæðinu á Bíldudal út frá greiningu valkosta og eftirspurn. - Skoða frekari stækkun hafnarinnar á Bíldudal umfram þegar skipulagða fyllingu til að geta boðið fleiri fyrirtækjum lóð við höfn. - Stækka viðlegupláss á Bíldudal umfram þegar skipulagða stækkun. - Endurskipuleggja hafnarsvæðisins á Patreksfirði og auka framboð lóða undir hafnsækna starfsemi. - Meta hvort önnur starfsemi en hafnsækin þurfi að vera víkjandi af svæðinu þar sem pláss skortir á og við hafnarsvæðið. - Mót stefnu fyrir hafnir Vesturbyggðar með áherslu á hlutverk þeirra til framtíðar.
Athafna- og/eða iðnaðarlóðir	Mikill skortur á skipulögðu athafnasvæði innan beggja byggðalaga.	Fjölga þarf athafnasvæðum innan beggja byggðakjarna. Greina staðsetningum fyrir ný iðnaðar- og/eða athafnasvæði. Fjölbreytin þarf að vera í staðsetningum og stærðum þessara svæða. Tryggja þarf að svæðin hafi aðgang að helstu veitum og séu þar sem hægt sé að tryggja heilsárssamgöngur.
Íbúðarlóðir	Líklegt er að ekki væri nægjanlegt framboð að íbúðarlóðum þá sérstaklega á Bíldudal þar sem að íbúðaaukning verður um 340-460.	Setja þarf frekari íbúðarsvæði inn á aðalskipulag og hefja deiliskipulagsvinnu á öllum óskipulögðum íbúðarreitum.
Húsnæðismál	Mikill skortur verður á íbúðarhúsnæði líkt og við sviðsmynd 2 en í töluvert meira magni.	Þar sem gert er ráð fyrir að íbúðfjölgun gæti verið u.þ.b. 340-460¹⁰ íbúa má áætla að það vanti um X íbúðir.

VESTURBYGGÐ

INNVIÐIR	AFLEIÐING	
	Skortur á lausu atvinnuhúsnæði.	Ef markaðurinn bregst ekki sjálfkrafa við þessari aukningu er þörf á aðgerðum t.d. í samstarfi við Íbúðalánsjóð.
Veitur		
Vatns-, raf-, frá- og boðveita	- Aukning hjá stærstu fyrirtækjunum í vatnsnotkun væri 165.000 tonn á ári út frá samráði skv. sviðsmynd 2. Almenn vatnsnotkun myndi einnig aukast vegna fjölgun íbúa. - Aukning í notkun stærri fyrirtækjanna á ári væri líklega u.þ.b. 200.000 tonn á ári. - Rafmagn, fyrirhugaðar breytingar á raforkukerfi (litli hringurinn). Aukin raforkunotkun. - Fráveita – álag á kerfið mun aukast samhliða íbúaaukningu og frekri vinnslu fyrirtækja á svæðinu. - Fjarskipti, aukin krafa um öflug fjarskipti. Krafa kemur frá íbúum en ekki síður fyrirtækjum á svæðinu sem reiða sig á fjarskipti vegna vélbúnaðar og samskipta.	- Vegna öryggisatriða þarf sveitarfélagið að átta sig á afkastagetu vatnsbóla. Er þetta m.a. liður í að geta þjónustað íbúa og atvinnulíf með vatn. Mjög mikilvægt að vita afkastagetu og koma fyrir safntönkum ef þess þarf. - Sveitarfélagið þarf að þrýsta á Landsnet og Orkubú Vestfjarða um úrbætur. - Vinna þarf að stefnumótun/aðgerðaráætlun í fráveitumálum til að uppfylla lög og reglugerðir til framtíðar. - Efla þarf fjarskipti þá helst fyrir utan þéttbýlið til að tryggja öryggi íbúa og ferðamanna. Tryggja þarf öflug fjarskipti innan þéttbýlis sérstaklega fyrir fyrirtæki en einnig íbúa.
Sorp	Töluverð auking í sorpi frá bæði almenningi og atvinnulífinu frá stöðunni í sviðsmynd 2.	- Sveitarfélagið þarf að gera skoðun á stöðu sinni gagnvart skildum sínum og markmiðum laga, reglugerða og svæðisáætlunar og meti um leið stöðuna miðað við önnur sveitarfélög í landinu. - Mælst er til þess að nokkrir valkostir verði skoðaðir og samhliða því sé kostnaður við sorphirðuna skoðaður og áhrif nauðsynlegra breytinga á hann.

INNVIÐIR	AFLEIÐING	
Samgöngur		
Þjóðvegir, flugsamgöngur og siglingar	- Meiri þrýstingur um samgönguúrbætur á milli byggðakjarn og innan þeirra vegna íbúafjölgunar og framleiðslu á svæðinu. Einnig þrýstingur á úrbætur á þjóðvegum til og frá svæðinu. - Tafir á úrbótum ógna jákvæðu þróuninni sem á sér stað í samfélaginu. - Tafir á úrbótum munu hafa áhrif á flutning frá svæðinu ef t.d. aukning verður í framleiðslu á svæðinu. Tafir á vegaúrbótum minnka möguleika á verðamætasköpun.	Samtal við Vegagerðina um jarðgöng og setja óskir sveitarfélagsins inn á aðalskipulag sveitarfélagsins. Vinna forsenduvinnu og valkostagreiningu um staðsetningu jarðganga. Þrýsta á ríkið að hefja þessa vinnu og koma aðgerðum inn á samgönguáætlun. Meta upp á nýtt staðsetningu stofnbrautar um Bíldudal með hliðsjón af skipulagi hafnarsvæðis til framtíðar og staðsetningu iðnaðar – og athafnasvæða.
Samfélag		
Samfélagsþjónusta	- Stækka leik- og grunnaskóla á Bíldudal. - Meta þarf stöðuna á húsnæði grunn- og leikskóla á Patreksfirði. - Með auknum íbúafjölda verður til frekari þörf á þjónustu sveitarfélagsins í ýmsum mállefnum s.s. félagsþjónustu. - Skortir heilbrigðisþjónustu á svæðinu, t.d. viðveru sérfræðinga og fæðingarþjónustu. - Fleiri íbúar hafa áhrif á	- Hefja vinnu við forsendugreiningu og staðarval fyrir nýjan grunn- og leikskóla á Bíldudal. - Meta stöðu húsnæðis grunn- og leikskóla á Patreksfirði. - Vegna fjölgunar barna þarf að meta hversu marga starfsmenn þarf að ráða inn í skólastarf Vesturbyggðar. - Sveitarfélagið þarf að aðlagja sitt þjónustustig að auknum íbúafjölda t.d. hvað varðar félagsþjónustu, þjónustu við nýbúa o.s.frv. - Samtal þarf að hefjast við ríkið um að auka heilbrigðisþjónustu á svæðinu. Með aukningu íbúa verður til frekari þörf fyrir hærra þjónustustig.
Tómstundir og mannlíf	Með íbúaaukningu verður til frekari eftirspurn eftir tómstundum og mannlífi.	Sveitarfélagið getur hvatt til fjölbreyttra tómstunda og stutt við slíka starfsemi s.s. með því að bjóða upp á húsnæði (félagsheimili, íþróttahús o.fl.) en samfélagið þarf síðan að reka þessa starfsemi og halda við.

5 FRAMGANGUR SVIÐSMYNDNA

Núverandi staða innviða í sveitarfélaginu hefur verið greind og sviðsmyndir mótaðar af mögulegri þróun til næstu 5-10 ára byggðar upp á mismunandi forsendum eins og sjá má í köflunum hér á undan. Í þessum kafla verður farið yfir hvernig hægt er að brúa bilið milli núverandi stöðu innviða og mögulegri framtíðarþróun þeirra til næstu ára.

Ekki er hægt að segja að eina sviðsmynd sé valin fremur en aðra. Allar sviðsmyndirnar geta að öllu leyti orðið að veruleika en einnig getur hluti þeirra orðið að veruleika. Það eru fjölmargir áhrifaþættir sem geta spilað inn í. Sviðsmynd 2 er sú sviðsmynd sem sveitarfélagið ásamt stærstu fyrirtækjunum stefna að. Næsta skref er að setja niður aðgerðarplan til þess að vera tilbúin til þess að bregðast við þeim áhrifum sem sviðsmyndin getur skapar. Segja má að einhver áhrifin hafi þegar komið í ljós og séu einnig til í sviðsmynd 1.

Bregðast þarf við neikvæðum og jákvæðum áhrifum á innviði og samfélag og umfang aðgerða er ávallt mismunandi og fer eftir mögulegri þróun innviða og vægi áhrifa á þá. Aðgerðum er skipt upp í þrjá flokka:

1. Stefnumótandi aðgerðir
2. Framkvæmdir
3. Minni aðgerðir

Eins og fram hefur komið er ekki þar með sagt að eins sviðsmynd rætist að fullu og meiri líkur að hluti þeirra verði að veruleika. Því er mikilvægt að sveitarfélagið meti ávallt forgangsörðun aðgerða jafnt og þétt þegar ákvarðanir um aðgerðir eru teknar.

UNMSLU

6 HEIMILDASKRÁ

Atvinnuþróunarfélag Þingeyinga hf. (2012). *Northeast Iceland Infrastructure Analysis*. Húsavík: Atvinnuþróunarfélag Þingeyinga hf. (Northeast Iceland Development Agency).

Bíldudalsskóli. (2018). *Ársskýrsla Bíldudalsskóli og Tjarnarbrekka*. Bíldudalur: Vesturbyggð.

Bíldudalsskóli og Tjarnarbrekka. (29. nóvember 2018). *Starfsfólk - skipurit*. Sótt frá Bíldudalsskóli: <https://www.bildudalsskoli.is/starfsfolk>

Björgunarsveitin Blakkur. (30. nóvember 2018). *Um okkur*. Sótt frá Björgunarsveitin Blakkur Patreksfirði: http://www.blakkur.is/?page_id=2

Byggðastofnun. (12. júní 2014). *Vinnusóknarsvæði þéttbýlisstaða 2014*. Sótt frá Byggðastofnun: <https://www.byggdastofnun.is/static/files/Vinnusoknarsvaedi/vinnusoknarsvaedi-thettbylisstada-lysing-1214.pdf>

Byggðastofnun. (2017). *Byggðaleg áhrif fiskeldis*. Byggðastofnun.

Byggðastofnun. (24. júní 2018). *Brothaettar byggðir*. Sótt frá Byggðastofnun: <https://www.byggdastofnun.is/is/brothaettar-byggdir>

Bæjarins besta. (1. nóvember 2018). *Beinar siglingar til Evrópu frá Bíldudal*. Sótt frá bb.is: <http://www.bb.is/2018/11/beinar-siglingar-til-evropu-fra-bildudal/>

Ernir. (6. desember 2018). *Áætlunarflug Ernir*. Sótt frá Ernir.is: <http://www.ernir.is/aaetlunarflug#sumar>

Fiskifréttir. (28. 09 2018). *Mótmaela harðlega afturköllun laxeldisleyfa*. Sótt frá Fiskifréttir: <http://www.fiskifrettir.is/frettir/motmaela-hardlega-afturkollun-laxeldisleyfa/150016/>

Fjórðungssamband Vestfirðinga. (2015). *Sóknaráætlun Vestfirðinga 2015-2019*. Fjórðungssamband Vestfirðinga.

Fjölbrautaskóli Snæfellinga. (29. nóvember 2018). *Skólinn í tölum*. Sótt frá Fjölbrautaskóli Snæfellinga: http://fsn.is/?page_id=742

Hagstofa Íslands. (12. nóvember 2018). *Bakgrunnur*. Sótt frá Hagstofa: <https://www.hagstofa.is/talnaefni/ibuar/mannfjoldi/bakgrunnur/>

Hagstofa Íslands. (14. september 2018). *Fjölskyldan*. Sótt frá Hagstofa: <https://www.hagstofa.is/talnaefni/ibuar/fjolskyldan/fjolskyldan/>

Hagstofa Íslands. (03. desember 2018). *Grunnskólastig*. Sótt frá Hagstofa.is: <https://hagstofa.is/talnaefni/samfelag/menntun/grunnskolestig/>

Hagstofa Íslands. (14. september 2018). *Sveitarfélög og byggðakjarnar*. Sótt frá Hagstofa: <https://www.hagstofa.is/talnaefni/ibuar/mannfjoldi/sveitarfelog-og-byggdakjarnar/>

- Hagstofa Íslands. (14. september 2018). *Talnaefni. Samfélag. Laun og tekjur*. Sótt frá laun og tekjur: <https://www.hagstofa.is/talnaefni/samfelag/laun-og-tekjur/>
- Halldóra Kristín Lárusdóttir. (25. apríl 2018). Tölvupóstur frá Sæferðum. Vöruflutningabílar með Baldri.
- Helgi Þór Ingason og Haukur Ingi Jónasson . (2011). *Stefnumótunarfærni – Markmið, stefna og leiðir*. Reykjavík: JPV útgáfa.
- Hjalti Jóhannesson og Jón Þorvaldur Heiðarsson. (2017). *Vestfjarðarvegur. Samanburður á samfélagsáhrifum leiða D2 og Þ-H. R17-061-SVE. Skýrsla unnin fyrir Reykhólahrepp*. Akureyri: Rannsóknarmiðstöð Háskólans á Akureyri.
- Íbúðalánasjóður. (13. 12 2018). *Félagsmálaráðherra kynnir sjö tilraunarsveitarfélög í húsnæðismálum*. Sótt frá Íbúðalánasjóður : <https://www.ils.is/um-okkur/frettir/frett/2018/12/13/Felagsmalaradherra-kynnir-sjo-tilraunasveitarfelog-i-husnaedismalum/>
- Kristinn Jónasson. (17. apríl 2018). Tölvupóstur frá Kristni Jónassyni deildarstjóra umferðarþjónust há Vegagerðinni. Ófært/lokað Miklidalur, Kleifarheiði og Hálfán.
- Landlæknir. (október 2007). *Heilbrigðisumdæmi*. Sótt frá Embætti landlæknis: <https://www.landlaeknir.is/utgefid-efni/skjal/item1711/Heilbrigdisumdaemi>
- Landsbjörg. (30. nóvember 2018). *Félagið Björgunarsveitir Slysavarnarsveitir Unglingadeildir*. Sótt frá Slysavarnarfélagið Landsbjörg: <https://www.landsbjorg.is/>
- Landsnet. (2018). *Drög- Örugg endurnýjanleg orka fyrir þig. Kerfisáætlun Landsnets 2018-2027. Júní 2018*. Reykjavík: Landsnet.
- Lögreglan. (30. nóvember 2018). *Lögreglan á Vestfjörðum*. Sótt frá Lögreglan: <https://www.logreglan.is/logreglan/umdaemin/vestfiridir/nanar/>
- Margrét Lilja. (30. mars 2018). *Gamla verbúðin á Patreksfirði öðlast nýtt líf*. Sótt frá Bæjarins Besta: <http://www.bb.is/2018/03/gamla-verbudin-a-patreksfirdi-odlast-nytt-lif/>
- Orkubú Vestfjarða. (2018). *Tölfræði yfir orkunotkun innan Vesturbyggðar*. Orkubú Vestfjarða.
- Patreksskóli. (29. nóvember 2018). *Starfsfólk*. Sótt frá Patreksskóli: <http://patreksskoli.is/starfsfolk/>
- Ráðgjafarsvið KPMG. (2017). *Laxeldi í Ísafjarðardjúpi - greining á áhrifum þess á efnahag og íbúaþróun. Unnið fyrir Fjórðungssamband Vestfjarða*. Reykjavík: KPMG.
- Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið. (29. september 2018). *Yfirlit yfir lögmælt verkefni sveitarfélaga*. Sótt frá Stjórnarráðið: <https://www.stjornarradid.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=06aad5c1-bda3-11e8-942c-005056bc530c>
- Sigurður Sverrisson og Magnús Karel Hannesson. (ódagsett). *Seitarstjónri á Íslandi*. Reykjavík: Samband íslenskra sveitarfélaga.
- Vegagerðin. (2000). *Jarðgangaáætlun*. Vegagerðin.

Vegagerðin. (29. janúar 2018). 3.03.06.01.2 622 Barðastrandarvegur, Örlygshafnarvegur og Bíldudalsvegur. Sótt frá Vegagerðin: <http://www.vegagerdin.is/sthbthjon.nsf/2d1e761d5db9cd840025702a00731850/bb547e8b6007ff790025804a003d2208?OpenDocument>

Vestfjarða, F. (2018). *Fastanefnd Fjórðungssambands Vestfirðinga um samgöngu- og fjarskiptamál*. Fjórðungssamband Vestfjarða.

Vestfjarðarstofa. (10. 01 2017). *Umhverfissvottun Vestfjarða*. Sótt frá Vestfjarðarstofa: <http://vestfiridir.is/umhverfissvottun/>

Vesturbyggð. (2008). *Vesturbyggð – Aðalskipulag 2006-2018. Þéttbýlisuppráttur Bíldudalur*. Sótt frá Vesturbyggð: <http://vesturbyggd.is/stjornsysla/skipulog/skra/17/>

Vesturbyggð. (2008). *Vesturbyggð – Aðalskipulag 2006-2018. Þéttbýlisuppráttur Patreksfjörður*. Sótt frá Aðalskipulag 2006-2018: <http://vesturbyggd.is/stjornsysla/skipulog/skra/18/>

Vesturbyggð. (2008). *Vesturbyggð- Aðalskipulag 2006-2018. Greinargerð*. Sótt frá Vesturbyggð.is: <http://vesturbyggd.is/stjornsysla/skipulog/skra/19/>

Vesturbyggð. (22. desember 2017). *Gjaldskrá fyrir vatnsgjald, notkunargjald, mælaleigu, stofngjald og heimaæðargjald í Vesturbyggð 2016*. Sótt frá Vesturbyggð: <https://www.vesturbyggd.is/stjornsysla/gjaldskra/skra/1521/>

Vesturbyggð. (2. desember 2018). *Bíldudalshöfn*. Sótt frá Vesturbyggð: <https://vesturbyggd.is/stjornsysla/stofnanir/hafnir/bildudalshofn/>

Vesturbyggð. (11. nóvember 2018). *Bláfáninn*. Sótt frá Vesturbyggð: <https://vesturbyggd.is/stjornsysla/stofnanir/hafnir/blafaninn/>

Vesturbyggð. (11. desember 2018). *Ferðapjónusta*. Sótt frá Ferðapjónusta: <https://vesturbyggd.is/thjonusta/ferdathjonusta/>

Vesturbyggð. (2018). *Sorþirðing í Vesturbyggð árin 2012 til 2017*. Vesturbyggð.

Vinnumálastofa. (14. september 2018). *Mælaborð*. Sótt frá Vinnumálastofnun: <https://www.vinnumalastofnun.is/um-okkur/tolfraedi-og-utgefid-efni/maelabord/fjoldi-atvinnulausra-eftir-sveitarfelogum>

Visir.is. (5. desember 2018). *Fasteignir*. Sótt frá Visir.is: <http://fasteignir.visir.is/search/results/?stype=sale#/?zip=450,451,465&stype=sale>

Vífill Karlsson. (2018). *Íbúakönnun á Íslandi. Staða og mikilvægi búsetuskilyrða 19 landsvæða á landsbyggðunum frá Hornafirði í austri að Skagafirði í norðri*. Borgarnes: Samtök sveitarfélaga á Vesturlandi.

Volkery, A. og Ribeiro, T. (2009). Scenario planning in public policy: Understanding use, impacts and the role of institutional context factors. *Technological Forecasting and Social Change* 76(9), 1198-1207.

Pingskjal nr. 173/1018-2019. (án dags.). *Tillaga til þingsályktunar um fimm ára samgönguáætlun fyrir árin 2019-2023.*

INNVIÐSKUL